§
ROMAN

Reha Çamuroğlu

Bir Anlık Gecikme



ROMAN

Reha Çamuroğlu

Bir Anlık Gecikme



Türkçe Edebiyat 76

Bir Anlık Gecikme
Reha Çamuroğlu

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© 2005, Reha Çamuroğlu
© 2005; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Mayıs 2005
2. Basım: Şubat 2008
3. Basım: Şubat 2013
ISBN: 978 - 975 - 289 - 224 - 8

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Bu romandaki bütün karakterler ve olaylar
yazarın kurgusundan ibarettir.

Türkçe Edebiyat **76**

Bir Anlık Gecikme
Reha Çamuroğlu

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© 2005, Reha Çamuroğlu
© 2005; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Mayıs 2005
2. Basım: Şubat 2008
3. Basım: Şubat 2013
ISBN: 978 - 975 - 289 - 224 - 8

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Bu romandaki bütün karakterler ve olaylar
yazarın kurgusundan ibarettir.

“BİR LAHZA-İ TEAHHUR”
TEVFİK FİKRET

1904 Noel'inin hemen sonrasıydı. Ocak başı. Müsyü Charles yatakta yarı doğruldu. Belki bu "Müsyü" hitabına sinirlendiği için, belki de yeni bir asabiyet krizinin eşiğinde olduğundan, başucundaki komodinin üzerinden bir sigara aldı ve çölde susuz kalmış birinin titrek acelesiyle yakıverdi.

Bu şehirdeki en büyük fethi, yani Latifet Hanım, çıplak sırtını dönmüş, adıyla pek uyumlu olmayan horultularla uyuyordu. "Müsyü" Charles tuhaf, ilgisiz hatta görseydi kesinlikle korkacağı gözlerle bu kadına baktı, sigarasından derin bir nefes çekti.

"Oysa fetihten önce, İstanbul'da Müslüman bir kadını,

üstelik evli bir Müslüman kadını, yatağa sürüklemek nasıl da tahrik edici bir şeydi," diye düşündü. "Özgürlük gibi bir şey, meydan okuma gibi, hiçbiriniz umurumda değilsiniz der gibi bir şey."

Brüksel'de, hangi kadınla yatsa buna benzer bir hazzı yaşayabileceğini defalarca düşünmüştü. Her seferinde de "ancak kraliyet ailesinden bir kadınla," diye cevaplardı.

Ama şimdi, yani sırtını yastığa dayamış, sigarasını hâlâ belirgin bir açlıkla tüttürürken, bir kez daha, bütün bunların hiçbir anlamının kalmadığını hissediyordu.

Ani bir hareketle yorganın altından çıktı, ayağa kalktı. Gerindi. Pencerelerden süzülen loş ışığa boş boş baktı. Yanan koskoca çini sobaya rağmen üşüdüğünü hissetti. "Latifet," dedi tereddütlü alçak bir sesle. Yataktan bir tepki alamayınca sesini bir perde yükseltti: "Latifet!"

Yorgan kıpırdadı, simsiyah saçlar ve açılmakta zorlanan gri-mavi gözler ortaya çıktı. Sert, hatta erkeksi sertlikte bir ses "Efendim Jorris?" diye sordu. "Hadi kalk, bir kahve yap da içelim," dedi Charles, kelimelerin pelte gibi döküldüğü, insanda onları yerden toplamak isteği uyandıracak bir Türkçe telaffuzuyla, sadece sesi değil, vücudu da emir kipi halindeydi bunları söylerken.

Zorlukla doğruldu Latifet, doğrulmasıyla birlikte sabahlığına uzandı, bütün bu emir kiplerinin şehevi bir oyunun parçaları olduğuna derin bir imanla, hınzırca gülümseyerek mutfağa doğru yürüdü.

"Neyin var yine?" diye sordu mutfaktan yüksek sesle. "Şeyin sonrasında hemen uyurdun, dikkat ettim, iki aydır uyumuyorsun artık. Söylemediğin bir şeyler var senin."

Bu cümleler kulaklarına uzak bir rüzgarın sesi gibi çarparken, Charles, çoktan giyinmiş, pencereden dışarı bakıyordu. "Şeyin sonrasındaymış," dedi kendi kendine. "Adı-

nı koysana, neyin?" "Söylemediğim şeyler varmış... Ya söylesem, sana neyi söylesem, nereden başlasam ki Latifet?" dedi ve ilk kez gülümsedi.

Latifet kahveleri küçük Türk fincanlarında değil, mutadı üzere, büyük İngiliz fincanlarında getirdi. Charles iki *berger*den birine otururken, "sert ve mağrur", kölesini, "cariyesini" izliyordu. Bu gururu ilk kez Latifet ona, "Haa anladım, sen Türk erkeğinin ne olduğunu merak ediyorsun ve bunu benim öğretmemi istiyorsun," dediğinde anlamıştı. Oyun ortağının zeki olduğunu biliyordu Charles. Şu bergerlerde oturup kahvelerini içerken anlatmaya başlasa, şöyle on sekiz yaşlarına, yani tam on bir sene önceye kadar gidip, anlatılacak ne varsa anlatmaya başlasa, biliyordu ki ilk duyduğunda şaşırsa da, hemen akabinde anlayacaktı. Bu "anlama" başka bir anlama olacaktı, Anna'nın ya da Hristofor'un anlamaları gibi değil, ama yine de, şaşmaz bir çeşit anlama olacaktı. Hemen arkasından çözüm önerileri bile gelecekti Latifet'ten. Ya da sorular. "Şurada bir akrabam var," yahut "bunun senin için faydası ne?" gibi şeyler. Bunların bir Türk'e herhalde faydası olurdu ama "Bana değil," dedi Charles.

"Çok derin derin dalıyorsun," dedi Latifet, kahvesinden küçük bir yudum alırken. Aniden uçup gidecek bir serçe haline bürünmüştü. "İnan bana hayat bu kadarına değmez," diye devam etti. "İsmim gibi olacaksın Jorris, uçucu, hafif olacaksın, zaten bir cehennem var ve ağzını açmış hepimizi bekliyor, bir de bu dünyayı cehenneme çevirmeyelim." Sakin, adeta serçeyi uçurmak istemeyen bir kedi kadar sakin bir tonla, "Kim bilir kaç bin yıllık düşünceler bunlar Latifet Hanım, hiç değişmemişlerdir eminim," dedi Charles. "Evet," dedi Latifet "o zaman siz, siz majesteleri, yeni, daha önce hiç kurulmamış bir cümle ku-

runuz Müsyü Charles." "Müsyü" derken, bütün Türklerin yaptığı gibi yapmış, dudaklarını iğrenç bir şey karşısında imiş gibi büzmüş ve son "ü" yü uzatmıştı.

"Ben çıkıyorum," dedi Charles. "Yoksa Anna mı?" diye sordu Latifet cevap yerine. "Yoksa Anna öğrendi de..." "Yok, hayır, ilgisi yok, şimdi nereden çıkardın bunu yahu?" dedi Charles, gülsün mü ağlasın mı tuhaf bir duyguyla.

Kalın paltosunu giydi, melon şapkasını Latifet uzattı. Parmaklarının ucunu o anda Charles'ın ince, açık kahverengi bıyıklarında gezdirdi. Ufak bir öpücük için eğilen Charles, derin bir ağızla karşılaştı.

Kallavi Sokağı'nın rutubetli Ocak soğuğuyla burun buruna geldiğinde paltosunun yakasını kaldırdı ve ellerini ceplerine soktu. Sağ eli, cebinde, Amerikan Singer Kumpanyası'nın başteknisyenine yakışmayan ya da en azından tuhaf gelecek bir şeyle buluştu. Bu bir revolverin tahta kaplama kabzasıydı. Şimdi derin bir nefes alabilirdi. Alabildiğine soyunmuş, sonra bir o kadar giyinmiş ve cebindeki eski dostla buluşmuştu. Paltosu üzerinde ve revolveri cebindeyken, bütün dünyaya karşı durabilirdi Charles.

Cadde-i Kebir,* çoktan gaz lambalarını yakmıştı. Evet, köstekli Serkisof, akşamın yedi buçuğunu gösteriyordu bile. "Pera'yı sevdim galiba," diye düşündü, her gün bunu en az bir kez düşündüğünü düşünerek.

Sütçü Toma'nın dükkanına doğru sert adımlarla ilerledi. Bunu adet haline getirmişti. Ne zaman Latifet'le buluşsa, ne zaman ağzı onun ağzıyla buluşsa, eve gitmeden önce Sütçü Toma'ya uğrar, bir kazandibi yerdi. Yaptığı her şeyin bir anlamı olmasını ve bu anlamı bilmeyi isterdi. Bu davranışının anlamını henüz bulamamıştı.

---

* İstiklal Caddesi

İstanbul'da Brüksel'in anarşist *cafe*'lerine mutlaka Sütçü Toma'nın yerinden daha fazla benzeyen yerler vardı. Ama Charles buraları sevmemişti. Brüksel'de beş parasız, donsuzların bile gittiği bu yerler, İstanbul'da yüksek sınıfların mekanlarıydı ve Charles onlardan nefret ederdi. Kendi parasızlığı ile ilgisi yoktu bu durumun. Üstelik burada paralı bile sayılabilirdi. Hayatında kazanamadığı kadar parayı, burada, neredeyse bir ayda kazanıyordu. Anna da Fransızca dersleri veriyor, herhangi bir harcama alışkanlıkları da olmadığı için, kazandıkları paraya şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Sütçü Toma'da itibar kazanmak için haftada üç kez birer kazandibi yemek ve kazandibinin ücreti kadar bir bahşişi beyaz tabağa bırakmak yetiyor da artıyordu bile.

Charles'ın, şimdi kazandibini yemiş ve bahşişini bırakmış, tekrar Cadde-i Kebir'e çıkmış, Tünel'e, oturdukları Sofyalı Sokak'a doğru yürüyen Charles'ın, anlamını bilmediği başka bir şey daha vardı hayatında. Büyük bir şey. Şimdi, her akşam, hatta buna gece de denebilirdi, ona doğru yürüdüğü bu şeyin adı, Anna idi.

Brüksel alışkanlıklarıyla yürüyor, ikide bir ensesindeki gözleri ile izlenip izlenmediğini anlamaya çalışıyor, ama bütün bunları yaparken, sekiz senedir hayatının merkezinde duran Anna'yı düşünüyordu.

"Burası Brüksel değil," derdi zaman zaman kendine. Ama yine de erken yaşlarda yerleşen şüpheler, doğuştan gelmiş gibi bir hal kazanırlar, "Singer Başteknisyeni" dahi bunları elden bırakamazdı.

Çerkez Cevat Bey de bunu böyle bilirdi. Bir şüpheliyi izlemeye çıktığında bu nedenle görünmez hale gelirdi. Simitçi, bozacı, sakallı, sakalsız. Bu gece Charles'ın arkasında, ağır görünen hızlı adımlarla yürüyen bir bozacı vardı.

Evin yüksek kapısını açtığında, içerisinin fırın gibi havası nefesini kesti. Anna çok üşürdü her zaman. Evden hemen hiç çıkmadığı için, soba bütün gün yanardı.

"Hoş geldin sevgilim!" gibi bir cümle ile karşılanmayı zaten beklemiyordu. Kazandibi yiyerek eve geldiği akşamlarda böyle karşılanmazdı. Genellikle "Ha! Charles! Geldin mi?" ya da "Merhaba Charles, hoş geldin," böyle akşamların ilk cümleleri olurdu. Anna saatini hemen hiç aksatmaz, Charles gelsin gelmesin, akşamın altısında akşam yemeğini yerdi. Altı buçukta gelirse sorardı, "Aç mısın sevgilim?" Yediden sonra bu soruyu da sormazdı.

"Günün nasıl geçti?" diye bir açılma denemesi yaptı

Charles. "Paylun ve Rakel geldi bugün, dersleri vardı," diye kestirip attı Anna. Hemen bütün dikkatini elindeki kitaba veriyormuş gibi yaparak. "Yine başlıyoruz," dedi kendi kendine Charles hafif mırıldanarak. Kedi gibi atladı Anna: "Neye?" Charles sustu. Birkaç saniyelik sessizliği yine Anna bozdu. "Neye? Neye yine başlıyoruz Charles?" Alttan alarak belli belirsiz bir "Hiç, hiçbir şeye sevgilim," çıktı Charles'ın ağzından, "hiçbir şeye," diye tekrarlama gereği duyarak. Buz gibi "Öyle mi?" dedi Anna. "Öyle mi? Başlamıyor muyuz? Yeniden başlamıyor muyuz?" Burada sesi boğuldu, ağlamakla haykırmak arası bir tonla, " Aşağılık yalancı!" diye bağırdı. Elindeki kalın kitabı, hızla tahta döşemelere fırlattı Anna, büyük bir ses çıkardı kitap düşünce.

Charles meraklandı. Hemen şimdi başlayacak yüzleşmenin adının "Latifet" olmayacağını, olamayacağını anlamıştı çünkü. Hiçbiri birbirinin aynısı olmasa da, *Latifet*'ler daha önce de olmuştu, ama hiçbir zaman yüzleşme konusu olmamışlardı. Bir an, "Her şeyin bir ilki vardır," diye düşündü Charles ama bu yere kitap atma tavrı, daha başka, daha büyük bir yüzleşmenin işaretiydi. Hele "Aşağılık yalancı!" cümlesi. İyice koltuğuna büzülerek. "Ne oldu sevgilim? Neyin var senin?" diyebildi. "Şimdi ne yaptım ben?"

"Ne mi yaptın? Sen bilmiyorsun da bana mı soruyorsun? Bütün bunlar yeniden başlasın diye mi üç buçuk yıldır bu tuhaf şehirde, bu tuhaf insanların arasındayız? Sen ne yaptığını bilmiyor musun Charles? Yoksa beni aptal mı sanıyorsun? Biz seninle Brüksel'den niçin kaçtık Charles? Cevap ver!"

"İkimiz için," diyebildi Charles boğuk bir sesle. "Yeniden başlamak için, hiçbir şey düşündüğümüz gibi olma-

dığı, kendimizi aldattığımız ve aslında birlikte yaşlanmayı istediğimiz için," dedi. Defalarca konuşulduğu, ayrıntılandırıldığı belli cümlelerle. "Güzel," dedi Anna. "Peki sence bu söylediklerine inanmalı mıyım?" "Niçin inanmayacaksın ki sevgilim?" diye cevapladı Charles. "Niçin mi?" diye bağırdı Anna hiddetle oturduğu koltuktan kalkarak, hızla giriş holüne giderek. "Peki Charles! Öyleyse bu ne?" Anna'nın bu ne diye sorduğu şey, Charles'ın paltosunun cebinden aldığı revolverden başka bir şey değildi. "Bu ne diyorum sana Charles! Bu lanet olasıca nerden çıktı yeniden? Nereden senin cebine girdi? Nereden tekrar hayatımıza girdi? Cevap ver Charles, cevap ver!" Bütün gücünü harcamış gibiydi, hiddetle kalktığı koltuğa, adeta çökerek oturdu ve "Neden Charles? Şimdi niçin? Niçin başa döndük?" diye söylenerek sesli sesli ağlamaya başladı.

Koltuğunda kıpırdamadan oturuyordu Charles. Hatta büzüşerek oturuyordu da denilebilir. Neden sonra yerinden kalkacak cesareti bulabildi, ürkek adımlarla Anna'nın yanına gitti, ağlayan karısını kucaklamaya çalışırken "Açıklayacaktım sevgilim, bu akşam ya da yarın açıklayacaktım, lütfen inan bana, senden gizlemeyecektim," diyordu. Anna hıçkırıklar arasında sadece "Neyi? Neyi açıklayacaktın Charles? Açıklanacak ne kaldı?" diyebiliyor, sözlerini bitirince tekrar başlıyor ve yine aynı cümleler çıkıyordu ağzından.

Böyle durumlarda konuşmanın anlamsız olduğunu biliyordu Charles; üstelik hazırlıksız yakalanmıştı. Muhtemelen şimdi girişeceği bir açıklama gayreti, hezimetle sonuçlanacak, işler daha da beter bir hal alıverecekti. Zaman kazanmalıydı, en azından sabah kahvaltısı sonrasına kadar zaman kazanmalı ve bütün gece dört başı mamur

bir açıklama hazırlamalıydı. "Hadi sevgilim kalk, yatağa gidelim; istersen orada ağla. Ne olur kırma beni, lütfen, hadi sonra sana her şeyi açıklarım," diyerek Anna'yı kucaklayıp kaldırdı ve yatak odasına götürdü.

"İlahi bey," dedi Fikriye Hanım, "bugün de bozacı mı oldun?"

"Öyle gerekti," dedi Çerkez Cevat, ama aslında o da az kalsın gülecekti. Fikriye Hanım, kolay pes etmezdi, "Yine devlet işi tabii," diye oyununu sürdürdü. Cevat'ın sessiz onaylamasından yüz bulunca, "Ee Cevat Bey, şimdi hangi işlerin peşindesiniz?" diye üsteledi.

"Bu sefer iş karışık hanım," dedi Cevat, bir bozacıya pek uymayan uzun süvari çizmelerini çıkarırken. "Hep karışıktır senin işler Cevat Bey," dedi Fikriye sırnaşarak. "Yok yahu," dedi Cevat "bu kere gerçekten karışık hanım, işin içinde ecnebiler var." "Ecnebiler"; Fikriye Hanım bu

kelimeyi ne zaman duysa "ecinniler" kelimesini duymuş gibi bir ürperme geçirir ve dilinin ucuna gelen "Tü tü tü Allah nazardan saklasın!" dileğini son anda yutardı.

"Nasıl ecnebi bunlar bey?" "Yahu hanım işte düpedüz ecnebi. Herif Belçika mı ne, işte oralı. Bir Amerikanya kumpanyası var ya, hani dikiş makinesi satıyorlar, Singer mi nedir, orada çalışıyor, önemli bir adam. Ama bakışları bakış değil, tekinsiz bir herif." Fikriye cümlenin Singer'den sonrasını duymamış gibiydi. "Yahu bey," dedi, "inan bana, o makineler öyle bir dikiş dikiyor ki, görsen şaşarsın."

"Tövbe tövbe," dedi Cevat, "yahu hatun, ben sana ne diyorum, sen bana ne söylüyorsun, kabahat bende ki kadın kısmıyla hükümet meselesi konuşuyorum."

Fikriye alttan aldı: "Hemen celallenme ne olursun bey, aklım gitti işte, sen söyle devamını, ne ilgisi var peki bu ecnebi herifin hükümetle?"

Sedirde kaykıldı Cevat, bir ayağını altına alarak, yeleğinin cebinden çıkardığı sigara tabakasından bir sigara aldı ve mümkün olan en ağır hareketlerle ağzına götürüp yaktı, karısının merakının her saniyesinin zevkini çıkararak. Sonra en ciddi tavrını takınarak, "İşte zaten beyinin çözmeye çalıştığı şey de bu Fikriye Hanım," dedi. "Bu herif, dört yılâ yakındır Dersaadet'te.* Arada bir halini tavrını izlerdik, ama göze çarpan bir şey olmazdı. Sonra birden, iki hafta kadar öncesiydi, bu bizim ecnebi, iki Ermeni komitacısı ile görüşüverdi. Güya gizliden buluştular. Amma gizli ya! İşleri acele olacak ki, sonra iki günde bir, bir araya gelmeye başladılar. Sinsî sinsi oturup konuşurlar. O günden beridir ben de taharri memurlarını çek-

* İstanbul'un eski adlarından biri.

tim, bizzat izlemeye başladım deyyusu. Bir halt karıştıracak bu herif, ama ne? Sonra niye bu herif? Bunun ne hususiyeti var? Neden bu komitacılar gittiler de bunu buldular?

"Kolayı yok mu bey?" diye araya girdi Fikriye. "Ee, kolayı neymiş Fikriye Hanım?" diye gülerek takıldı Cevat. "Kolayı şu," dedi Fikriye, "çekersin herifi, basarsın falakayı, anlarsın ne halt karıştırdıklarını." "Pekala, fevkalade," dedi

Cevat. "Ne güzel hallettin kadın kafanla, yarından tezi yok hemen dediğini yaparım. Sen de denkleri hazırla ki, herifin karısı elçiliğe koştuğunda nasılsa sürgüne gideceğimiz için, hazırlıklı olalım. Artık Yemen mi olur, Fizan mı, ne çıkarsa bahtımıza!" Fikriye, fikrinin sonuçlarını göremediğine utandı, mahcup bir edayla "Yahu tüh! Lafa daldık, sen şimdi açsındır, ben sofrayı getireyim," diyerek bir genç kız edasıyla mutfağa seğirtti.

Fikriye mutfaktayken, Cevat, biraz önce sorduğu soruyu bir kez daha düşündü. Aslında karısıyla konuşması iyi oluyordu, daha önce aklına gelmeyen hususlar bazen bu konuşmalarda birdenbire ortaya çıkıveriyordu işte. "Niçin bu adam? Bu adamın hususiyeti nedir?" "Herif Osmanlı olsa, anhasını minhasını araştırır, sorar soruşturur bulurduk," diye düşündü. Şimdi bunu yapamazdı. "Bu iş Singer Kumpanyası'nda biter." diye düşündü sonra. "Bu herif orada ne iş yapar? Eee soruşturduk, "başteknisyen" dediler de, bu başteknisyen dedikleri ne işe yarar, hangi işten anlar, bunun bu komitacılarla ne işi var? Dışarıdan bunlara haber getiriyor desek, buna ihtiyaç yok ki, kimlerin nasıl ortalık yerde ayan beyan haber getirdiklerini zaten biliyoruz. O iş tıkır tıkır yürüyor zaten. Burada başka daha büyük bir iş dönüyor dönmesine de, bu ne ola ki?

Bütün düğüm bu herifin hususiyetinde." "Mercimek çorbası yapmıştım bey, çok seversin," diye elinde sofrayla içeri girdi Fikriye, nedendir bilinmez, birden üzerine bir oynaklık gelivermişti. "He ya," dedi Cevat, karısının kalçasına okkalı bir tokat atarken, "mercimeği fırında da severim."

Meyus bir kahvaltıydı. Anna'nın gözleri ağlamaktan şişmiş, Charles kendisini suçlu hissetmekten gına getirmişti. Kahvaltı masasının üzerinde koskoca bir soru işareti duruyor, ama yorgunluk, bıkkınlık ve en fazla da altından ne çıkacağı bilinmediğinden, her ikisi de kaldırmaya yanaşmıyordu. Belki ikisi de ilk kaldıran taraf olmak istemiyordu.

Sonra Charles, birden, "Hristofor," dedi. Bu isim Anna'ya sevimsiz şeyler çağrıştırmazdı. Hristofor, Anna'nın gözünde bu şehirdeki belki de tek dostlarıydı. Anna uzun yıllar sonra o, karısı Marya ve kızları Robina'nın yanında kendilerini bir aile gibi hissetmişti. Birlikte operetlere, operalara, mesire yerlerine gitmişler, yemekler yemiş, içki-

ler içmişler, sohbetler etmişlerdi. Aznavur Tiyatrosu'nda Sarah Bertrand'ı bile birlikte izlemişlerdi. Ama o gece bir an olsun nerede ve hangi zamanda olduğunu unutmuş, sıradan bir kadın gibi kocasının sıcaklığına sokulmuş, gözlerini sahneden ayırmamıştı. Marya ile en mahrem aile meselelerini bile konuşurlardı. Yirmi beş yaşına gelen Robina'nın hâlâ evlenmemesinden yakınırdı Marya. "Sadece okumak, bütün derdi okumak ve siyaset," der, ağlamaklı bir şekilde iç geçirir, kocasının da kızının bu tutumunu desteklemesine deli olurdu.

Şimdi Charles sabaha "Hristofor," diyerek başladığında bu nedenle şaşırmıştı.

"Ne Hristofor'u? Hristofor'un bu işle ne ilgisi var?" diye sordu şaşkınlıkla.

"Onun ricası," dedi Charles, çok sıradan bir şeyden söz ettiğine inandırmak gayretiyle. "Ne ricası? Neyin ricası? Rica ile tabanca taşımanın ne alakası var?" diye sordu Anna. "İzlenmekten korkuyorlardı," dedi Charles, durumu daha da karmaşıklaştırdığını hissederek. "Kimler? Kimler izlenmekten korkuyordu? Hristofor'la Marya mı yani?" dedi Anna alayla.

"Hayır, hayır, Hristofor ve arkadaşları," diye cevapladı Charles. "Benimle buluşmak istemişlerdi. Bana ihtiyaçları varmış, o yüzden. İki-üç kez buluştuk, hep tedirgin ve ürkektiler, 'dikkatli olmalıyız' diyorlardı, tedirginlikleri bana da bulaşmış olsa gerek, ben de tabanca taşımaya başladım."

"Bu kadar yani, öyle mi?" dedi Anna. "Ricaları neymiş? Sana niçin ihtiyaçları varmış? Bunları merak edip sormadın yani? Üstelik merak etmeyen ve sormayan da sensin öyle mi Charles Edouard Jorris?" "Yok canım," dedi Charles, geçiştirmeye çalışarak, "ricayı söyledim, Hristofor bu arka-

daşlarıyla tanışmamı istedi. Rica buydu. Bana da becerilerim nedeniyle ihtiyaçları varmış. Bu kadar işte." "Senin becerilerin neymiş ki Charles?" dedi Anna, "senin becerilerini bunlar nereden bilirlermiş? Senin becerilerin ne Charles? Sahi bunlar ne? Kadınları etkilemekteki becerilerinle mi ilgileniyorlar? Bu olamaz, değil mi? Dikiş makinelerini tamir etmekte, monte etmekte üstüne teknisyen olmaması mı onları ilgilendiriyor? Bu da olamaz değil mi Charles? Yoksa bunlar senin Belçika'daki becerilerini de mi biliyorlar? Hatta Hristofor bunları en baştan beri bildiği için mi bizimle ahbap oldu Charles? Ne dersin, belki de öyle, değil mi? Peki nereden öğrenmişti? Dur, bak tahmin edeyim. Belçika'dan öğrenmiş olamaz. Kocamı biraz tanıyorsam eğer, kocam kendisi anlatmıştır Hristofor'a. Hem de öyle böbürlene böbürlene. Sıradan görünen teknisyenin, nasıl da sıradan olmadığını kanıtlamak için, içi yana tutuşa, bütün marifetlerini anlatmıştır, değil mi Charles? Hristofor'un dinledikleri karşısında büyüyen gözlerini hayranlık zannederek anlatmıştır benim kocam, öyle değil mi? Avantür roman gibi, değil mi Charles? Bak Hristofor, senin kuyumcu atölyelerin varsa, benim de böyle kanlı bir geçmişim var, ben korkunç bir adamım, dünyayı mahvederim. Bakma burada böyle sakin durduğuma, Anna'nın hatırı için, değil mi Charles? Aynen böyle değil mi?"

"Yapma Anna, daha ortada hiçbir şey yok. İki üç kez sohbet ettik, tanıştık, o kadar işte. Hepsi o kadar!"

"Ama ortaya bir şey gelecek, bunu sen de biliyorsun, değil mi Charles? Hatta gelsin diye yanıp tutuşuyorsun." dedi Anna, "Singer, haftada üç kez kazandibi, bunlar sana yetmiyor değil mi? Yıkacaksın ki yapsınlar, değil mi? Sen yıkacaksın, bu Hristofor ve onun arkadaşları yapacak, ne de güzel olacak değil mi?"

"Hemen kararını verdin, değil mi Anna?" diye sitemin arkasına sığınmaya çalıştı Charles. Ne söylese cevap alacağını ve hangi cevabı verirse versin, Anna'nın başından itibaren haklı olacağını kabul etmiş gibiydi.

"Sakın daha beter saçmalamaya başlama Charles. Sakın bana yine burada da baskı var, özgürlük yok filan gibi şeyler söylemeye kalkma. Bunların hepsini sen de, ben de buraya gelmeden önce biliyorduk. Birdenbire Hristofor'la Ermeni komitacı arkadaşları seni buna ikna etmiş olamaz değil mi? Ya da durumun burada daha feci olduğuna? Ben sana sadece şunu söylüyorum, kendini ve beni kandırma! Ne yapacaksan, yapma! Bu heriflerle de artık görüşme. Biliyorum, sonu yine kötü olacak."

Kendisini birden Galata Köprüsü'nün üzerinde yürürken buldu Charles. Nasıl ve ne zaman buraya gelmişti, bu bir muammaydı. Anna'yı kapı eşiğinde öptüğünü ve onun şapkasını uzattığını hatırladığına göre, kötü ayrılmış değillerdi. En azından Anna'yı kırmamıştı.

Simitçiden bir simit aldı ve adeta şuursuzca, bir çayhanenin hasır taburesine kendisini bırakıverdi. Haliç'in koyu mavi sularına bakarak simidiyle bolca Ocak soğuğu yedi ve çayını yudumladı. Çay bardaklarının dahi erotik bir çağrışımla "ince belli" diye adlandırıldığı tuhaf bir mekanda hissetti kendisini birdenbire. Neredeyse dört yıldır yaşadığı ve hatta sevdiğini düşündüğü bu şehre zaman zaman

bir anda yabancılaşabildiğini, onu aniden yadırgadığını gayet iyi biliyordu. Özellikle de bu köprünün Galata yönünden yarısını geçer geçmez. İlk gözüne çarpan her zaman istisnasız diz boyu fakirlik ve sefalet olurdu bu yakada. Durmadan bir şeyler satmaya çalışan çocuklar, dilenciler, sürüler halinde ekmek ya da akciğerden oluşan tayınlarını bekleyen sokak köpekleri, tuhaf giysili, adeta çapaçullara sarınmış din adamları, yaz-kış yarı çıplak seyyar satıcılar. Haliç'in sularına sallandırdıkları oltalarıyla günlük lokmalarını denizden çıkarmaya çalışan insanlar. Belçika'nın işçi mahallelerine benzeyen, ama onlardan, çok daha kargaşa içinde bir ortam.

"Benzemeyen, tuhaf bir memnuniyet hali," dedi kendi kendine. Kaç kez görmüştü bu aynı insanların sokakları doldurup, "Padişahım çok yaşa!" diye bağırdıklarını. "Bizim işçi mahallelerinde böyle bağıran biri çok yaşayamaz oysa," diye düşünürdü hep.

"Kızıl Sultan"; Yunanlı, Ermeni, Arap, Jön-Türk, bütün muhalifleri böyle bahsediyordu ondan. İşkencehanelerinden fısır fısır konuşarak söz ediyorlar, sabahları kıyıya vurmuş cesetlerden bahsediyor, otuz senedir imparatorluğu yöneten bu adamdan büyük bir nefret, korku, bazen de saklayamadıkları bir gıpta ile dert yanıyorlardı. Ama Anna haklıydı, hepsi kalburüstü insanlardı bunların. Ya iyi para kazandıran işleri güçleri vardı ya da beyzade, paşazadeydiler. Charles gözleri ile görüyor, bütün duyu organları ile hissediyordu ki halk bu "Kızıl Sultan"ı seviyor, seçkinler ise, –yanında bulunanlar dahil olmak üzere- ondan nefret ediyorlardı. Sultanın şu paşası kötü olabilirdi, hatta bu paşa sadrazam olabilirdi, tümüyle hükümet kötü olabilirdi, ama sultan kötü olamazdı. Sultan, şu karşıdan görünen minarelerin gölgesinde sürüp giden kargaşanın, -ki

Türkler buna nizam derlerdi- sürüp gitmesini sağlayan varlıktı.

"Sonu yine kötü olacak," diyen Anna geldi aklına. "Şu manzaradan daha kötüsü ne olabilir?" diye sordu kendine. Anında Anna'nın sık sık kullandığı soru geldi aklına: "Kime göre?" Simitinin bir parçasını havada dolaşıp av kollayan martılara doğru fırlattığında, "Ben burada kimim?" diye düşünüyordu. "Şu fakir Türklerden biri olarak doğsaydım ne düşünürdüm, ne hissederdim? Aslında Anna bir konuda yanılıyor, ben Belçika'daki halime dönmüyorum o cebimdeki revolverle. Ben değişiyorum. Orada revolveri işçi mahallesinde taşırdım, burada başka sınıftan biriyim. Bu adamlar Fransızca bilmiyorlar, ben de onlarla konuşacak kadar Türkçe bilmiyorum. Pera'da anlaşabiliyorum, ama burada hayır. Pera'da anlaşabildiklerimle paylaşıyorum, onlardan biri oluyorum; Belçika'daki Jorris'e dönmüyorum, belki de Anna karşısında bu nedenle bu kadar çaresizim. O benim buradaki tek köküm."

"Şimdi ben ne diyeceğim bu adamlara? Ya Hristofor'a?"

Kumpanyadan akşamın altısına doğru çıktı Charles. Dikiş makineleri gibi çalışmıştı aslında. Öylece, yapması gerekeni yapmıştı. Belçika'daki arkadaşlarının ona "makine adam" demelerinin nedeni bu değildi oysa. Tam aksine, makineleri ruhlarına nüfuz edecek kadar sevdiği ve onlardan iyi anladığı için böyle bir isimle ödüllendirilmişti. Ama bu gün böyleydi işte.

Ona burada pek anlamsız, pek gereksiz gelse de, hedefine yönelmeden önce, Pera'da neredeyse girilmedik sokak bırakmadı. Kalabalıklara karışıp aniden ayrılarak, kendisini karanlık köşelere attı. Sözün kısası, bir takibi atlatmak için ne biliniyorsa onu yaptı ve sonra aniden hedefinin, yani

Moravitz Apartmanı'nın önünde belirdi. Büyük demir kapıyı itip içeri girerken, sokağın bir köşesinde bu kez nefes nefese bir derviş, Charles'ın "anasına, avradına..." sövüyordu.

Charles ikinci kata çıktı doğruca ve sekiz numarayı buldu. Kapının tokmağını *tık-tık, tık-tık* şeklinde dört kez tıklattı. Kapıyı güler yüzü ve bütün bu olup bitenlere zıt haliyle Hristofor'un kızı Robina açtı. Başını hafifçe içeride bekleyenlere doğru döndürerek, pek de yüksek olmayan bir sesle, "Charles geldi." diye seslendi. "Hoş geldin Charles, olağanüstü bir durum yok değil mi?" diye Charles'a döndü sonra. "Hayır," dedi Charles, "en azından ben herhangi bir takip fark etmedim. Bu konuda pek tecrübesiz sayılmam üstelik," diyerek genç kıza böbürlendi.

İçeride Hristofor ve Konstantin, çoktan beridir oturdukları anlaşılan uzun ceviz bir masanın köşesinde küçük bir meyhane yaratmışlardı. Hristofor'un puro ve Konstantin'in sigaraları, kül tablalarını izmarit, havayı da dumanla doldurmuşlardı. "Rakı içersin, değil mi Charles?" dedi Hristofor, konuğunu oturtur oturtmaz. "Aslında bu gece konyak içsem daha iyi olacak ve az olsun lütfen Robina," dedi Charles. Gülerek, "Ben votkadan şaşmazdım ama burada iyisi bulunmuyor," dedi Konstantin. Ardından Hristofor'a takıldı, "Çocuğu tam kendinize benzetememişsiniz ha?" diyerek. "Yok," dedi Charles, "aslında benzetti benzetmesine ama, bu geceki rakı bana ağır gelecek." Gülüştüler. "Evet," dedi Konstantin, "bu gece ağır kaçabilir, ama biz alışığız ne de olsa."

Hristofor, Charles'ın kulağına eğilir gibi yaparak önemini vurguladığı bir cümle söyledi: "Hedefi biraz büyüttük Charles." "Nasıl? Circle d'Orient'ten vaz mı geçtiniz?" "Hayır, orası da olacak, Bab-ı Ali de, Galata Köprü-

sü de, ama asıl hedefin imhasından hemen sonra. Önce asıl hedef," dedi Konstantin iri göbeğini şişirip, sandalyesini arkaya doğru yaylandırırken. "Zaten Bab-ı Ali ve Galata Köprüsü'nü şimdi söylüyorsunuz," dedi Charles, "peki, asıl hedef ne?" diye sordu peşinden.

"Asıl hedef kim, diye sorsan daha doğru olur," dedi Hristofor. Çayhanede düşündükleri geldi Charles'ın aklına birden. Gözleri, tırnaklarını yemeye başlamış olan Robina'ya kaydı. Robina "İşte böyle" anlamına gelebilecek bir mimikle karşılık verdi. "O mu?" dedi Charles isim ya da unvan zikretmekten onu alıkoyan bir şey varmış gibi. "Evet, O!" dedi Hristofor. "O, filan deyip gevelemeyin," dedi Konstantin nispeten yüksek bir sesle. "Evet efendim, asıl hedef zat-ı şahaneleri, Kızıl Sultan, II. Abdülhamit, İblis, ne derseniz deyin, işte odur!"

Konyağını bir dikişte bitirdi Charles. Robina neredeyse aynı anda yenisini doldurdu. "Bu, her şeyi baştan sona değiştirir," dedi Charles, gözleri çakmak çakmak. "Niçin?" diye sordu Konstantin. "Bir kere sultan çok iyi korunuyor, siz de söylüyorsunuz, 'saraydan neredeyse hiç çıkmaz oldu' diyerek. İkincisi, sultan bina ya da köprü değil ki, öyle durduğu yerde dursun; sultan insan, yani hareketli..." "Ne insan ama..." diye araya girdi Konstantin. "Üçüncüsü.." diye devam etti Charles, burada adeta Anna soruyordu, "bütün bu işin sonrasını hesapladınız mı? Yani sultanı zor durumda bırakmak, zayıflatmak başka bir şey, ortadan kaldırmak başka. Bunun sonuçlarını etraflıca düşünmüş olmalısınız öyle değil mi?"

"Konstantin buraya gelince çok önemli ve doğru şeyler söyledi, Charles," dedi Hristofor. Sahte bir mütevazı tavırla gülümsedi Konstantin. "Neymiş onlar?" diye sordu Charles ona dönerek. "Birincisi..." diye başladı Konstan-

tin bilmiş bir edayla. "Birincisi, sultanı öldürmeyen her şey onu güçlendirir. İş baştan yanlış düşünülmüş, bereket müdahale ettim. Şimdi gidecek, taşı toprağı bombalayıp bir sürü insanın sultanın çevresinde birleşmesini sağlayacaktınız. Kargaşa doğacak ve halk da nizama, yani sultana sarılacaktı. O zaman ayıkla pirincin taşını. Oysa şimdi önce nizamı ortadan kaldıracağız. Sonra diğer bombalarla halkı iyice arayışa sokacağız. Yeni bir nizam arayışına." "Yani yeni bir sultan," dedi Charles alayla. "Sen Avrupalısın, anlamazsın, sultan var, sultan var." dedi Konstantin kaba bir edayla. Charles'ın damarına basmıştı, o da alayını sürdürerek "Sonra? Sonra yeni nizam nasıl olacak peki? Ya da adı ne olacak?" diye sordu. "Adı kolay," dedi Konstantin, "adı V.Mehmet Reşat. Adam neredeyse babam yaşında, üstelik ben bile kendimi yaşlı saymaya başladım. Nereye çekersek oraya götürürüz." "Bugünkü sultan da baban yaşında değil mi?" dedi Charles, donuk bir yüz ifadesiyle. Konstantin bozuldu. "Bunun huyu da yumuşak." dedi belirgin bir asabi tavırla.

"Peki siz kimsiniz?" dedi Charles ona, "Hani demin nereye çekersek dedin ya, kim çekecek bu yeni sultanı?" "Biz işte, ne var bunda anlamayacak?" dedi Konstantin. "Tamam da," dedi Charles, "bu 'biz' kim? Ermeniler mi?" "Yahu," dedi Konstantin, "sen sultanın ortadan kalkmasını sadece Ermenilerin istediğini mi sanıyorsun? Rumlar istemez mi? Yahudiler istemez mi? Jön Türkler istemez mi? Düvel-i Muazzama istemez mi? Biz buyuz işte. Yeni nizam bu, 'biz'le kurulacak. Oturup anlaşacağız, memleketi anlaşarak, birbirimizin faydasına dokunmadan yöneteceğiz." "Yani sonrası bu olacak, öyle mi?" dedi Charles alaycı bir gülümsemeyle. Konstantin gülümsemenin tarzından rahatsız olmuştu. "Evet, ne var bunda?" dedi sert bir sesle.

"Gerçekten ne olduğunu konuşmak istiyor musun Konstantin, ya sen Hristofor? Sen Robina?" dedi Charles tek tek ve hızla dönüp yüzlerine bakarak. "Bana işine bak, diyorsanız onu konuşalım, yok eğer gerçekten konuşmak istiyorsanız size birkaç sözüm var." Konstantin ve Hristofor bir an birbirlerine baktılar ve Hristofor "lütfen konuş" der gibi ellerini açtı.

"Pekala," dedi Charles, "burası sizin ülkeniz. Dört yıla yakındır buradayım, öyle alimi sayılmam. Ama ben iktidarın ne olduğunu bilirim. Biraz önce sen Konstantin, 'biz'i tarif ederken bir şeyler sayıverdin. Hani, şu yeni padişahı nereye isterse oraya çekecek 'biz'i. Saydıkların içinde gerçekten bir güç olan hangileri? Ben sana söyleyeyim: ikisi. Biri Jön-Türkler, diğeri de Düvel-i Muazzama. Eğer düvel-i muazzama sultandan bu kadar rahatsızsa söyleyin, dilekçeler yazın, elçilik kapılarını aşındırın, ki zaten yapıyorsunuz, onlar sizi sultan'dan kurtarsın. Sonra, bu devletler kendi aralarında anlaşamıyorlar ki, sizin faydanızın ne olduğunda anlaşsınlar. İkincisi, Jön-Türkler. Onlara 'güç' demezdim; bir, Türk olmasalar, iki, zabitler arasında destekçileri olmasa. Ama var. Demek ki güçler. Bu güç sizinle niçin, herhangi bir iktidarı paylaşsın ki? Siz şimdi onları muhalif görüyorsunuz, bir de iktidar ellerindeyken görün bakalım. Onların yerinde ben olsam, iktidara gelince sizi gösterip, 'Sultanımızı da bu alçaklar öldürdü' derim. Senin 'böyle böyle olacak' dediğin çözüme, Belçika'da on sekiz yaşındaki anarşistler inanmaz Konstantin. Niçin ben inanayım, ülkenizi tanıyıp tanımamanın bununla ne ilgisi var?"

Robina önüne bakıp gülümsüyor, Konstantin ile Hristofor ise somurtuyordu. Hristofor zorlanarak "Seni dinlemek iyi oldu Charles," dedi, "ama komitenin kararı böyle

ve bundan sonra da değişmez. Sen bizimle birlikte misin, değil misin?" "Sizinle birlikte olmam için ne gibi bir neden gösterebilirsin bana Hristofor?" dedi Charles.

"İki bin beş yüz İngiliz altını!" diye bağırdı Konstantin. "Tam iki bin beşyüz. Hayatın boyunca seni karınla rahat yaşatacak bir para! Bir servet!"

Öyleydi. Charles önce sinirlendi, sonra yutkundu. Ne diyeceğini şaşırdı. Bir kez daha içinden bir türlü atamadığı "dostluk" kavramına lanet etti. Bu masada bu akşam gördüğü kaçıncı yıkılıştı? Yıkılan dostluklar bunca çok olmasına rağmen, niçin hâlâ onu üzüyordu?

Yıkılışı gizlemek ister gibiydi. Bunu kendisine en yakışmayan tarzda yaptı. Sandalyesini Konstantin gibi yaylandırdı, başparmaklarını yeleğinin köstek ceplerine sokup, iş bilir tüccar edası takındı. Sonra "Bunu düşüneceğim," dedi ve ayağa kalktı. "Çok düşünme," dedi Konstantin, "kimse kolay kolay hem tarihe geçip hem de servet kazanamaz."

Charles çıktığında, Çerkez Cevat neredeyse donmak üzereydi. "Domuz!" dedi, "nihayet çıktı. Melanetleri her neyse, bu gece önemliydi, bundan eminim," diye söylendi. Sonra Charles'ın peşinden süzülürken, kendi kendine tarih düşüyordu; "Ocağın dokuzu, yine yakalayamadım domuzu!"

"Dondum hanım dondum, çabuk çorba, salep, çay, kolayda ne varsa getir, kocan elden gidiyor!" diyerek eve daldı Cevat. Çeneleri titremekten birbirine vuruyor, elleriyle kollarını ovuşturuyordu.

En çok on beş dakika sonra üşümesi geçer geçmez, Moravitz Apartmanı'nın önünde titreyerek beklemek, Çerkez Cevat için bir anı haline gelmişti bile.

Fikriye, kocasının yeni aldığı döküm kuzinede kestane pişirmeye başlamıştı. Cevat, süzme mercimek çorbasını içmiş, üstüne koca bir tabak bulgur pilavını devirmiş, ince belli bardağından çayını yudumluyor, sigarasını tellendiriyordu. "Görevini yapmış bir memleket evladı ve koca" olmanın hazzı bu olmalıydı.

"Bu iş benim sandığımdan daha büyük," diye geçiriyordu aklından. Koskoca Moravitz Apartmanı karışmıştı işe bir kere. "Bunlar öyle ayak takımı filan değil, hepsi kerlifelli herifler, kalantor sürüsü! Bir de ecnebiler karıştığına göre iş iyice çatallanıyor."

"Şimdi ne yapmalı? Bu iş yukarıya bildirilecek kadar dal budak saldı. Ama ne diye bildireceğim? Sonra hangi yukarıya? İçlerinde şöyle kolay lokma biri olsa, alsam, Fikriye'nin dediği gibi çöksem ümüğüne, ama yok işte! Herifler enayi değil ya! Geç kalamam ama. Ben bildirene kadar bu herifler bir şeyler karıştırırlarsa, o zaman çıra gibi yanan ben olurum. Peki kime ve nasıl?"

"Bir müşkülün var senin bey," dedi Fikriye, kestaneleri çevirirken, "derdini söylemeyen derman bulamaz." Cevat, "İlahi hanım," diyerek gülmeye başladı. "Yahu kadına bak, bilmediği hiçbir şey yok, bilmese de çözemeyeceği yok," diye takıldı. "Eee," dedi Fikriye, bilmiş tavrını hiç değiştirmeden, "el elden, akıl akıldan üstündür." "Sen kızları everdikten sonra, bu evde yalnız otura otura iyice feylesof kesildin Fikriye Hanım, çok düşünmenin sonunu bilirsin." "Bunu kendine söyle bey, arpacı kumrusu gibi düşünen sensin," diye cevap verdi Fikriye.

"Müşkül iş," dedi Cevat. "Çok müşkül, meyve olgunlaştı ama düşmüyor. Düşse nereye düşecek, onu da bilmiyorum. Kime bildirsem diye kıvranır dururum." "Ne var bunda bu kadar düşünecek, bir Necip Paşa varmış ya, ona çıksana," dedi Fikriye. Cevat, az daha çay bardağını da çayıyla yutacaktı. Öksürdü, tıksırdı, sedirde kaykıldı. "Sen nerden bilirsin Necip Paşa'yı kadın?" deyiverdi. "Hanımdık, kadın mı oluverdik, aşk olsun bey!" dedi Fikriye, her zamanki cilvesiyle. "Herkes konuşur, kulun ağzı boş ya durmaz, durmaz konuşur işte. Padişah efendimiz ona çok

güvenirmiş, tuttuğunu koparırmış, Fehim Paşa habisi gibi, ırz düşmanı filan da değilmiş. Onun adı geldi aklıma, deyiverdim işte."

"Doğru," dedi, ama "aşk olsun!" diye aklından geçirdi Cevat. Doğru isim Necip Paşa idi.

Sultan Abdülhamit zamanında, bir devirden sonra iki çeşit paşa türemişti. Bab-ı Ali Paşaları ve Yıldız Paşaları. Bu ikinciler diğerlerine göre her bakımdan *yıldız*dılar.

İşte Ticaret ve Nafia Nezareti Müsteşarı Necip Melhame Paşa, bu paşalardandı. Nazır Paşa bile sözünden çıkamaz, bu paşanın iki dudağından çıkacak söze bakar, ona göre vaziyet alırdı. Bu durum, Necip Paşa'nın "Ticaret ve Nafia" hakkındaki derin bilgisi yerine, onun jurnal hareketleri ve memleketin dört bir yanına dağılmış hafiyeler üzerindeki hakimiyetinden ileri gelirdi. Fakat Necip Paşa, bu mesleğin üstün örneklerinden biriydi. Bu bakımdan "Vehim Paşa", "Vahim Paşa" gibi adlarla anılan Fehim

Paşa gibi bir örnekten hemen ayrılırdı. Necip Paşa, -eğer varsa- kişisel hırs ve zaaflarını çok güzel örtmeyi bilen birisiydi.

İşte Cevat, 10 Ocak 1905 sabahı, Yıldız Sarayı Nizamiyesi'nde bu Necip Paşa ile görüşmek üzere gelmiş, "Serkomiser Cevat," demiş, bir saat onbeş dakika beklemişti ki, "paşa hazretlerinin kendisini beklediği" haberini aldı. Üstünü başını düzeltti. Kalpağının eğri duruşunu nizami hale getirdi ve çevik adımlarla "paşa hazretlerinin" dairesine yöneldi.

İnce bıyıklı, kuru ve esmer bir adam olan Necip Melhame Paşa, Cevat'ı hiç beklemediği bir sıcaklıkla karşıladı, "Buyur Cevat Efendi, bir maruzatın olduğunu söylediler," diyerek. "Estağfurullah paşam, buyurmak kulunuzun ne haddine, ama arz etmek istediğim bir durum var," dedi Cevat ve bir çırpıda uzun süredir uğraştığı takibatın sonuçlarını ve geldiği çözümsüz noktayı anlattı.

"Hakikaten müşkül," dedi paşa, ince bıyıklarını özenle yolarken. "Bu Jorris için Belçika Elçiliği'nden bilgi isteyemez miyiz paşa hazretleri?" diye sordu Cevat. "Mümkün değil evladım," dedi paşa, muhtemelen aynı yaşta olmalarına rağmen. "Tut ki herifi bunlar görevlendirdiler, kıyamet koparırlar, 'vay görevlimizi takip ettiriyorsunuz' diye. Yeni Cami güvercinleri bile konudan haberdar olur. Daha da müşkülü, herif Amerikan kumpanyasında çalışıyor. Amerikan elçisi dahi işe karışır. Hem sen oraya, bu Jorris'in peşinden gitmeden önce, apartmana, Konstantin Kabulyan diye bir komitacı girdi ki, o da Rus tebasıdır."

Cevat'ın ağzı bir karış açık kalmıştı. Demek ki dün gece oradaki tek taharri memuru kendisi değildi! En azından bir tane daha vardı ve işin kötü yanı, Cevat'ın bu durumdan ruhu bile haberdar olamamıştı. "Herif belki beni de

izleyip maytap geçmiştir," diye düşündü. Ama Necip Paşa, gözünde, bir anda yüz kere büyümüştü. "Ah keşke, herkes devlet işlerini böyle ciddi yürütse," diye düşünüyordu. "İzlemekten başka çaremiz yoktur evladım. Elimiz kolumuz bağlandı. Hem zaten padişah efendimiz mükemmelen güvenliktedir," dedi Necip Paşa.

Ayağa kalktı, esas duruşa geçip selamını verdi ve "Emredersiniz paşa hazretleri" diyerek döndü, çıktı. Kulaklarında "Padişah efendimiz mükemmelen güvenliktedir" cümlesi çınlıyordu. Bu cümleden iki anlam çıkardı: Bir; kime ne olursa olsun ona olmasın, iki; bu heriflerin hedefi padişah efendimizdir! Polislik mesleğini yapıp, her zaman, "Ben şimdi ne yapıyorum?" diye soranlardandı Cevat. Bu mesleğin bir başka kuralı da, bu sorunun sorulduğunun, çevresince ve özellikle de meslektaşlarınca bilinmemesiydi. Bu kurala da uyardı Cevat.

"Hafiye miyiz, hükümetli miyiz belli değil," dedi kendi kendine. Necip Melhame Paşa ona açık bir emir vermişti. "İzle, ancak gözünün önünde bir şey yaparlarsa o zaman müdahale edersin." "Pekala," dedi, "bunu Fikriye de söylerdi bana."

Anna, iki bin beş yüz İngiliz altınını duyunca önce boş boş baktı Charles'a. Sonra yavaşça yerinden kalktı, mutfağa gitti. Kahve pişirdi, tepsiye koydu. Bir küçük tabak kurabiye eklemeyi ihmal etmedi.

Döndü, Charles'a tepsiyi uzattı. Kurabiye tabağını hemen yanındaki sehpaya bıraktı. Tepsiyi neredeyse siyaha yakın kahverengi ve ağır, ceviz, yemek masasının üzerine koyarken, kendi fincanıyla kendi *bergeri*ne yöneldi. Oturdu. Charles'ın gözlerinin içine bakarak duygularını kesinlikle belli etmeyen bir sesle, "Bu parayla Anvers'de kendimize geniş bahçeli bir ev alabiliriz. Hayır, hatta yarısıyla," dedi. Charles aynı anda, sanki yapması gereken zaten buy-

muş gibi bir tavırla, elindeki kahve fincanını kucağına boca etti. Elbette yandı ve "Yandım!" diye ayağa fırladı. Anna yerinden kalktı, pantolonunu çıkarmasına yardım etti. Yanık ciddi mi diye baktı. Ciddi olmadığını görünce, yeni bir pantolon getirmek üzere yatak odasına gitti. Pantolonu Charles'a uzatırken aynı anda, buz gibi bir sesle, "Çok dikkatli olmalıyız," dedi.

Charles, Anna'yla tanıştığında o on dört, kendisi de on altı yaşındaydı. Yani onu on üç yıldır tanıyordu ve bu yıllar sıradan yıllar değildi. Anna ve o, adeta birbirlerinin gözü önünde meydana gelmişlerdi. Eve Anna'nın dehşetli tepkisini nasıl yatıştıracağını düşünerek gelmişti. Hatta bir ara, Anna'nın itirazının arkasına gizlenerek, kendisinin ortaya koyamadığı iradeyi, onun sayesinde gösterebileceğine güvenmişti. Ama "Anvers'de ev..." gibi, üstelik tam anlamıyla hayal gücünden yoksun bir onay, hiç beklemediği bir tavırdı. Bahse girse kaybedeceği bir tavırdı. İnsanlar bu kadar genel kurallara tabi olabilirler miydi? Hristofor, karısını, ondan daha mı iyi tanıyordu yoksa?

Sesi titreyerek sordu, "Anna ne oldu sana?" Aynı soğuk sesle cevapladı Anna, "Hiçbir şey Charles. Adil bir anlaşma önerdikleri. Öyle kahramanlık, insanlığı kurtarmak, yüce idealler filan yok içinde. Yani seni enayi yerine koymamışlar. Marifetinin ücretini söylemişler açık açık. Konstantin kim ise akıllı adammış, sana 'hem tarihe geçip hem servet kazanacaksın,' derken çok doğru söylemiş. Ama o serveti rahatça harcamak, unutma, tarihe geçmemeye bağlı. En azından biz yaşadığımız sürece böyle. Yaşlanıp öldükten sonra tarihe geçmek beni pek ilgilendirmiyor ama, sanırım seni ilgilendiriyor. İşte sana adil bir anlaşma. Bir harekette tarihe geçeceksin, başka bir şey yapmana gerek yok. Üstelik pek çok insan seni kahraman ilan edecek.

Özellikle de Avrupa'da. Son bir atış 'Finito!' Eğer çok dikkatli olursak. Hem ben, senin gibi Pera'yı sevmiyorum ki Charles. Ben Brüksel'i, Anvers'i özlüyorum. Arkadaşlarımı, ailemi özlüyorum. İkimiz aile olamayız ki. Bu anlaşma senin yanıp tutuştuğun bir şeye, bir defalığına teslim olmamı sağlıyor Charles. Sende nereye dokunuyor, sana nasıl hitap ediyor bilmiyorum tam anlamıyla, belki sezebiliyorum, ama benim aklıma hitap ediyor."

Charles ilk şaşkınlığını üzerinden atmıştı. Birden omuzlarının üzerinden bir yük kalkmış gibi rahatladı. "Hem biliyor musun, Anna," dedi "bu herifler gerçekten çok aciz durumdalar. Evvelki hafta kalkmışlar, kendi yaptıkları bir bombayla Polonezköy'de bir deneme yapmışlar. Bomba hakkında tüm bildikleri, kendileri kadar cahil birkaç Narodnik'ten Rusya'da öğrendikleri. Ne olmuş bil bakalım? Birinin iki parmağı kopmuş, biri başından yaralanmış, İstanbul'a perişan zor dönmüşler."

Anna, bunları dinlerken kalkmış, koltuğunda oturan Charles'ın dizinin dibine, yere oturmuştu. Gri-mavi gözleri, Charles'a bir an vahşi bir kedinin gözleri gibi geldi. Ürperdi, ama elini karısının saçlarına götürmekten kendini alamadı. Anna sanki bunu bekliyordu, kendini geriye, halının üzerine attı. Bacaklarını kıvırıp ayırırken elleriyle "gel" işareti yaptı. Sonra, aralarında uzun zamandır olmayan şeyler oldu.

Boğazın bugün açık mavi olan sularına dalmış seyrediyordu adam. Altmış üç yaşındaydı. Daha yaşlı görünüyordu oysa. Sırtı adeta kambur gibi çıkmış, atalarından devraldığı gaga burnu sanki onunla birlikte yaşlanmış, büyümüştü. Üzerinde bir redingot vardı. İki eli iki cebinde, öylece seyrediyordu. Çevresindeki insanların pek azı o iki cepte iki küçük tabanca olduğunu bilirdi. Muazzam nişancılığını da öyle.

Necip Melhame biraz önce huzurdan ayrılmıştı. "Bu 'huzur' çok cilveli bir kelime," diye düşündü. "Bende olamayan bir şeyi nasıl dağıtabilirim ki? Huzur'dan ayrılınca 'huzursuz' oluyorlar mı acaba?" Güldü. Kıs kıs dedikleri şekilde güldü.

"Zat-ı şahaneleri'ne bir suikast düzenlendiğine dair kesin istihbarat alıyoruz," demişti Melhame. "Ne zaman alınmıyordu ki?" Zaten bir haber geldi mi en az üç-dört kaynaktan gelirdi. Kaynakların hepsi aynı plan ya da niyetten mi söz ediyorlar, bunu ayırt etmek kolay olmazdı. Ama Melhame ciddi adamdı, öyle Fehim gibi soytarı "gemi aslanı" adamlardan değildi. Havlamaz, ısırırdı.

"Ermeni komitacılar" demişti. Bunu anlıyordu. Sebeplerini, saiklerini anlıyordu. Nasıl adamlar olduklarını da az çok biliyordu. Ama bir şey daha söylemişti Melhame, "Belçikalı anarşist," işte bunu anlamıyordu. Anarşist kimdir, nedir, bunu duymuştu, zabıta raporlarında "anarşist-nihilist" şeklinde geçtiğini hatırladı, ama yeterli değildi. Avrupa'daki muhbirler parasını bolca çar çur ediyor, o paranın yüzde biri etmeyecek bilgiler gönderiyorlardı. Kral-lara, imparatorlara, hanedan mensuplarına suikastler yaptıkları biliniyordu. İyi de Avrupa'da kral mı kalmamıştı? Orayı "kurtarmışlar" da, sıra buraya mı gelmişti? Bunların sebep ve saiklerini bilmemek onu rahatsız ediyordu. Nasıl adamlar olduklarını ise hiç bilmiyordu. Bildiğinden korkmaz, bilmediğinden korkardı.

"Şu feleğin işine bak," dedi kendi kendine, "her gün kırk çeşit zebani yaratıyorlar. İşin gücün yoksa heriflerin zebanilerini tanımaya, birbirinden ayırt etmeye çalış. Ey Sultan Süleyman, kalk da halimizi gör! Sen Viyana sahrasında at koştururdun, biz saraydan nasıl çıkacağız diye düşünürüz."

"Allah benden bu gücü esirgedi," diyerek pencere pervazının hemen içinde duran küçük çıngırağa uzandı ve sertçe salladı. İçeri giren hizmetkara yine sertçe "Mütercim Fuat Efendi'yi gönder!" dedi.

Otuz yaşlarında iri yarı, sarışın bir adam olan Mütercim

Fuat eğilerek içeri girdi. Durdu. Sarayda ilk öğrenilen şeylerden biri, bu durma mesafesiydi.

"Fuat Efendi," dedi sultan, "bu Avrupa'da *anarşistlik* diye bir meslek türemiş. Bir malumatın var mı bu hususta?" Fuat kızardı. Mahcup bir edayla boynunu büktü. "Anladım, anladım," dedi sultan, canının sıkıldığını belli ederek, "bilgi mesai ile olur Fuat Efendi," dedi sonra. "Bir haftan var, bu hususta bizi alakadar edecek bilgileri toplayasın."

Yalnız kaldığında tekrar pencere önüne gitti. "Çok avda av, avcı olmuştur aniden," dedi ve gülümsedi.

"7. Piyade Taburu nasılsınız?" "Sağol!!!", "Rahat!" "Hazrol!" "İstikamet Hamidiye Camii, uygun adım, marş!"

Her Cuma sabahı, Bayazıt bu seslerle inlerdi. Süvariler Davutpaşa ve Maltepe kışlalarından yola çıkarlardı. Önlerine bando takımları düşer, Galata Köprüsü, Karaköy, Tophane güzergahı izlenerek Yıldız'a gelinirdi.

Bu askeri kıtaların peşinden, her biri birbirinden süslü ve gösterişli faytonlar, bunların içinde hayatları boyunca topladıkları bütün nişan ve madalyalarını takmış yüksek zabitler ve sivil paşalar, ulemadan efendiler, her çeşidinden şeyh efendiler, Avrupa'dan, Asya'dan büyükelçiler, ortael-

çiler, her düzeyden ve her meraktan diplomatlar, bütün olup bitecekleri izlemek isteyen seyyahlar, meraklı turistler, çeşitli esnaf zümreleri, işçi-işsiz her sınıftan İstanbullu Yıldız Meydanı'nı doldururdu.

Sarayın cümle kapısının yanına Mızıka-i Hümayun* yerleşir, onların çevresi saray hizmetkarları ve saray tüfekçileriyle sarılır, binlerce kulak önce Hamidiye Camii minaresine ayarlanır ve bekleme başlardı. Öğle ezanının okunması ilk ve en önemli işaretti. Bu işaret geldikten sonra kulaklar bırakılır, binlerce göz sarayın ağır demir kapısının iki kanadına dikilirdi.

Derken bu iki kanat açılmaya başlar, miktar-ı kafi açıldığında Mızıka-i Hümayun "Hamidiye" marşını çalmaya başlar, kulaklar tekrar açılır, meydandaki bütün askerler "selam dur" vaziyeti alır, "Memalik-i Osmaniye Sultanı", "Devlet-i Ali Padişahı" ve "bütün İslam ümmetinin halifesi" Sultan Abdülhamid-i Sani, başında geniş fesi, sırtında boz renkli kaputu, körüğü yarıya kadar indirilmiş bir faytonun içinde arz-ı endam ederdi. Faytonun iki tarafında yaya olarak "gidiş ağaları" ilerler ki, bunların yanlarında yine yaya olarak ilerleyen paşalar da vardır.

Fayton-ı Hümayun'u, içlerinde genellikle saray hanımlarının bulunduğu üç-dört kupa arabası izlerdi. Sarayın cümle kapısı ile Hamidiye Camii'nin sultan mahfili arasındaki mesafe çok kısa olduğundan, nefeslerini tutmuş, bu kısacık *zuhuru şahane*'nin görünmesini bekleyen binlerce asker ve sivil, aynı anda nefes bırakmaya karar verirler, "Padişahım çok yaşa! Padişahım çok yaşa! Padişahım...."

Avrupalı diplomat ve turistler böyle bir "Hasta Adam"ın, bunca meselesi olan bir ahalisinin, böyle bir

* Saray Bandosu.

"Kızıl Sultan"ı, nasıl olup da böyle içten selamladığına, bir Cuma daha şaşırırlarken, sultan vakur bir tavırla ilerler ve hatta bazen *rüzgar gibi* geçerdi.

Bu esnada, görevleri sultanın güvenliği olan yüzlerce zabit, nefer, tüfekçi ustası, kalabalığın içine dağılmış yüzlerce sivil *taharri memuru* ve *sivil zabıta* gözleri kalabalığı hızla tarar ve her yönü bir bıçak gibi keserken, bir Cuma selamlığının daha kazasız belasız atlatılması için bildikleri bütün duaları canı gönülden yüce yaradanlarına iletirler.

Kadınlar ayılıp tekrar bayılmakta, *kafa kağıdı eskimiş* bazı kişiler sekte-i kalbe uğramaktadırlar.

Bütün bunlar olurken sultan, caminin sekiz-on merdivenini iner ve mahfiline girerek gözden kaybolurdu. Yarım saat kadar içeride kalır, namazını eda eder, sonra çıkışta geldiği faytona binmez, çoğu zaman da kendi kullanacağı başka bir faytona binerek, bu kez hızla sarayın cümle kapısından içeri girer, gözden kaybolurdu. Oysa o sırada sarayın içindeki hummalı faaliyet devam etmekteydi. Sultan kazasız belasız *yuvasına* döndüğü için kurbanlar kesilmekte, Cuma selamlığının güvenliğinden sorumlu paşalara altınlar ihsan edilmektedir.

Meydandaki askeri kıtalar, şaşmaz bir intizam içinde geri dönüş hazırlıkları yaparken, sivil kalabalıklar grup grup dağılmaya başlar ve genellikle meydanı doldurmuş yüzlerce seyyar satıcının çevresine öbekleşirler. Mevsimine göre şerbetler ya da boza veya salepler kapışılır, köfteler, kokoreçler, nohut - pilavlar mideye indirilirdi.

Rahatlamış zabıta kendi aralarında şakalaşmaya başlar ve karakollarına dönüşe hazırlanırlardı. Cevat, böyle durum ve mekanlarda nadiren rahatlardı. O ancak evinde rahatlayanlardandı. Bugün ise gergin olmasının özel bir nedeni vardı.

1905 Mart'ının ilk Cuma selamlığında Cevat, gözlerini o ecnebiden ve yaptıklarından bir an dahi ayırmamıştı. Melon şapka ve kalın paltodan oluşan her zamanki kışlık kıyafeti içinde Charles, ilk kez bir Cuma'da tespit edildi Cevat tarafından. Dürbün ve fotoğraf makinesi gibi edevatın Cuma'ya getirilmesi yasak olduğundan Charles, adeta kartal kesilmiş, gözlerini pür dikkat en küçük ayrıntıyı dahi kayıt etmek istercesine çevrede dolaştırıyordu. Cevat da aynen öyleydi, ama bir farkla, Charles geniş bir çevre ve binlerce ayrıntıyı izlerken, o sadece ve sadece Charles'ı izliyordu.

Charles ikide bir köstekli Serkisoff saatini çıkarıyor, dikkatle bakıyordu. Duruyor, gözlerini biraz daha çevrede gezdiriyor, sonra yeniden saatini çıkarıyor, bir süre elinde tutuyor, dikkatle bakıyor ve yine cebine koyuyordu. Cevat da bu hareketleri bütün dikkati ile izliyor, gözlerini Charles'ın gözlerinin baktığı noktalara çeviriyor, oralarda o anlarda neler olduğuna dikkat ediyordu.

Bu izlemeler üç Cuma daha devam ettiğinde Cevat, Charles'ın neyin saatini tutmakta olduğunu anladı. Bu ecnebi, sultanın caminin binek taşından arabasına binip sarayın dış kapısına ne kadar sürede vardığına dikkat ediyordu. Dördüncü Cuma, Cevat, kendisi de aynı işlemi tekrarladı. Bir dakika kırk iki saniye. Beşinci Cuma sonuç değişmemişti. Yine bir dakika kırk iki saniye.

"Bey! Bey! Uyan! Uyan Allah aşkına!" diye bağırdı Fikriye Cevat'ı dürterken.

"Allah," diye bağırarak uyandı Cevat. Kan ter içinde kalmıştı. Hemen bir bardak su tutuşturdu eline Fikriye. Elini sırtına koyup suyu içirirken sordu; "Yine mi karalar bastı?" "Hımm, humm" gibisinden onaylayıcı sesler çıkardı Cevat, bu kez boğulma tehlikesi altındayken.

Gaz lambasını yaktı Fikriye ve seri hareketlerle sigara tabakasını getirdi Cevat'a. Sigarasını yakarken sordu: "Bey, ne olacak bu bizim halimiz böyle? Her gece, her gece olmaya başladı bu! Ne uyku kaldı ne huzur."

"Olmuyor işte hanım," dedi Cevat, "Bir dakika kırk iki

saniye. Çok kısa, olmuyor, koşuyorum, yetişemiyorum. Bağırıyorum duyuramıyorum, olmuyor. Yetmiyor. Ne zaman, ne nefesim, ne de bacaklarımın dermanı yetişiyor. Delirecek gibi oluyorum. Elimden hiçbir şey gelmiyor. Bir dakika kırk iki saniye hanım. Biçare Cevat'a yetmiyor, ama o domuza yetecek. Yetecek, biliyorum. Bir dakika kırk iki saniyede bir domuz Devlet-i Ali'yi bitirecek. Köküne kibrit suyu ekecek. Bağırıyorum anlatamıyorum. Sen de, ben de Kafkas göçmeniyiz hanım. Biz iyi biliriz devletsiz olmanın ne demek olduğunu. Bunlar bilmezler. Bunlar 'o öyle hep olur' zannederler. Bunlar 'yıkılmaz' zannederler, biz biliriz yıkıldığını. Yıkılırken başa çöktüğünü. Korusun, kollasın, baksın isterler. Korumak, kollamak, bakmak istemezler. Olmaz. Olmaz. Olmaz. Sonra dövünürler ama, geç olur. Gitsin 93 muhacirlerine* sorsunlar."

"Tamam bey, tamam da, bu saatte, yatakta mı bulacaksın hal yolunu? Bu meselenin halli herhalde uykusuz kalıp gulyabaniye dönmek değildir, değil mi?"

"Değildir elbet, bilirim de, içimde bir şey var hanım. Dürtüyor, rahat bırakmıyor. Gözlerimi kapatır kapatmaz başlıyor saat tıklamaya. Tik-tak, tik-tak... Çıldıracağım."

"Hadi bey, hadi söndür cigaranı. Biraz daha iç şu sudan. Hadi yatalım. Sabah ola hayır ola. Çoğu zaman tersi çıkar rüyaların."

Cevat, Fikriye'yi daha fazla üzmek istemedi. Dediklerini yaptı. Fikriye lambayı söndürdü. Sırt sırta verip yattılar. Fikriye'ye hissettirmeden uzun süre gözleri açık düşündü Cevat, sonra gözleri uykuya yenildi. Ağırlaşan kapaklar yavaş yavaş düştü.

Kallavi Sokağı'nda buldu kendini Cevat birdenbire.

---

* 18877-1878 Türk - Rus Savaşından kaçarak göç edenler.

Nasıl, ne zaman oldu anlayamadan. O Latifet kaltağının apartmanının giriş kapısını cepheden gören bir yere, gölge gibi yerleşmişti. Gece yeni gelmiş olmalıydı. Belki de gelmek üzereydi.

Sonra bir gölge daha fark etti hemen ileride. Çapraz bir noktadan kapıyı gözetliyordu o da. "Bu Necip Paşa'nın öteki memurudur herhalde," diye düşündü. Bir kibrit yakıp kendi yüzüne tuttu ve yüzünü adama döndü. Yüzünü iyice gösterip, işaret parmağını dudaklarına götürüp "sus!" işareti yaptı memura. Öteki mahcup başını önüne eğdi. İnadına aynı hareketleri bir daha tekrarladı Cevat.

Sonra apartmanın kapısı gıcırdayarak açıldı. Uzun boylu, melon şapkalı bir siluet belirdi kapıda. Bu Charles'dan başkası değildi elbette. Kapıdan süzülüverdi Charles. Ancak bir iki adım uzaklaşmıştı ki, Cevat'ı fark etti. Durdu. Cevat içinde bulunduğu karanlıktan bir adım ileri attı.

"Burada zaman bol Müsyü," dedi. "Burada zamanı saniye ile ölçmezler. Maharet parmak ile tetiktedir."

Paltosunun cebinden elini çıkarmak ister gibi bir hamle yaptı Charles. Çok, çok daha hızlı davrandı Cevat. İstanbul zabıtasına, yeni, gıcır gıcır dağıtılmış olan ve neredeyse bir tüfek gücündeki Belçika malı Nagant'ın topundaki yedi mermiyi birden boşalttı Charles'ın üzerine. Korkunç, hırıltıyı andıran bir sesle, "Allah!" diye bağırarak.

Birden bir başka 'Allah!' sesi daha daha karıştı Cevat'ın sesine. Bu Fikriye'nin sesi idi yine. "Aman bey, ödümü kopardın vallahi." "Yok, yok hanım," dedi Cevat sakin bir sesle, "sana söz, bir daha olmayacak. Ben çözümü buldum."

Aylardır görülmemiş bir neşe haliyle açtı dairenin kapısını Charles. "Anna! Anna!" Anna, neşeye anında ayak uydurmuş bir süratle geldi kapıya, soran gözlerle.

"Bil bakalım, bil bakalım," dedi Charles bağırarak. "Neyi?" diye sordu Anna gülerek. "Neyi, neyi, neyi?" "Bugün ne?" "Salı?!" dedi Anna, şaşkın. "Cumartesi ne olacak?" "Ne olacak?" dedi Anna, daha da şaşkın. "Off Charles çıldırtma! Söyle hadi." Elini kalın kaşe ceketinin cebine attı Charles, iki uzun kağıt parçası çıkardı. "Bunlar ne?" "Tren bileti," dedi Anna, gülümseyen bir ifade ile. "Nereye?" diye sordu Charles. Öteki bu soru ve cevap oyunundan sıkıldığını belirten güya somurtkan bir yüz ifa-

desi takınarak sustu. "Viyana'ya!" diye bağırdı Charles. "Viyana'ya! Viyana'ya! Cumartesi Viyana'ya gidiyoruz! "Ne?" diye bağırdı Anna sevinçle. "Sahiden mi? Şaka değil de, Charles. Gerçek de, doğru de!" "Doğru, doğru, doğru!" dedi Charles. "Cumartesi sabahı Viyana'ya yola çıkıyoruz. Birinci sınıf bilet. Viyana'da birinci sınıf otel. En az bir ay sevgilim!"

Birbirlerine sevinçle sarıldılar. Charles Anna'yı belinden kavrayarak ayaklarını yerden kesti ve döndürdü. Aynı anda 'Mavi Tuna' valsinin nağmeleri ile dönmeye başladılar. Başları iyice dönene kadar durmadılar, sonra yere oturdular.

Charles'ın başı Anna'nın kucağında, gülmeye başladılar. Gülmeleri böğürmeye dönüşene kadar güldüler.

Haftalardır Cuma günlerine ayarlı bir hayat yaşamaya başlamış olan Cevat için Cuma dışındaki günler, neredeyse bir nevi tatil günü halini almıştı. Cuma günleri dengesi bozuluyor, gerginliği zirveye çıkıyor, Cuma geçince bir haftalığına rahatlıyordu.

Cuma'dan sonra, bu nedenle takip işini de biraz tavsatıyor, bir-iki gün nefes alıyordu. Üstelik artık meselenin hal yolunu bulduğuna inanıyordu. Çözüm rüyada geldiğine göre "böyle istendi herhalde," diyerek, kendi kendine rüya tabirleri yapıyor, gerçekleştireceği işe yoğunlaşıyordu. Elbette rüya üzerinde bazı düzeltmeler yapması gerekiyordu. Bir kere öyle rüyadaki gibi resmi üniformayla bu

işi yapmanın bir anlamı yoktu. Ne gerek vardı buna? Yani Avrupalı devletlere, "Sizin vatandaşınızı sokak ortasında bir Osmanlı zabıtası vurdu" demek, hiç kimsenin hayrına değildi. Çok çeşitli kılık kıyafet envanterine sahipti ve sonunda bir Avrupalı kıyafetinde karar kılmıştı.

Pazar günü uygun bir gündü. Her pazar Charles, Tünel'deki evinden çıkardı. Özellikle öğleyi biraz geçerken. İzler, kuytu bir köşe elbette bulurdu. Hava kararana kadar izleyecekti. Genellikle Moravitz Apartmanı, bir ihtimal de Latifet'ten çıkacaktı nasılsa. Rüyadaki gibi öyle yedi mermiye de gerek yoktu. Enseye bir tane yeterdi. Ortalığı ayağa kaldıracak kadar çok sesin anlamı olmazdı. Bir el silah sesi Pera'da kimseyi telaşa düşürmezdi. Yani rüyadaki gibi, öyle karşı karşıya gelip efelenme halleri de olmayacaktı. "Devlet işi serinkanlı olmak ister," diye kendi nefsine galip gelmişti Cevat. Oysa nefsine kalsa, neler isterdi.

Rüyayı gördüğünün sabahı, soluğu Yıldız'da almış, Necip Paşa'ya niyetini ima etmişti. Korkunç bir azar yemişti. "Sen haydut musun be adam! Sana o silahı devlet vermedi mi? Böyle herkes rüyada gördüğünü devlet işi sanırsa bu devletin hali ne olur? Bir de kalkmış koskoca paşayı bu saçmalıklarınla rahatsız ediyorsun! Ben hiçbir şey duymadım, bana burada hiçbir şey söylemedin. Yıkıl karşımdan!" Necip Paşa, bütün bunlardan sonra susmuş, gülümsemiş, parmağını dudağına götürerek "sus" işareti yapmış ve kendisinin bile zor duyacağı bir sesle "Gazan mübarek olsun aslanım!" deyivermişti. Kendisi bir şey söylemeye kalktığında "sus" işaretini tekrarlamış ve eliyle "çık" işareti yapmıştı. Bu kadarı Cevat'a yeterdi.

Pazar günü, neredeyse sabahtan Tünel'de, Sofyalı Sokak'ta, Charles'ın evinin orada yerini almıştı. Öğlen oldu.

Akşamüstü oldu. Akşam oldu. Dairenin pencerelerinde herhangi bir ışık da görünmedi. Cevat işkillendi. Arada boş bıraktığı sadece bir gün vardı. Neredeydiler?

Anna ve Charles, o sırada kompartımanlarında, Viyana'ya balayına giden yeni evli bir çift gibiydiler.

Altı sene önce evlendiklerinde, balayı bir burjuva adeti idi onlar için. *Teşkilat parası* böyle işler için harcanamazdı. Kendilerinde de para yoktu zaten. Akıllarına hiç gelmemiş değildi aslında. İkisi de sadece ikisinin olduğu bir mekana ve zamana hasrettiler. Bir dindar cennet fikri karşısında ne kadar heyecanlanırsa, onlar da balayı fikri karşısında, birbirlerinden bile saklamaya çalışsalar da, o kadar heyecanlanıyorlardı. Ama Charles bir ara artık bu heyecanı saklayamamış, "Teşkilat parası bizim paramız değil mi? Biz soygun yapmasak teşkilatın nereden parası olacak?" deyivermişti. Yine de çabuk toparlamıştı kendini.

Hotel Excelsior altı sene gecikmiş bir cennet gibi geldi

onlara. Salon, yatak odası ve banyodan oluşan muazzam bir süitleri vardı. Salon ve yatak odasının döşeniş tarzını abartılı, ağır ve sıkıcı bulsalar da, banyo bütün bunları unutturacak güzellikteydi. Ayaklı, muhteşem bir küvetleri vardı. Sıcak su sürekli akıyordu. Banyonun her yanına renk renk parfümlü sabunlar yerleştirilmiş, dolaplara tertemiz ve bembeyaz havlular istif edilmişti. Beş çeşit banyo parfümü, küvetin hemen yanındaki rafa itinayla dizilmişti.

En az bir ay süreyle onlar için cennetin adı, "Hotel Excelsior" olacaktı. Bu bir ayın en az bir ay olması için de Charles, elinden geleni yapacaktı. Schumpeter Kardeşler'i de bu nedenle seçmişti.

Schumpeter Kardeşler fayton imalatıyla uğraşırlardı. Ama ne faytonlar! Bu arabaların her biri birer sanat eseriydi. Müşteri elbette önemliydi ama yaptıkları faytonun kendi içlerine sinmesi çok daha önemliydi. İki kardeş de henüz gençtiler ve bu büyük ustalıkları aslında hayatlarının en derin trajedisine dönüşmek üzereydi, çünkü otomobil ortaya çıkmıştı. Bu duruma ilk tepkileri titizliklerini arttırmak oldu. Titizlikleri arttıkça üretim süresi, üretim süresi arttıkça maliyet yükseldi. Fayton, artık çok zenginlerin merakı haline gelmişti.

İkisi de, bu genç Belçikalı çifti sevmişti. Verdikleri siparişte masraftan kaçınmamaları, bu parayı nereden ve nasıl bulabildikleri hakkında sorular uyandırabilirdi, ama zaten Hotel Excelsior'da kalıyorlardı ve bu en azından kısmen açıklayıcı oluyordu. Zengin ailelerin çocukları olabilirlerdi. Fritz Schumpeter, kardeşi Wolf'un bu tezine karşı çıkıyordu. "Olamaz Wolf, bunlar müşkülpesent değiller. Zengin çocukları kendine güvenli olurlar, bu bir. Çok seçicidirler, bu iki. Çabuk samimi olmazlar, bu üç. Yabancıların yanında birbirlerine aşk gösterileri yapmazlar, bu dört. Her an

uçurumdan atlayacakmış gibi bir halleri yoktur, bu beş." "Tamam Fritz, tamam. Büyükannemize benzedin. Yani siparişi almayalım mı?" "Yok canım, onu demek istemedim. Baksana sadece iki şartları var faytonla ilgili, onlar dışında tamamen özgürüz. Yüz kiloluk mümkün oldukça göze batmayan bir bagaj ve siyah renk, hepsi bu kadar. Hem işe burunlarını sokacağa da benzemiyorlar."

"Niçin siyah istiyorsun Charles?" diye sordu Anna. "Ölümün ve anarşinin rengi," dedi Charles. "Bu işin anarşiyle bir ilgisi olduğunu sanmıyorum," dedi Anna. Bozuldu Charles ama bu kadarına hazırlıklı olmalıydı. "Tamam o zaman, ama ölümün de rengi hâlâ" dedi. "Bitince, onunla biraz gezeriz, değil mi Charles?" "Gezeriz tatlım, ama çok fazla değil. O bitince dönmek için fazla vaktimiz kalmamış olacak." "İlk kez lastik tekerlekli bir arabaya bineceğim, biliyor musun?" "Bundan sonra hep bineceksin tatlım."

17 Mayıs 1905 günü, Osmanlı Devleti'nin Viyana Büyükelçiliği'nden, Yıldız Sarayı Telgrafhanesine şöyle çözümlenen şifreli bir telgraf çekiliyordu:

"İlgili şahıslar stop gezip eğleniyorlar stop Schumpeter kardeşlere fayton siparişi verdiler stop Hotel Excelsior'da kalıyorlar stop şüpheli bir halleri yok stop yeni bir emre kadar izlenmeye devam edilecekler stop Rüstem"

Arnavut Rüstem, Osmanlı hafiye teşkilatının Sorbonne'da Siyasal Bilgiler okumuş ilk üyesiydi. Klasik yöntemleri küçümser, polislik mesleğinin geniş tahlillerle başarıya ulaşacağına inanırdı. O nedenle, muhtemelen Çerkez Cevat'la tanışsalardı anlaşamazlardı, ama bu anlaşmazlıkları ayrıntılara ilişkin olurdu. Rüstem'in sarışınlığı ve mükemmel Fransızcası, bir Fransız beyefendisi kalıbında takibat yapmasını çocuk oyuncağı haline getiriyordu. Onun boza-

cı, şıracı veya derviş olmasına gerek yoktu. Hatta sokak sokak peşlerinde de dolaşmayacak, otel lobisinde günlük gazeteleri okuyacak, espressosunu içecek ve resepsiyon görevlisi İngrid ile kat görevlisi Tanya'nın istihbarat hizmetlerinden fazlasıyla faydalanacaktı. Allah onu yakışıklı yaratmıştı!

Bu genç çiftin niçin bu kadar "önemli ve tehlikeli" olduğunu ilk bakışta o da anlayamamıştı. Ama evet "tehlikeli" olabileceklerini anlamak için biraz izlemesi ve tanımaya başlaması yeterli olmuştu.

Yeni evli herhangi bir çift gibi akşam yemeklerine iniyorlardı örneğin. Önce bir şişe kırmızı şarap söylüyorlar ve aşıklar gibi göz süzüyorlardı. Sonra ikinci şişeyi söylüyor, boşalan kadehlerle gülümsemeleri değişmeye başlıyordu. Masalarından adeta hıçkırığa, ağlamaya ve zaman zaman da hırıltıya benzer sesler geliyordu. Sanki bir kuyunun dibine birlikte iner gibi bir halleri vardı. Masada, oturdukları yerde kaybolsalar şaşırmayacaktı Rüstem. Sonra adeta aynı anda bir ortak iradeyle toparlanıyorlar, kendilerine çeki düzen veriyorlar, ama bu iradeyi sarf etmekten yorgun düşüyor ve odalarına çıkıyorlardı.

Fayton sipariş ettikleri Schumpeter'lerden ödünç fayton alıyorlar, kırlara gezmeye gidiyorlardı örneğin. Çocuklar gibi neşeyle başlıyorlardı geziye. Sonra bir şey oluyor, erkek deli gibi sürmeye başlıyordu arabayı. Ölmeleri an meselesi haline geliyordu ve kahkahalarla gülüyorlardı. Ta ki kadın çığlık atana kadar. Erkek o zaman ayılıyor, yaptığından kendisi de dehşete düşüyor, bembeyaz bir suratla arabayı yol kenarına çekip duruyor, birbirlerine sarılıyorlardı.

"Neyse, her neyse," diyordu Rüstem sonunda. "Mesele şu; bunlar böyle şaşaalı bir faytonu ne yapacaklar? Bu

fayton zengin işi, bunlar zengin değiller. Parayı nereden bulduklarını biliyoruz. Ermeni komitacılardan. Peki niçin bu kadar para bunlara harcanıyor? Otel masrafları, çok pahalı bir araba, en pahalı içki ve yemekler. Bütün bunlar neden? Bunlar zat-ı şahaneye suikast yapacaklarmış! İyi de burada olup bitenlerin suikastla ilgisi ne?"

Sonra bütün bu akıl yürütmelerden sıkılıyor, "Bunun için mi okudum Sorbonne'da?" diyor, suikastın başarısı ya da başarısızlığı durumunda neler olabileceği konusunda bitmez tükenmez fikir jimnastiklerine başlıyordu. Genellikle vardığı nokta, Cevat'ın vardığı noktadan farklı olmuyordu. "Ne pahasına olursa olsun bu suikast engellenmeli. En kötü düzen, düzensizlikten iyidir ve imparatorluğu zat-ı şahaneden daha iyi yönetebilecek hiç kimse ortalıkta görünmemektedir. Jön Türkler devleti ellerine geçirmek için, geçirebilmek için, o kadar zayıflatıyorlar ki, sonra kendileri de hayrını göremeyecekler!"

"Geldiler hanım, geldiler!" diye bağırarak eve girdi Cevat. Sanki uzak bir yerden gelmiş akrabalardan bahsediyordu. Öyle hızlı ve enerjik yürüyordu ki evin içinde, ahşap ev, derin çıtırtılar çıkarıyordu. Fikriye neredeyse sevinecekti geldiklerine. O meyus ve bedbin adam gitmiş, yerine taşı sıksa suyunu çıkaracak bir delikanlı gelmişti. Gerçi bu meseleye duçar olduktan sonra sıktığı herhangi bir şey yoktu.

"Gözün aydın bey!" dedi alayla. "Hasret giderirsin artık." "Yahu hanım öyle deme ama. Ya gizlice gelselerdi, ya başka bir eve gelselerdi de gözden kaçırsaydık?" "Uçarak mı geleceklerdi bey," dedi Fikriye, "trenle ya da vapurla;

başka neyle gelebilirler ki? Her ikisini de izlemiyor musunuz? Senin sevincin şeytanlığından."

"Neresi şeytanlıkmış?" dedi Cevat, bozularak. Karısı anlamazsa kim anlayacaktı içinde bulunduğu zor durumu? Kim durup dururken katil olmak isterdi ki? Ya katil olacak, ellerini yıkayacaksın ya da padişah efendimiz cennete gittiğinde –inşallah- arkasından öksüz kalmış çocuk gibi bütün ahaliyle birlikte ağlayacaksın. Ondan sonra dökülecek masum kanları da cabası.

"Pazar," dedi kendi kendine, "Pazar ola hayrola!"

"Sayılı gün çabuk geçer" derler, ama Cevat için çabuk geçmedi. Bin bir ayrıntıyla boğuştu uyanıkken ve uykudayken. Necip Paşa'ya uğradı ve "Geldiler paşam!" dedi. "Biliyoruz," dedi paşa soğuk ve ilgisiz bir tavırla. "Ne oluyor buna?" diye bir de onu düşünmeye başladı Cevat.

Pazar günü, Sofyalı Sokak'tan başlayan güzergahı neredeyse önceden belli takip, akşam saatlerinde Kallavi Sokak'ta, kaltak Latifet'in evinin az ötesinde sonuçlandı. Charles, Viyana ayrılığının hasretini yorucu saatlerle üzerinden atmış, bırakıldığı yerde uyuyacak bir halde apartmandan çıkmıştı. Yaklaşık iki metre gerisinde aniden beliren karaltıyı göremeyecek, sezemeyecek bir durumdaydı. Cevat da heyecanlıydı. "Nihayet!" diyordu. Nagant'ı doğrulttuğunda. Bu mesafeden pireyi gözünden vururdu. Değil ki böyle bir enseyi. Tetiği tam düşürecekti ki, ense kökünde ağır bir cismin darbesini hissetti, gözleri kararda, bir külçe gibi yüzüstü, aynı bir kalıp misali devrildi.

Charles sesin geldiği yöne baktı. Hızla kaçan bir karaltı ve yerde yatan bir adam gördü. Adam Avrupalı'ya benziyordu.

Hemen toparlandı ve adeta koşarak uzaklaştı.

Ertesi sabah Yıldız'da, Necip Paşa, karşısında süklüm püklüm duran sivil zabıtaya, "Sana adamı engelle dedik ebleh! Kafasını dağıt demedik!" diyordu.

"Para yemeyi çok güzel beceriyorsunuz Müsyü Charles," dedi Konstantin, Moravitz Apartmanı sekiz numaranın, sigara ve puro dumanına boğulmuş, yüksek tavanlı salonunda. "Bıktım senin bu taşlamalarından, Kabulyan," diye cevap verdi Charles.

"Daha geçen akşam canı tehlikeye giren, belki de kıl payı kurtulan benim; topun ağzındaki, sen değilsin," diye devam etti. "Beyler, sakin olunuz lütfen," diye araya girdi Hristofor, ara bulucu bir tüccar edasıyla. "Yere düşen adamın elinde tabanca olduğundan emin misin Charles?" "Eminim tabii, hem yere düşünce çıkardığı sesi duydum hem de parıltısını gördüm." Soğukkanlı bir sesle, "Peki o

zaman hayatını kurtaran iyilik meleği kimdi? Bir fikrin var mı?" diye sordu Hristofor. "Hayır," dedi Charles, "göremedim, sadece hızla kaçan bir karaltıydı görebildiğim. Her kimse çok becerikliydi. İşini gördü, hayatımı kurtardı ve bir tazı çevikliği ile gözden kayboldu." "Kim olduğundan çok, şahıstan çok, bu işin siyaseten kime yarayacağı asıl ipucudur," dedi Konstantin bilmiş bir tavırla.

"Bravo!" dedi Charles alayla. "Sıralayalım, sizinkiler beni takip ediyordu, onlar kurtardılar. Buna cevabınız hayır. Jön-Türkler ne yapacağımı biliyorlar ve yapmamı istiyorlar, onlar her dakika bizi izliyorlar ve kahramanlarını kurtardılar. Bu mümkün mü? Hayır! Herifler kendilerini bile koruyacak durumda değiller. Avrupa servislerinden biri? Bu düşünülebilir, bu mümkündür. O zaman soru şu olur: hangi Avrupa devleti sultanın ölümünü ister? Cevap hepsi de olabilir, hiç biri de. Ama eğer isteyen varsa, bunun için bize ihtiyaçları var mıdır?" "Peki geriye ne kaldı Charles?" diye sordu Hristofor, "Herkesi saydın ve öyle anlıyorum ki bunların hiçbirine ciddi bir ihtimal tanımıyorsun. Geriye kim kaldı?"

"En kötüsü Hristofor, en kötüsü," dedi Charles. "Bilmece gibi konuşma lütfen Charles," dedi öteki. "En kötüsü kim Konstantin?" diye sordu Charles. "Bu kötü parodinin en kötü oyuncusu kim?" "Sultan," dedi Konstantin, "yani sultan mı senin hayatını kurtardı?" "Ferdileştirme, genel düşün Konstantin, bunu sen bile yapabilirsin. Hükümet, devlet, adına ne diyorsan o. Eğer doğrusu buysa, biz mahvolduk demektir. Anlamıyor musun?" "Ruhumuzu okuyorlar, dizlerinde hoplatıyorlar demektir," dedi Hristofor, kaygılı bir sesle.

"En güçlü ihtimal bu," dedi Charles, "bizi izliyorlar, her hareketimizi biliyorlar. Zaten biz de elçiliklere güve-

nip 'Nasılsa suçüstü yapmadıkça bize dokunamazlar' diyerek her türlü dikkatsizliği gösteriyoruz. Onlarsa bizim hedefe doğru ilerlememizi istiyorlar."

"Sultanı öldürmemizi istiyorlar yani, öyle mi?" dedi Konstantin alayla. "Hayır," dedi Charles, "eğer bütün söylediklerim doğruysa, hayır. Buna izin vermezler. En kötüsü de bu. Kedi-fare oyunu. Bizim başarısız bir suikast yapmamızı istiyorlar, senin gibilerin canına okumak için güçlü bir bahane arıyorlar, sonra boynumuzu koparacaklar."

"Peki o zaman seni öldürmeye kalkan kim?" diye sordu Konstantin, büyük bir buluş yapmış edasıyla. "Kuralları kendi koymaya çalışan biri ya da birileri," dedi Charles. "Kural dışı bir hareket yani, belki padişahını canından çok önemseyen biri, belki başka bir ekip, kim bilir? Ama öldürmeye çalışan da, kurtaran da aslında aynı taraf. Ben böyle düşünüyorum."

"Eğer söylediklerin doğruysa, ki olabilir gibi görünüyor, teklifin nedir? Bu kadar lafi bir karar vermek için ettik değil mi?" dedi Hristofor. "İptal," dedi Charles kararlılıkla, "suikastten vazgeçmek."

"Oh," dedi Konstantin alayla, "Müsyü Charles Viyana'da balayı yapacak, masrafi bize ödetecek, şampanyalar patlatacak, ama başka bir şey patlatmayacak. Ne güzel hayat bu! Haraşo!" "Sen bu akşam beynini nerde bıraktın Kabulyan?" diye cevapladı Charles. "Sana deminden beri bir şeyler anlatmaya çalışıyorum, bütün anladığın bu. Aklın fikrin otelde, balayında. Sen karınla mutsuzsun, değil mi?"

"Lafi çevirme Charles, biz teşkilat adamıyız, Öyle senin gibi serseri mayın değiliz. Anarşizm, ferdiyetçilik filan, bizim için laf-ı güzaf. Biz milletimizin sesiyiz. Ermeni mille-

tinin sesi. Hem artık sen bir fikrin de temsilcisi değilsin ki, düpedüz para için yapıyorsun bu işi. Bu ne demektir? 'Parayı veren düdüğü çalar!'"

Charles paltosunu çıkarmamış olsaydı, Konstantin ölmüş olabilirdi. "Ulan geri zekalı!" diye bağırdı hiddetten morarmış bir halde, "Deminden beri sana anlatıyorum. O temsil ediyorum dediğin milletin başına gelecekleri. Bizim mahalledeki Rakel mi sana 'Konstantin Amca, benim için padişahı öldürsene' dedi? 'Hatırım için' filan mı dedi? Ben sana diyorum ki, aklını başına topla!"

"Komiteye sorsak?" dedi Robina. İlk kez konuşuyordu. Erkekler hayretle ona döndüler. "Sen de burada mıydın?" der gibi bir halleri vardı. "Robina haklı," diye fırsatı değerlendirdi Hristofor, "ama Charles, sen de eğer komite ısrarcı olursa, bize verdiğin sözü tutacaksın değil mi?" Charles çok sıkkın bir tavırla "evet" anlamında başını salladı. "Yeterli değil," diyerek araya girdi Konstantin, "Komite kararını bildirene kadar, bütün hazırlıklar hiçbir şey olmamış gibi sürmelidir." Robina ve Hristofor, onaylar anlamda başlarını salladılar.

Haziranın ortası olmuştu. İstanbul'un rutubetli sıcağı, insanların üzerine bir tabaka gibi yapışıyordu. Zengin semtler adeta boşalmış gibiydi. Yalılar açılmış, irili ufaklı yalı sahipleri hane halklarını toparlayarak, İstanbul dışına bir yelpaze gibi açılmışlardı.

Eyüp'teki iki katlı küçük ahşap evin bütün pencereleri açılmış, cereyanın içeride bir nebze olsun serinlik yaratacağı ümit edilmişti.

Cevat evin içinde, canı çıkmış da, sonra nasılsa geri dönmüş bir gulyabani gibi dolaşıyordu. Tabii buna dolaşmak denebilirse.

Başına inen ağır cisim -artık her neyse- kafatasını çatlat-

mıştı. Beyni sarsılmış, her iki gözü de kan çanağına dönmüş, bir hafta boyunca hemen sadece ışıkları ve karartıları seçebilmişti. En kötüsü, sanki bütün vücudu orta yerinden kırılmış gibiydi. Yediği darbeden bu yana hemen hemen bir ay geçmiş olmasına rağmen, yataktan ağrılar içinde kalkıyor, attığı her adım, kurduğu her cümle yeni ağrılara neden oluyordu.

"Elleri kırılsın!" diyordu Fikriye, ama bunu yapanları eline geçirse bununla yetineceğine inanmak çok zordu.

Cevat'ın rüyaları bile değişmişti. Rüyalarında ensesinden gözleri çıkıyor, bu darbeyi kimden ve nereden yediğini, karanlığı delmeye çalışan bu gözler araştırıyordu.

Bereket versin ki hafızasını toparlamakta zorlandığı ilk birkaç gün dışında aklı yerindeydi. Arnavut Rüstem gibi *mektepli* olmasa, da adım adım bütün cefasını çekerek yükseldiği mesleği, ona pek çok şey öğretmişti.

Bunlardan biri de *hükümet işleri*'nde tarafları ayırt etmenin çok zor, neredeyse imkansız olduğuydu. Bu işlerde sabah kanlı bıçaklı olanlar, öğlen can ciğer kuzu sarması olabilir, akşam yine hiçbir şey olmamışçasına, birbirlerinin gözünü oymaya çalışabilirlerdi. Kafanızı kıran birinin düşmanınız olması şart değildi. Dost ve düşman gibi kavramlar, *hükümet işi* dışında olabilir, bulunabilirdi. Ama işin içine siyaset karışmışsa, bu kavramlar aranmamalıydı. Kafanızı kırarlardı, çünkü "öyle gerekmiş" olurdu. Bunu yapanlar bir sonraki gün size madalya da takabilirdi. Önce sakatlayıp, sonra sakatlandığınız için maaşa bağlayabilirlerdi. Bu durumdan en çok da onlar üzülürlerdi. Şu Necip Paşa deyyusu gibi!

Koskoca paşa kalkmış, Eyüp'teki fakirhaneyi ziyarete gelmişti. Ona "Gazi oldun aslanım," demiş, kucaklamış, gözleri yaşarmış, ağlamamak için kendisini zor tutmuş,

ne kahraman, ne vazifeşinas olduğundan dem vurmuş, ayrılırken de tam elli altın bırakmıştı. Cevat ilk günden beri ondan şüphelenmişti, ama ziyaret bittikten sonra Fikriye'nin yaptığı kahveyi şişmiş dudaklarıyla zorlukla içerken, birden "Deyyus!" demişti. Artık bu işin içinde onun olduğundan emindi. "Sultanın ölmesini mi istiyor?" sorusu bir an aklından geçmişti ama "Hayır," demişti hemen. O da Charles gibi düşünüyordu bu konuda. Necip Paşa, sadece onun yapacağı şeyi yapmasını istemiyordu ve bunu sağlamıştı. Onlara yol veriyor, biraz ilerlemelerini istiyordu. Herhalde bundan eline geçecek bir şey vardı.

Peki niçin kafasını kırdırmak yerine bir kenara çekip, kesin bir dille, onu yapacağı şeyden men etmemişti? Bunu kendisine sorduğu anda güldü Cevat. Kendisine güldü. Bunca yıla rağmen hâlâ bazen çocuk gibi davranıyordu. Oysa polislik mesleğinde ilk öğrendiği şeylerden biri "hükümet işlerinde lafın tamamı aptallara söylenir" düsturuydu. Kaş-göz hareketleri, imalı el işaretleri, bağırırken gülümsemek, gülümserken ustura gibi laflar etmek boşuna mı icat edilmişti?

Ortada senet olmasa da laf tehlikeli bir şeydi. Bir duyan olabilirdi. İleride yüzleşildiğinde "Bana böyle dememiş miydin?" denilebilir, "Hayır dememiştim," yüzsüzlüğü gösterilse bile, bir mimik, insanı ele verebilirdi. Kuralı bilmesi yahut hatırlaması gereken Cevat'tı, Necip Paşa değil.

"Bak Fikriye Hanım," dedi Cevat, Haziran sıcağında terler içinde zorlukla konuşurken, "kızları everdik, Allah'a şükür damatlar hayırlı çıktı. Gözümüz arkada değil. Ben kırk beş, sen kırk yaşına geldik işte. Ailemizin çoğu Manyas'ta. Toprağımız da vardır orada. Haydi dinle beni. Ben

emekliliğimi isteyeyim. Tası tarağı toplayalım, gidelim. Senelerdir atlarım olsun isterim. Hem atçılık da makbul oralarda. İyi de para bırakırmış. Az çok var bir şeylerimiz, orada bir çiftlik kuralım göle karşı. Kimseye muhtaç olmadan yaşar gideriz iki başımıza. Ne dersin?"

"Allah derim bey," dedi Fikriye. "Sen bana ikinci kez hediyesin artık. Sözünden çıkar mıyım? Ama ya aklın buralarda kalırsa? Aklın yine bu rüyalardan kurtulamazsa, orayı da cehennem bellersen, ne yaparız o zaman?"

"Hanım, bak ne diyorum biliyor musun? Allah kafamı kırandan razı olsun. Farz et ki ben o gavuru öldürseydim. Herif masum muydu? O tarihte masumdu. Adımın Cevat olduğu gibi eminim ki, o herif cehennemlik. Ama o cehennemlik olmakla yetinmiyor. Burayı da cehenneme çevirecek. Her neyse. Bunu ben biliyorum, birkaç kişi daha biliyor ama o gece onu öldürsem 'masum gavuru öldürmüş cani başkomiser' olacaktım. Benim hesabım işin gizli kalacağıydı. Hesabıma tüküreyim. Herifi vursaydım bu Necip Paşa beni parçalasınlar diye ortaya atacaktı. Şimdi hesabım şu, 'Ulan Cevat, sen mi kaldın koskoca Devlet-i Âli Osmani'yi kurtaracak' Bunu dediğimde içimden bir ses diyor ki, 'Kaçıyorsun Cevat!' Ben de o sese bağırıyorum 'Kaçıyorum ulan! Kaçıyorum! Erkekliğin onda dokuzu kaçmak, geri kalan biri de hiç yakalanmamaktır!' Kötü şeyler olacak bundan sonra, bilirim. Bak hanım, yaz şuraya, sene 1905, Allah ömür verirse bu bizim gözler var ya, daha neler görecek! Damatlar var, yeğenler var, biraz da onlar uğraşsınlar, ben kaçıyorum"

"Çok sürer mi toparlanmak hanım?" diye sordu sonra. "Hele sen toparlan da bey, neyimiz var ki?" dedi Fikriye. "Evi ne yapacağız?" diye sordu sonra. "Küçük kızın evi

yoktur," dedi Cevat, "onlara verelim, büyüğüyle aralarında halleşsinler."

Gözlerini Haliç'in ağır sularına çevirdi. Bir aydır zaten sular akıyordu gözlerinden. O nedenle akan su mudur, göz yaşı mıdır, kendisi dahi bilemedi.

İstanbul'un hamalları alem içinde bir alem, ahali içinde bir ahaliydi. İstanbul'da hamal olmak bir tür ayrıcalıktı. Öyle sırtına güvenen, "İş bulamadım bari hamal olayım" deyip hamal olamazdı. Bir kere hamal olma ayrıcalığı, doğuştan gelen bir özellikle birleşmiş olmalıydı. Bu, Kürt olmaktı. Yani önce Kürt olurdunuz, sonra da eğer isterseniz ve lonca sizi kabul ederse hamal olurdunuz. Böyle doğuştan özellikler, işin doğrusu, başka loncalarda da aranırdı elbette. Sandalcı olmak için Çankırılı olmak, simitçi olmak için bilmem nereli, kağıtçı olmak için Aksekili olmak gibi, pek çok inceliği vardı loncaların.

Ama hamallık bunlardan farklı olarak İstanbul'da bir başka güç sahibi olmak demekti. Bir kere hamallar en kalabalık loncaydı. Çoğu, Doğu vilayetlerindeki ailelerini İstanbul'a getirmediği için burada adeta birer kışla olan bekar odalarında bir arada yaşar, bir zorunluluk ortaya çıktığında anında bin kişi, iki bin kişi olur, meydana çıkarlardı. İşleri ağırdı ve kaba kuvvetle yapılırdı. Erken ölürdü hamallar. Ama yaşadıkları sürece silleleri ağır olurdu. Sırtlarına vurulan denkleri dengelemek, güç almak için bilek kalınlığında fırınlanmış sopalar kullanırlar, gerektiğinde bu sopaları başka işlerde de ustalıkla savururlardı. 1895 yılında isyan eden İstanbul'un Ermeni cemaati, karşısında bir anda bu sopaları buluvermişti. Bu olaylardan sonra sopaların namı da iyice yürümüştü.

Hamalların kendi aralarında bir patırtı çıkması ise tam bir felaketti. İlgili karakol zabıtaları bu durumda kenardan seyretmeyi tercih eder, genç zabıtalar bir yandan inen kalkan sopa ve patlayan kafalara, bir yandan da seyreden amirlerine şaşkınlıkla bakarlardı. Zaten gördükleri ilk kavgadan sonra belde devlet tabancası taşımanın hamal zümresi kavgasında bir imtiyaz teşkil etmediğini, aptal değillerse hemen anlarlardı. Kavga sonunda sadece kafalar patlamış, kol ve bacaklar kırılmışsa mesele büyümezdi. Lonca kendi hallederdi. Yok eğer cinayet varsa katili lonca bulur, kendi eliyle götürür, karakolun "baş efendisi"ne teslim eder, devletin hukukunu çiğnemezdi.

İşte böyle durumlarda ve 1895'teki gibi olaylarda, bütün hamallar tek göz ve tek kulak olur, ***hamallar ağası***'nın ağzının içine bakarlardı. 1905 yılında hamallar ağası bir efsaneydi. Onun gözleri sekiz padişah görmüştü. Onun kerameti, bırakın herhangi bir başka neden aramayı, yüz otuz bir yaşına kadar yaşamış olmasıyla da-

hi açıklanabilirdi. Doksan yaşından sonra çocuk sahibi olmaktan daha büyük keramete ihtiyaç mı olurdu?

Eminönü'nde iki katlı bir hanın ikinci katında, maiyetiyle yaşayan bu adam Zaro Ağa idi. Hamallar onun ağzından çıkan her söze emir olarak bakar, birini iki etmezlerdi.

İşte o sıcak Haziran günü, Zaro Ağa'nın taştan han odasına pek ***kalın*** bir konuk gelecekti. Siniler, cezveler ovulmuş, pırıl pırıl yapılmıştı. Oda en ince köşesine kadar temizlenmişti. Zaro Ağa'ya bayramlıkları giydirilmiş, köstekli saati, ayakkabıları gıcır gıcır yapılmıştı. Çeşitli şerbetler hazırlanmış, buz kalıpları içine yatırılmıştı.

Necip Paşa, Galata köprüsüne kadar kapalı arabasıyla gelmişti. Burada araba bir hanın avlusuna çekildi. Kim olduğuna dair hiçbir fikir uyandırmayacak bir kıyafet vardı üzerinde. Yanındaki memur da aynı onun gibi giyinmişti. Köprüde geçiş ücreti bile ödediler ve yayan olarak Eminönü'ndeki iki katlı hana vardılar. Zaro Ağa, sanki yüz otuz bir yaşında değilmiş gibi, hanın dış kapısının hemen içinde karşıladı onları ve paşanın elini öpmek için bir hamle yaptı. Paşa hazırlıklıydı, eğer boş bulunsa ve o el öpülseydi bir daha değil buralara gelmek, Eminönü'nden geçmek bile hayırlara vesile olmazdı. Ama paşa atikti ve ağanın elini öpmek için bir karşı hamle yaptı. Bu jeste jest ile karşılık vermekten başka bir şey değildi. Herkes Zaro Ağa'nın da buna izin vermeyeceğini gayet iyi biliyordu. Geriye kucaklaşmak kalıyordu. Onu yaptılar. "Nasılsınız pederim?" dedi Necip Paşa, "Hamd olsun paşam" dedi ağa, "Yüce rabbim hâlâ rızkımızı kesmemiştir."

Odaya geçildi. Tek tek haller hatırlar soruldu. Önce şerbetler ve sonra kahve geldi. Kahveyle birlikte Necip Paşa da sadede geldi. Söze, Hamallar Loncası'nı överek başladı. Zaro Ağa'nın kerametleriyle devam etti. Padişah

efendimize bağlılıklarını övdü. Sonra 1895'de, İstanbul karıştığında, gösterdikleri yararlılık ve kahramanlıkların unutulmaz olduğuyla devam etti. Dışarıdan birisi bu sahneyi izlese, Necip Paşa'yı asker, hamalları da eski silah arkadaşları zannedebilirdi. Sonra sözü Zaro Ağa aldı, padişah efendimizin büyüklüğünden, Necip Paşa hazretlerinin devlete lüzumundan, ama hamal resimlerinin* biraz yüksek olduğundan, bekar odalarının bakımsız olduğundan ve loncanın bunlara bakım yaptırmaya gücünün olmadığından bahsetti. Bütün bunlara rağmen, hamalların her zaman din ve devlet için fedakarlığa ne zaman istenirse yine hazır olduklarını belirtti.

Necip Paşa'nın yanında getirdiği genç memur, kulak ve gözlerine inanamıyordu. Koskoca paşası, sadece bu sözler için mi kalkıp bu izbe yere gelmişti. Umutla önemli sözleri bekledi. Beklediği olmadı. Necip Paşa "Bize müsaade ağam" deyip ayağa kalkmıştı bile. Zaro Ağa ve heyeti de öyle. Aşağıya, hanın dış kapısına doğru ilerlendi hep birlikte. Kucaklaşmalar tekrarlandı. Ama işte o anda, Necip Paşa eğildi ve Zaro Ağa'nın kulağına bir şey söyledi. Bütün ziyaretin sebebi olan cümleydi bu. "Ağam, hazır olunuz, pek yakında padişah efendimizin size bir işi daha düşecek." Ağa durdu, paşayı kendine çekti ve o da kulağına "Başım gözün üstüne," dedi. Bunları ne genç memur ne de hamallar duydu.

* Hamalların verdikleri bir tür vergi.

Necip Paşa Yıldız'a döndüğünde vakit öğleyi geçmişti. Yıldız'ın sık ağaçları bile havayı serinletmeye yetmiyordu. a-iresine girer girmez, "zat-ı şahaneleri, paşayı bekliyorlar" haberini aldı. Bu hayra alamet değildi. Hızla üstünü değiş-tirdi, koşar adımlarla kaçınılmaz kaderine doğru ilerledi.

Huzur-u şahaneye girer girmez, pek alışık olmadığı bir tarzla karşılaştı. Sultan, adeta bir mahkumun volta atışı gi-bi odasının içinde dolaşıyordu. Bu gün ilk karşılaşmalarıy-dı ve eğer mutad olsaydı, sultan mutlaka hal hatır sorardı. Oysa bunlar olmadı. "Nerelerdeydin Necip Paşa?" Abdül-hamit'in ağzından çıkan ilk cümle bu oldu. "Zaro Ağa'yı ziyarete gitmiştim efendimiz." "Hayrola, özlemiş miydi-

niz?" Sultan'ın bu ikinci sorusu, herhangi bir ifade veya mimikle desteklenmemişti ve bu nedenle daha da rahatsız ediciydi. Necip, ensesinden sırtına doğru soğuk bir damla terin akıp gittiğini hissetti. "Hamalların önemine binaen, meselelerini dinlemek, arayı tekrar sıcaklaştırmak istemiştim efendimiz." İkinci bir soğuk damla. "Hamallara bu ani ilginizin sebebi nedir acaba paşa?" "Arz etmiştim efendimiz, uzun müddettir arayıp sormamıştım, bir kırgınlığa vesile olmak istemeyişimdendir."

Abdülhamit durdu. Sonra yavaş adımlarla yazı masasına gitti ve bizzat kendi ellerinden çıkmış sandalyesine oturdu. Necip Paşa esas duruşta, ter içinde bekliyordu.

"Bak a paşa," dedi sonra sultan, "sene kaçtır?" Necip bu ani ve saçma görünen soru karşısında bocaladı. "Ne buyurmuştunuz efendimiz?" "Sene kaçtır dedim paşa, biz hangi yılı idrak etmekteyiz?" Necip muhatabının gözlerini görüyor olmasa, "Bunadı zavallı," bile diyebilirdi. Ama bu soru bir bunağın sorusu değildi. "1905 yılındayız efendimiz?" Sultan mırıldanır, homurdanır gibi bir sesle ama paşanın da rahatlıkla duyabileceği bir tonla, "Ha şunu bileydin!" dedi. Devam etti; "Yani 1895'den bu yana kaç sene geçmiş paşa?" "On yıl efendimiz"

"Bu on yılda neler oldu paşa? Zahmet etme ben söyleyeyim. Yunan harbi. Girit'in muhtariyet* alması. Fransızların Midilli'ye asker çıkarması. Makedonya'da ihtilal. Sonra Makedonya'da bir daha ihtilal. Böyle mi paşa?" "Böyledir efendimiz." "Sence yeniçeri teşkilatını yeniden kurmalı mıyız paşa?" Necip artık soğuk terden sırılsıklam olmuş bir haldeydi. Durum biraz daha böyle devam ederse zatürre bile olabilirdi.

---

* Özerklik.

"Başka söze gerek var mıdır paşa?" "Yoktur efendimiz." "Faydalı bir tarih sohbeti yapmış oluyoruz, değil mi paşa?" "İsabet buyurdunuz efendimiz."

Sultan Abdülhamit, elinin tersini nadiren ve çok sinirlendiği zamanlarda kullanırdı. Şimdi olduğu gibi. Necip Paşa'yı son bir kez tepeden tırnağa süzerken "çık" anlamında kullandığı gibi.

Charles'ın, zanaatıyla arasında, adeta mahrem bir ilişki vardı. O ilişki başladığı zaman, "niçin?" sorusu ortadan kaybolur, ortalık "nasıl?" sorusunun hakimiyeti altına girerdi. "Niçin?" sorusunu yeterince sorduğunu düşünüyordu. "Niçin kutsal günleri olan Cuma günlerinde, bir Cuma namazı sonrasında, Müslümanların halifesini binlercesinin tanıklığında öldürmeliyiz?" Soruyu değişik şekillerde sormuştu. "Niçin bulunduğunuz evi yakmak istiyorsunuz? Niçin, niçin, niçin?" Ama artık bu sorunun bir anlamı kalmamıştı.

Ona zanaatını icra edebilmesi için bir torna atölyesinin alt katında, mahzen misali bir yer temin edilmişti. Atölye

gündüz her günkü gibi çalışıyor, kalfa ve çıraklar gittikten sonra sadece Haçodur usta kalıyor, Charles'a kapıyı o açıyor, ama bir kez olsun bile olsun yanına aşağıya inmiyordu. Artık hakkında ne duyduysa, Charles'ı sevmediği belliydi ustanın.

İşine büyük bir dökme demir sandık yapmakla başladı Charles. Viyana'da Schumpeter'lerin yaptığı faytonun bagaj bölümünü dolduracak kadar büyük bir demir sandık. Tam yarım santim kalınlığında döküm levhalar kullandı bu iş için. Şunu biliyordu, bu sandık, içindekini ne kadar şiddetle muhafaza ederse, o kadar şiddetle dışarı bırakacaktır. Kaynak yaparak levhaları dikdörtgen prizma biçiminde birleştirdiğinde, ortaya neredeyse bir tabut çıkmıştı. "Binlerce, yüz binlerce kişiyi gömebilir bu tabut," diye düşündü.

Seneler önce Fransız ordusundan kaçan bir yüzbaşıdan öğrendiği bir maddeyi yapmaya gelmişti sıra: Melinite. Viyana'dan gelirken buna ilişkin bütün hammaddeleri getirmişti zaten. Bu maddeler birbirinden ayrıyken kimsenin dikkatini çekmiyordu. Tam seksen kilo Melinite yapmaya yetecek kadar pikrik asit getirmişti Charles. Maddenin yapımı tam üç gününü aldı. Sarf ettiği dikkatten yoruluyordu. Anna ile tüm planlarını yaptıklarından beri ölümden korkar olmuştu ve bu izbe mahzende parçacıklarının duvarlara yapışmasını istemiyordu. Nihayet bu lanet olasıca maddeyi dikkatle döküm tabuta yerleştirdi.

Sıra şarapnellere geldiğinde, mesleki bir hazla çalışmaya başladı Charles. Yirmi kilo şarapnel yapacaktı. Bu yirmi kilonun her yirmi beş, elli gramını "iyi değerlendirmeliydi". Her bir parçaya kesici, delici, yırtıcı yüzeyler yapmalıydı. Uçuşacak her bir parçanın sadece bir can almakla kalmaması sağlanmalıydı. Madem ***kendi evlerini yakmak*** isti-

yorlardı, buyursun yaksınlardı. O ev cayır cayır yanarken Charles Anvers'de olacak ve muhtemelen şöminesini oradan aldığı ateşle tutuşturacaktı. Belki gelen geçen Konstantin'in mezarına tükürürken Charles, hâlâ onun parasıyla şarabını içiyor olacaktı. Her bir şarapnele güya eski dostlarına, Konstantin'e, bütün hükümdarlara, hayata ve bilumum şeylere duyduğu öfkeyi adeta nakşetti. Tek tek uğraşmak pahasına, zaman zaman parmaklarını parçalayarak.

Sonra şarapnelleri Melinite'in üzerine bir hediye paketi yaparmışçasına özenle yerleştirdi. Fünyeleri uygun yerlere koydu, sandığa açtığı deliklerden kabloları çıkardı ve sandığın son döküm parçasını da kaynaklayarak kapattı.

Siyah sandığın karşısına geçti ve eserini seyreden bir heykeltıraş edasıyla baktı. Sağını solunu okşadı, "Şu koca dünyada kaç kişi bunu yapabilir ki?" diye düşünerek ve böbürlenerek. Sonra sandığın yanına ateşleyici sistemi yerleştirdi, saati ayarladı, fakat kurmadı. Bir iki adım geriye gitti ve ellerini havaya kaldırarak, "İşte Machine Infernal!" (Cehennem makinesi) dedi. Bu adı çok sevmişti. "Machine Infernal," diye tekrarladı kendi kendine. "Zebaniniz cehennemi ayaklarınıza getiriyor ey günahkarlar!" diyerek vaaz veren bir hal takındı.

Birden durgunlaştı. Brüksel polis merkezi geldi aklına. Sorgulamaya alındığının ikinci günü. Ayak tırnaklarından ikisinin yerinde kırmızı-mor etten başka bir şey görmediği, göremediği günü. Başı dizlerinin arasına sokulmuş, yere nereden damladığı belli olmayan bir kan damlıyor, o sadece iki ayak tırnağının olması gereken yere bakıyor, aklı oraya takılmış; "Neredeler?" Çok sonra Latifet'in soracağı şey, "Kuzum bu tırnaklarına ne oldu senin böyle?" "Bir çeşit cilt hastalığına kurban gittiler Latifet." "Vah, vah! Peki böyle acımıyor mu buraların?" "Hayır Latifet, alıştım

artık." Sesinden elli yaşlarında olduğunu tahmin ettiği polis şefinin sorusu: "Söyle bakalım Charles, saatli bomba yapmayı kaç kişiye öğrettin?" "Hiç kimseye öğretmedim!" "Hımm, demek sen biliyorsun?" Sessizlik. "Sana kim öğretti?" Sessizlik. "Şu Fransız yüzbaşı olmasın sakın? Adı neydi?" Sessizlik. "Henri, bak arkadaşın Charles bu değil mi?" "Anna'yı da görmek ister misin Charles?"

Mahzene döndü yeniden ve zorlukla. "İnşallah," diye düşündü ve bu *inşallah*'ı Türkçe düşünmesine hayret etti. "İnşallah, bir gün bu yaktığınız ateş size de ulaşır da, o merkezlerinizde öyle rahat konuşamazsınız. Belki o gün ben bile rahatlarım."

Hristofor, Konstantin ve Robina, Machine İnfernal'i ilk gördüklerinde, mahzen mahzen olmaktan çıkarak tuhaf bir mabede dönüştü adeta. Charles kendisini onlar karşısında ilk kez bu kadar güçlü hissediyordu.

Sanki bir Mısır piramidinin, firavun mezarı bölümündeydiler. Kutunun etrafında sessizce ve saygıyla döndüler, her cepheden baktılar. Ellerini uzatıp geri çektiler. Charles'a bakıp onay alınca dokundular. Dokununca ürperdiler. Belirgin bir titremeye tutuldular.

"Hazır mı?" diyebildi nihayet Konstantin. "Çoğu hazır," dedi Charles. "Ne demek çoğu?" "Şu demek ki tamamı şimdi hazır olsa, her an hepimiz havaya uçabiliriz. O

nedenle ateşleme sistemi arabayı yerleştirdiğimiz yerde bağlanacak." Anlamış gibi başını salladı Konstantin. "Yalnız," diye devam etti Charles, "şu iki bin beş yüz altının yarısı, yarın akşam bana teslim edilmezse ateşleme sistemini siz bağlarsınız artık."

Üçü birbirlerine baktılar önce ve sonra nefretle Charles'a. "Bize güven miyormusun?" diye sordu Robina. "Güvenmem için tek bir neden göstersene," dedi Charles. "Tamam," diye araya girdi Hristofor, "yarın akşam altıda malum yerde bin iki yüz elli altın alacaksın, geri kalanını da işten sonra." "Tamam." anlamında başını salladı Charles.

"Çok gerginsin bu akşam kuzum," dedi Latifet. "Bu kuzum lafını sevmiyorum Latifet," dedi Charles, yorganın altında çırılçıplak, Latifet'in yanında yatarken. "Sen de o zaman biraz aslanlık göster de, aslanım diyeyim kuzum," dedi Latifet, cilveli bir dik başlılıkla.

"Gidiyorum Latifet," dedi Charles, ciddi bir ifadeyle. "Nereye? Nasıl?" dedi Latifet. "Basbayağı. Benim de bir memleketim var, biliyorsun değil mi? Artık sıkıldım. Bu kadarı yeter dedim ve oraya dönüyorum. Birbirimize 'sonsuza kadar' filan dediğimizi hatırlamıyorum. Yalan mı?"

Somurttu Latifet. "Doğru," dedi somurtarak. Sonra birden sırnaşarak "Ama güzeldi, değil mi Müsyü Jorris?"

diye sordu bütün kaltaklığıyla. "Güzeldi kaymağım," dedi Charles, kadının vücudunu yorganın altından yoklayarak. "Harikaydı." "Haydi o zaman," dedi kadın, kıkırdayarak, "son bir defa sevişelim." "Son defa sözünü sevmem," dedi Charles, öpüşmek için hamle yapmış olan Latifet kafasını kaldırdı. "Sevme aslanım, hem belki ben gelirim Belçika'ya," dedi. "Gelirsin elbet," dedi Charles ve kadını öpmeye başladı.

93 Muhacirlerindendi Pomak Necmi. Cevat'ın kafasına çok, ama çok sert vurduğunu o da biliyordu. Elinin ayarı yoktu işte. "Allah göstermesin, herif ölseydi her iki tarafta da yanmıştım" diyordu o günden beri.

Artık Cevat varken arada bir kaytardığı takip işi, tamamen ona kalmıştı. "Kendim ettim, kendim buldum," diyordu bunun için de. Bıraksaydı Cevat Efendi'yi de, bitiriverseydi şu işi.

14 Temmuz Cuma günü, *ecnebiler*'in hareketlerinde önemli bir tuhaflık başlamıştı. Eşyalarını toplamışlar, sonra arabalara yükletip, Sirkeci Garı'na götürmüş, Avrupa'ya gönderilmesi için teslim etmişlerdi. Ellerinde sadece iki ta-

ne valizle kalmışlar, sonra dikkat çekecek kadar neşeli bir halle, bir arabaya binip Londra Oteli'ne gidip yerleşmişlerdi. Otele süre bildirmemişler, "birkaç gece" demişlerdi.

Gündüzleri çıkıyor, Cadde-i Kebir'i geziyor, vitrinlere bakıyor, yemek yiyor ve sanki turistmiş gibi, bu kadar zamandır zaten gördükleri pek çok şeyi yeniden inceliyorlardı. Veda eder gibi bir halleri vardı. Hareket ve tavırlarına bir hoppalık gelmişti. Necmi bütün bildiklerini birleştirince, açtığı tüm fallar 'kara' çıkıyordu.

19 Temmuz Çarşamba gününe kadar bu böyle sürüp gitti. O sabah Necmi otelin önüne geldi. Beklemeye başladı. Sonra meraklandı, otele girdi, "müsyü ve madam"ı sordu. "Gittiler," dedi resepsiyon görevlisi. "Ben size haber vereceksiniz, demedim mi?" diye bağırdı Necmi, az daha katil olacaktı. "Valizlerini almadılar, bir günlük de hesap taktılar," dedi görevli cevap olarak. "Biz onları gezintiye çıkıyor sandık," diye devam etti. "Ne zaman çıktılar?" "Gece yarısına geliyordu." "Gece yarısı gezintiye çıktılar ha! Ben size gösteririm. Hepinizi karakola çekeceğim. Gezintiyi göreceksiniz." Kaybedecek zamanı yoktu, hızla otelden çıktı, Pera Karakolu'na doğru neredeyse koşarak, bir yandan da söylenerek ilerliyordu. "Boku yedin Necmi, mesleğine Yemen'de devam edersin artık. Yandın Necmi, yandın ki ne yandın!"

21 Temmuz Cuma günü, her Cuma olduğu gibi askeri birlikler yine sabahtan yollara düştüler. Halk mahallelerinden, seçkinler yazlıklarından, Yıldız yollarına çıktılar. İmparatorluğun Cuma selamlığı bir zamanların zafer ve fetih kutlamalarının yerini almış gibiydi. Elde bir Cuma kalmıştı kutlayacak ve uzun süre daha başka bir şey olmayacak gibi görünüyordu.

Kalabalık her zamanki gibi meraklı ve neşeli, askerler ise heyecanlıydı. Komutlar peş peşe geliyor, hiçbiri törenin ahenk ve görünümünü bozmak istemiyordu. Meraklı yabancılar da yerlerini almışlardı.

Bütün bu hercü merc içinde, caminin sultan mahfilinin

hemen yakınına çekilmiş simsiyah ve yepyeni fayton kimsede merak uyandırmamıştı. Bir paşa yahut bir Avrupalı diplomata ait olmalıydı. Paşa arabası endişe uyandırmazdı. Yabancı arabalar ise elçiliklerden bir katılım belgesi almadan buraya gelemezdi. Yani ortada endişelenecek bir şey yoktu. Üstelik atlar da tanıdıktı. Daha üç gün önce kırk sekiz altın lira ödenmiş, Meşhur Komik Hasan Efendi'den alınmışlardı. Güzel doru atlardı her ikisi de.

Meydan Temmuz güneşi altında cehennemi sıcaktı. Şerbetçiler, önce Allah'a, sonra da bu Cuma selamlıklarını icat edenlere dua ediyor, birkaç aylık satışlarını, birkaç saat içinde yapıyorlardı. Sabah yola çıkanlar sıcak hava her ne kadar iştah tıkayıcı olsa da acıkıyorlar, meydanı doldurmuş satıcılara adeta saldırıyorlardı. İstanbul'un bütün seyyar esnafi herhalde tümüyle oradaydı.

Sonra, her Cuma olanlar olmaya başladı. Ezan, saray kapıları, bando, zuhur-u şahane, mahfile girip gözden kayboluş. Atların hassas kulakları bile böyle bir hengamede *tik-tak, tik-tak* seslerini duyamazdı.

Namaz bitti. Sultan selamlığa katılan paşa ve efendilerle çıkışa doğru yürüyordu. Kısa iltifatlarla gönüllerini alıyordu. Sarayın dışında uzun süre kalmayı sevmez, sevmediği de bilinirdi. Bu nedenle onu oyalamak ayıplanır, kınayıcı bakışlarla karşılanırdı. Şeyhülislam Cemalüddin Efendi, bu bakışlara aldırmadı. Bu bakışların hiçbiri bir şeyhülislamın derdini anlamazdı. Biraz da fazla samimi bir şekilde konuşmaya başladı. Sultan da sanki ona çanak tuttu. Bir dakika kırk iki saniye doldu.

Önce meydan ve sonra bütün İstanbul, daha önce hiç duymadığı ve tanımadığı bir sesle sarsıldı. Top sesi, bu sesin yanında bir vızıltı gibi kalırdı. Öyle ki duyanlar böyle

bir ses duyduklarına, daha doğrusu böyle bir ses olabileceğine inanamadılar.

Sonra şok dalgası geldi. Bombaya yakın olanların her türlü organını, bombaya uzak olanların üstüne yağdırarak. En az etkilenenlerin bile iç organlarında irili ufaklı kanamalar yaratarak.

Sonra ilk feryatlar... Feryatlarla birlikte yavaşça açılmaya başlayan şuurlar... "Ne oldu?" "Nerede oldu?" "Kimseye bir şey oldu mu?" Açılan şuurların, çevreye şaşkın bakışları. Şurada iç organları yere dökülmüş can çekişen bir at, şurada sanki sahibini arar gibi açılmış bir el, bacaklar, kafalar, parmaklar, ayakkabılı ayaklar ve her yerde kan. Ağlayanlar, ağlayamayanlar, çığlık atan, atamayanlar. Yürümeye çalışıp bacağının koptuğunu fark edenler. Kızıla boyanmış bir Yıldız. Bir daha hiç kalkmazmışçasına İstanbul'un üzerine çökmüş bir kargaşa.

Sultan mahfili merdivenlerinin en üst basamağından seyretti manzarayı Abdülhamit. Sağa sola panik içinde kaçışan insanları durdurmak için iki elini havaya kaldırdı birden. Elleri görülene kadar öyle tuttu, sonra ellerini sakin sakin sallayarak, "durun, bekleyin" işareti yaptı. Sakin ve vakur bir tavırla kendisini bekleyen ve bizzat kullanacağı faytona doğru ağır ağır ilerledi. Arabaya bindi, dizginleri eline aldı. Her zaman olduğu gibi faytonu sürmeye başlarken, bir elini kaldırıp halkı selamladı. Selam, gür bir sesle cevap buldu. "Padişahım çok yaşa!" Bu çığlık, bir çığlıklar sağanağına dönüştü. Ahali, sanki bombanın sesinden daha büyük bir ses çıkarmak için yarışa girmiş gibiydi.

Yıldız'a girerek gözden kayboldu sultan. Arkasından, bütün devletlerin elçileri saraya üşüştü. Yirmi dakika kadar "geçmiş olsun" dileklerini kabul etti. Sonra harem dairesine çekilerek, olan biten hakkında çalışmaya başladı.

Meydanda yirmi altı kişi ölmüş, elli sekiz kişi de ağır yaralanmıştı.Yirmi kadar at cesedi meydanın çeşitli yerlerine dağılmıştı. İtfaiyeciler, denizden çektikleri sularla meydanı yıkamaya çalışırken, her rütbe ve daireden hafiyeler meydanı incelemeye başlamışlardı.

Günlerden 21 Temmuz 1905 olmasa, Samatya'da deniz kıyısındaki bu taraçalı, iki katlı taş ev, içindeki konuklara mutlaka sevimli gelirdi.

Taraçadaki aşma çardağının tatlı serinliği, denizin kokusu, mutfaktan yükselen kokular, dışarıdan bakan birinin bu evde ancak mutlu insanların yaşayabileceği gibi bir düşünceye kapılmasına yardımcı olurdu.

Oysa bugün bu ev, hiçbir şeyin dışarıdan göründüğü gibi olmadığının sağlam bir kanıtı olarak gösterilebilirdi.

Ev sahibesi, Hristofor Mikaelyan'ın yaşlı halası Maria Mikaelyan'dan başkası değildi. Evin içindekiler, dışarıdan kimsenin kendilerini görmesini istemediklerinden, orta

kattaki küçük odada oturmuşlar, gerginlik içinde, gelecek haberi bekliyorlardı. Machine İnfernal patlamıştı, bunu biliyorlardı. Bunu herkes biliyordu. Bütün Samatya gibi, bu küçük ev de patlamayı bütün cam ve kapılarında hissetmiş, tir tir titremiş, zorlukla yatışmıştı. Ama acaba istenilen sonuç elde edilmiş miydi? Konstantin, Hristofor ve Anna, şimdi Charles ve Robina'yı bekliyor, bu cevabı onlardan almak için sabırsızlanıyorlardı.

Yaşlı Maria evin sokak kapısına çıkmış, eşiğe oturmuş, sokakta yayılan haberleri toplamaya çalışıyor, bunları, ikide bir yanına inip, kimseye görünmeden haber soran Hristofor'a aktarıyordu.

Mahalleli telaş içindeydi. Sultanın ölmediği söyleniyordu ama ya öldüyse, acaba onları neler bekliyordu? Yüzlerce yıllık komşularının, öfkeye kapıldıklarında neler yapabileceklerini gayet iyi biliyorlardı. Birkaç delikanlıyı, Kocamustafapaşa'nın Müslüman mahallelerine göndermişler, oradaki havanın nasıl olduğuna bakıp, tez ayak geri gelmelerini istemişlerdi. Görmüş geçirmiş erkekler, patlamayı duyar duymaz evlerine koşmuş, karılarına ve çocuklarına tembihlerde bulunmuş, silahlarını alıp bellerine sokmuş, ceplerini mermi doldurmuşlardı. Elbette bunun çok fazla bir şey ifade etmediğini biliyorlardı ama kendi kendilerine, "Hiç değilse cehenneme yalnız gitmem," diyerek kendilerini avutuyorlardı. Dükkanlar sanki birbirleriyle anlaşmışlar gibi, patlama duyulur duyulmaz kepenklerini indirmiş, kiliseler kapılarını kapatmış, sokaklarda koşuşturan çocuklar, ellerine, eğer direnirlerse kulaklarına yapışılıp evlere kapatılmış, bütün mahalleler sessizliğe gömülmüş, gelecek ya da gelmeyecek fırtınayı bekliyordu.

Dikkat, bu insanların yaradılıştan abartılı bir özelliği haline gelmişti. Dolayısıyla bu mahallelerin en dikkatsiz bir ferdi bile, Maria Hala'nın kapısından içeri süzülen ecnebi bir erkekle kadını hemen fark ederdi. Robina, Pera ahalisindendi ve burada kılık kıyafetiyle ecnebiydi. Charles zaten öyleydi.

Evin orta katındaki odaya çıkar çıkmaz, Robina korkunç haberi, "Charles'ın makinesi sultan dışında herkesi öldürdü," diyerek verdi. "Mahvolduk!" dedi Hristofor bir cesede benzer haliyle. "Dur, dur," dedi Konstantin, "niçin böyle oldu?" diye sordu Charles'a dönerek. "Beş kere ölçtük," dedi Charles, "hep bir dakika kırk iki saniye çıktı, tam beş kere. Bugün altıncısıydı ve bugün sultanın ortaya çıkmayacağı tuttu. Ben buna ne yapabilirdim ki?" Konstantin bu kez Robina'ya dönerek, "Patlamadan sonra meydandaki hava nasıldı? Sence bu olay nasıl gelişecek? Türklerin mahallelerine döndükten sonra bir şeyler yapma ihtimalleri var mı?" diye sordu. "Sanmıyorum," dedi Robina, "birincisi Sultan çok soğukkanlı davrandı, halka el salladı, sakin olun işareti yaptı, ama daha önemlisi, ahaliyi farklı yönlere dağıttılar ve toplu hareket ettirmediler. Eğer niyetleri intikam almak olsaydı böyle yapmazlardı. Bu işi zannederim zabıta olayı gibi ele alacaklar." Konstantin adeta kararmıştı. "Bu çok kötü," dedi, "çok kötü, yani Hristofor haklı, mahvolduk." "Tarihe geçeceğiz Konstantin," dedi Hristofor birden, kararlı ve alaycı bir sesle, "doğru, tarihe geçeceğiz ama, bir grup manyak olarak!"

"Bırakın bunları," dedi Charles, "şimdi nasıl kurtulacağız, asıl mesele bu!" Hepsi birbirlerine baktılar. Evet, asıl soru buydu. Hiçbiri, Bekirağa Bölüğü'ne,* Zaptiye Tev-

* Tutukluların yaşadığı ağır koşullarıyla tanınmış bir tutukevi.

kifhanesi'ne ya da sıradan bir zabıta karakoluna götürüldüğünü düşünmek dahi istemezdi. Kendilerini bir Türk zindancı ya da sorgucunun hayal gücüne teslim edilmiş olarak düşünmek dahi, titremelerine neden olmaya yeterliydi. Charles ve Anna bu ihtimali ancak Belçika'dan bildikleriyle kıyaslayabilirlerdi. Diğerleri ise kendilerini titreten bu hayali yaşamış olanları görmüşlerdi. Kendilerine yöneltilecek suçlamalardan çok daha hafiflerine muhatap olup buralardan geçtikten sonra orta yerinden kırılmış beden ve ruhlara tanıklık etmişlerdi. Evet asıl soru şuydu: "Nasıl kaçacağız şimdi?"

"Bu evde ne kadar kalabiliriz?" Bunu soran Charles'tı. "Çok değil, çok değil," dedi Hristofor, "gördüğün gibi burada evler iç içe, en kısa zamanda çıkmamızda yarar var, hatta eğer geceye kadar dayanabilirsek, bu gece!" Hristofor'un karamsarlığı, zaten bütün ağırlığı ile çökmüş Temmuz havasını daha da ağırlaştırmıştı.

"Başka bir yer var mı gidebileceğimiz?" diye sordu Anna. "Her şeyden önemlisi," dedi Konstantin, "böyle beş kişi olarak saklanamayız. Dağılmamız lazım. Böylece, yakalanırsak da hep birlikte yakalanmamış oluruz. Robina ve Hristofor, Anna ve Charles birer grup, ben de tek başıma. Durumu böyle düşünmeliyiz. Hepimizin pasaportları hazır. Fransız, Rus ya da İtalyan gemileri bulmalıyız. Dikkat edin, İngiliz gemileri tehlikeli olabilir, iade edebilirler. Kapağı gemiye atarsak, mesele biter. Herhangi bir Avrupa limanına inmek yeterlidir. Ama mesele, gemi ayarlayana kadar yakayı ele vermemek. Yapılacak olan şu, ben hava kararır kararmaz çıkacağım ve şüphe çekmeyecek üç güvenilir ev ayarlayacağım. Yarın akşam oralara dağılacağız. Sonra gemileri ayarlayacağım ve sizlere haber vereceğim. Sonra da 'Yaşasın Özgürlük!' Öyle değil mi

Charles?" Paylaşılan derin korku, Charles'ın Konstantin'e bile gülümsemesini sağladı, yine de bu acı, çok acı bir gülümseme idi. Başka bir plan mümkün görünmüyordu. Hayatları bu mankafaya bağlıydı.

Pomak Necmi, şimdi bu "bomba hadisesi"ni araştıracak komisyonun başına gelmiş olan Necip Paşa'nın huzurunda esas duruşta bekliyordu.

Masasının üzerinde yayılmış vaziyette duran pek çok dosyanın arasında kaybolmuş gibi görünen paşa, nihayet başını kaldırdı ve Necmi'ye baktı. Necmi'yi Yemen yollarından kurtaran şey, Cevat'ın patlayan kafasının aralarında yarattığı bir tür suç ortaklığıydı. Yine de "talih zorlanmaz," diye düşünmeden edemedi Necmi.

"Durumumuz ne Necmi Efendi?" diye sordu Necip Paşa. "Hangi hususu buyurmuştunuz paşa hazretleri?" "Çoluk çocuk nasıl yani, Necmi? Afiyettedirler inşallah!

Hangi husus olacak taş kafalı! Takibat. Sen hangi hususlardan sorumlusun?"

Necmi kızardı, bozardı, bereket söyleyebileceği iyi şeyler vardı. Anna ve Charles, Londra Oteli'nden ayrılıp sırra kadem bastıktan sonra, şu saate kadar uyumamıştı Necmi. Otelin resepsiyon görevlilerine çektiği falakadan bir sonuç çıkmayınca, aklına bu ecnebilerin gidecekleri yere arabayla gitmek merakı gelivermişti. Arabacılar niçin iki ecnebinin sırrını korusundular ki? Onları götüren arabacı, Tophane'ye bıraktığını söyledi. Tophane'de orta yaşlı bir adamla buluştuklarını da. Tophane arabacıları, Kasımpaşa'ya bıraktıklarını. Sandalcılar, Eminönü'ne geçtiklerini. Yine arabacılar, Samatya'ya götürdüklerini. Nihayet Samatya'lı muhbirler de Hristofor Mikaelyan'ın Maria adındaki halasının "Aha işte şu evde" oturduğunu söyleyivermişlerdi. Şu anda evin her saniyesi izlenmekteydi. Bütün bu bilgilerin verdiği güvenle, "Elimizin içindeler paşa hazretleri" dedi Necmi.

"Nerede olduklarını biliyorsun yani?" diye sordu Necip Paşa. "Adım gibi!" dedi Necmi böbürlenerek. "Adın ne?" deyiverdi paşa neşeyle. Necmi bozulmuştu bozulmasına ama elden ne gelirdi ki?

"Bak Necmi," dedi paşa, şakacılığı bir kenara bırakmış, ciddi bir tavır takınmıştı. "Bu iş, senin de bildiğin gibi, basit bir zabıta hadisesi değildir. Bu işin pek çok siyasi yanı vardır. Her an alakası olan olmayan herkes işe karışabilir. Bu nedenle benden emir alınmadıkça ne o evin etrafında yaprak kımıldayacak, ne de başka bir yerde herhangi bir yakalama olacak anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz paşam!" dedi Necmi. "Bu herifleri canlı ele geçirmemiz lazım Necmi," diye devam etti paşa, "bildikleri her şeyi ben de öğrenmek istiyorum. Herhangi bir

çatışmaya zorlamadan tamamen gafil avlamalıyız bunları. Öyle ki, yakalanış şekillerine kendileri dahi şaşırmalılar. Maneviyatları bozulmalı. O bozuk maneviyatları düzelmeden, henüz kendilerini toparlayamadan, sorguya almalıyız. Bülbül gibi olmalılar. En önemli husus da şu: bunların Jön-Türklerle bir ilişkisi var mı? Bu konuda en küçük bir işaret duyar, görür ya da hissedersen hemen üzerine git. Her şeyden önemlisi bu. Bana bu yolda bir işaret bul, seni serkomiser yapayım. Tamam mı aslanım?"

"Emirleriniz başım üstüne paşa hazretleri. Yalnız bir maruzatım var. Eğer bunları çatışma olmadan yakalamak için bir fırsat geçerse elime, hemen yakalayayım mı, yoksa izlemeye devam mı edeyim?"

"Eğer işin içinde bir Türk yoksa, bunlar bir Türk'le irtibata geçmemişlerse hemen yakala Necmi. Yok Türk varsa, izlemeye devam et."

Pomak Necmi'nin ekibini Cevat'tan ve onun arkadaşlarından ayıran bir özellikleri de takip yöntemleriydi. Cevat ve talebeleri takip sırasında *av*larına görünürlerdi. Şıracı, bozacı, simitçi ve bin bir başka kılıkta. Av, onları çok çeşitli vesilelerle görür, fakat takip edildiğini anlamazdı.

Necmi ile ekibi ise görünmemek üzerine kurulu bir takip yöntemi kullanırlardı. Belki ikisinin de kendine has zorlukları vardı, ama görünmemek üzerine kurulmuş bir takip, insanı manen ve maddeten tüketirdi. Dikenli bir çalının içine girmeyi, soğuk havada çamurlar içine yatmayı, kedi gibi yüksek yerlere tüneyip, saksıyı her an kırma tehlikesini bünyesinde barındırırdı. Sonuçlarının diğerinden

daha verimli olup olmadığı ise tartışma götürürdü. Ama bazı durumlarda bu yöntem, mümkün olan tek yoldu.

Samatya'nın bu mahallesinde izlenen Maria Hala'nın eviyse, evler birbirine bu kadar yakın ve sokaklar bu kadar darsa, bütün mahalleli birbirini tanıyorsa, burada bir 'simitçi' olamazdınız. Size kalan, mahallenin çıkışlarına dağılmak ve görünmez olmak olurdu.

Konstantin, 21 Temmuz akşamı evden çıktığında etrafta şüpheli hiçbir şey göremedi. Sadece mahalleden henüz çıkmıştı ki, önce bir köpek havladı, sonra iki köpek sırayla ona cevap verdi. Köpeği bu kadar bol bir şehirde bundan daha sıradan bir ses olamazdı. 22 Temmuz akşamı eve dönerken, bu sıradan sesleri yine duyacaktı Konstantin.

Saat gecenin on buçuğunu gösterdiğinde, önce Hristofor ve Robina'nın evin kapısından sokağa süzüldükleri görüldü. Bir beş dakika sonra Anna ve Charles onları izledi. Yine beş dakika geçmişti ki Konstantin, kendisini karanlığa bıraktı. Hepsi ayrı yönlere yönelmişlerdi. Hepsinin peşinde hayvansı hareketlerle ilerleyen gölgeler vardı.

Anna ve Charles Samatya'dan Gedikpaşa'ya kadar, uzun bir yürüyüş yaptılar. Dört gündür doğru dürüst uyumamışlardı, onları ayakta tutan, yakalanırlarsa başlarına gelecek olan şeyler, valizlerindeki bin iki yüz elli altın ve artık işin sonuna geldikleri duygusuydu.

Gece olmasına rağmen boğucu bir sıcak hüküm sürmekteydi. Anna topuklu pabuçlarıyla Arnavut kaldırımı yollarda yürümekte zorlanıyor, Charles uykuyu çağıran göz kapaklarına direniyordu. Yolun sonuna doğru, adeta sürünmeye başlamışlardı. Üç katlı, taş bir evin önünde kısa bir süre durdular. "33 numara," dedi Charles. "Burası olmalı. Her şey birbirine uyuyor." Çevreye dikkat kesile-

rek biraz ilerlediler, sonra aniden dönüp evin kapısını çaldılar.

Altmış yaşlarında, kır saçlı ama saçları, kaşları ve bıyıkları gür bir adam açtı kapıyı. "Kons.." demişti ki Charles, adam araladığı kapıyı sonuna kadar açarak, "Çabuk gelin," dedi. İçeri girdiler. Kapı arkalarından hızla kapandı. "Beni izleyin," işareti yaptı adam ve ikinci kata giden basamaklara yürüdü. İzlediler. İkinci katta, içinde gözlerini ayıramadıkları geniş bir yatak olan genişçe bir odaya girdiler. "Burada kalacaksınız," dedi adam, "Aç mısınız?" diye devam etti. "Hayır," dediler bir ağızdan. "O zaman istirahat edin. Sabah beni göremeyeceksiniz kalktığınızda, ama benim hanım burada olacak. O her şeyi biliyor ve az konuşur. Merak etmeyin." dedi adam, odanın kapısını çekip çıkarken. Yalnız kaldıklarında, ikisi de gözlerini yatağa dikmişlerdi. Yavaşça ve zorlukla soyunup, çarşafın altına girdiler. "Bu da geçecek sevgilim," dedi Charles, Anna'nın alnını öperken, sonra derin bir uykuya, bir kuyunun dibine gidercesine birlikte daldılar.

"Müsyü, sakın ola ki bıyığınızın bir teli bile kıpırdamasın!" diyen ince, pek fazla erkeksi olmayan bir sesle ikisi birden anında uyandılar. Sabah olmuştu ki güneş odayı pırıl pırıl aydınlatıyordu. Ayak uçlarındaki sandalyede bir Türk oturuyordu ve elinde üzerlerine doğrultulmuş bir revolver tutuyordu. Hemen oda kapısının içinde, yine ellerinde revolverler tutan iki Türk daha duruyordu. Zaten kıpırdayamazlardı. Yatakta buz kesmiş gibiydiler. İkisinin de aklından aynı anda aynı cümle geçti: "Yine başlıyoruz!"

"Her şeyin bir sonu vardır Müsyü," dedi sandalyeye dikkatle tüneyen Necmi. Charles elindeki son kartı umutsuzca kullandı: "Ne hakla yatak odamıza dalıyorsunuz?" diye sordu yarı teslim olmuş, yarı azarlamaya çalışan bir

tonla. "Ya siz," dedi Necmi küstah bir tavırla, "ya siz hangi hakla cehenneminizden çıkıp gelip bizim sultanımızın canına kastediyor, bizim tebaamızı katlediyorsunuz, gavur oğlu gavurlar?" Uzatmadı Necmi, "Bakın müsyü, şimdi çarşafınızın altını kontrol edeceğim, silah olmadığını anlayınca, madamla sizin giyinmenize izin vereceğim. Ben bu kontrolü yaparken ya bir ceset gibi kıpırdamadan yatarsınız ya da gerçek bir ceset olursunuz. Bizi çok uğraştırdınız ve canımızı çok yaktınız, inanın bunu zevkle yaparım, anlaştık mı?"

"Kıpırdamayacağız," dedi Charles, soğukkanlı olmaya çalışan bir sesle. Necmi kalktı, çarşafın üzerinden yatağı ve Charles'ın üzerini yokladı. Anna gözlerini kapatmış duruyordu. Necmi onu yoklamadı.

"Önce siz madam," dedi, "biz arkamızı dönüyoruz, giyinin."

Charles giyindikten sonra, ellerini bir zincirle sardılar ve ucuna basit bir asma kilit taktılar. Anna'ya aynı işlemi yapmadılar.

Evin kapısının önünde büyücek, kapalı kasalı, siyah bir araba duruyordu. Sokağın her yanında, öbek öbek yerleşmiş zaptiye grupları göze çarpıyordu. Arabanın arka kapısı açıldı, Anna ve Charles içeri itildiler. İki görevli yanlarına bindi; Necmi, sürücünün yanına geçti. Sarsıcı bir yolculuk, sessizce ve hızla toplanmış meraklı mahallelinin bakışları arasında başladı. "Ölüm burada olacakmış demek ki," diye düşündü Charles.

Mükemmel bir Fransızca, Charles'ı hem sarstı hem de sarmaladı. "Tanrıyla aranız nasıl Mösyö Jorris?"

Tahta bir iskemlede oturuyordu Charles. Gözleri bağlı olduğundan bulunduğu odayı göremiyordu. Aslında tahmin edebilirdi. Loş olduğu kesindi. Taş duvarlarda yazılar olmalıydı. Ya da içeride kalınan günleri hesaplamaya yarayan çizikler. Bir iskambil oyunundaki hesaplamalar gibi! Bir köşede mutlaka işkence aletleri olmalıydı. Utanılacak bir iş yapıldığı bilindiği için, üzerleri kirli ve kalın bir bezle örtülmüş olmalıydı. En azından şimdilik!

Bu mükemmel Fransızcanın sahibi, "baş zebani" olmalıydı. Eğitimli, soğukkanlı bir cani, "aynı benim gibi," di-

ye düşündü birden. "Hep böyle karın boşluklarına vurarak başlarlar işlerine. Soruya bak! Dağılacağımı düşünüyor," diye aklından geçirdi. "Aram yoktur diyeceğim mösyö, ama o zaman da varlığını kabul etmiş olurum. Sanırım siz de bunu bekliyorsunuz." "Tam aksine," dedi Arnavut Rüstem, küçük adımlarla dolaşırken, "tam aksine. Yoktur demeniz işimizi kolaylaştırır. O zaman bu odada ve bütün alemde ikimiz kalmışız demektir. Buna inanmak hoşunuza gidecek mi, Mösyö Jorris?"

"Fark etmez," dedi, kayıtsız davranmaya çalışırken Charles, "başka ihtimal olmadığına göre. Eğer Tanrı olsaydı yine de sizi yapacaklarınızdan men edemeyeceğine göre..." Rüstem cümlesini kesti Charles'ın, "Cesur birisiniz mösyö. Zaten yaptıklarınız da bunu gösteriyor. Ama Madam Jorris için de aynı durumun geçerli olmasını ister miydiniz?" "Hangi durumun?" diye sordu Charles endişeyle. Endişesini gizleme çabası başarılı olmaksızın. "Yani şunu diyorum, Madam Jorris sorgulanırken de, odada, Tanrı'nın bulunmamasını tercih eder miydiniz?"

"İstese de bulunamaz ki. Çünkü o zaten yok," dedi Charles. "Olmasını istermişsiniz gibi geldi sesinizden mösyö" dedi Rüstem. "Yani, eşinizin benimle baş başa kalmasından daha iyi olurdu, değil mi?" Sustu Charles. "Düşünsenize," diye sürdürdü Rüstem, "vicdan ve ahlak Allah'tan geldiğine göre, Allah da eğer sizin dediğinizi dinlersek olmadığına göre, ben ve eşiniz bir odada yalnızken ona neler yapabilirim, kimbilir? Yapabileceklerim sizi endişelendirmez mi?" "Niçin endişelendirsin ki, ben Tanrı'ya inandığını söyleyip, sizin bile aklınızın alamayacağı şeyleri yapanları gördüm," dedi Charles. "Güzel," dedi Rüstem. "O zaman gayet iyi bilirsiniz ki burada baş-

başayız. Yalnızız. Ben burada sizin için her şeyim. Azrail de olabilirim, Cebrail de. Siz hangisini tercih ederdiniz?"

"Çattık," diyordu Charles içinden, "felsefeye meraklı bir zebani ile karşı karşıyayım." "Bakın bayım," dedi yüksek sesle, "ben, bu sizin 'balığı sersemletme' numarası dediğiniz şeyle tanıştığımda, henüz on beş yaşındaydım. Öğrenmediğim polis numarası kaldığını da zannetmiyorum. Onun için ne siz nefesinizi tüketin, ne de benim değerli vaktimi zehir edin." Rüstem bozuldu. Muhatabı seviyeyi düşürmüştü. "Biz Osmanlılar her Fransızca konuşanı beyefendi sanıyoruz. Bunu biliyoruz, ama yine de yanılıyoruz," dedi kendi kendine.

"Doğru, vaktiniz çok kıymetli mösyö," dedi, "dışarıda asılışınızı seyretmek için sabırsızlanan binlerce kişi bekliyor." "Haklısınız ama o zaman benimle burada felsefe tartışmaya kalkmayın da, sadede gelin," dedi Charles.

"Mösyö Gülbenkyan'la* bir akrabalığınız var mı, mösyö Jorris?" Charles mahkum olduğunu bir an unutabilse, böyle bir soru karşısında herhalde kahkaha ile gülerdi. Yine de sırıttı. "Bakın mösyö," dedi "sorunuzu sorsanız nasıl olur?" Rüstem bir derin yara daha aldı. "Yani," dedi, "basit bir valizde bin iki yüz elli altın taşıdığınıza göre çok zengin olmalısınız," diye devam etti. Bir makine gibi cümleleri diziverdi Charles. "Ben dört yıldır bu şehirde çalışıyorum, eşim de Fransızca ders veriyor, biriktirdik." Gülme sırası şimdi Rüstem'e gelmişti ve mahkum o değildi, o nedenle kahkahayı patlattı. "Hep böyle komik misinizdir mösyö? Dediğiniz şekilde kırk yılda biriktiremezsiniz o parayı, değil dört yıl!" dedi ve gülmesine devam etti. "Bahşiş de aldık," dedi Charles sırıtarak, Rüstem'i daha da gül-

* Dönemin uluslararası silah tüccarı ve zenginlerinden.

dürebilmek isteğiyle. Bu kez Rüstem gülmesini bir bıçak gibi kesiverdi. "Tamam mösyö, sizin istediğiniz gibi sadede gelelim bakalım," dedi sert ve tehdit edici bir sesle. "Anladığım kadarıyla şu 'bahşiş de aldık' cümlenizle bana, 'sizinle eğleneceğim' diyorsunuz. 'Hiçbir şey söylemeyeceğim' demiş oluyorsunuz. Ölümden kurtuluşunuz olmadığını düşünüyorsunuz, belki bunda da haklısınız. 'O zaman niçin konuşayım?' diyorsunuz ve benimle eğleniyorsunuz. Bizimle halihazırda çok eğlendiniz mösyö. Sizi yakalayamayacağımızı, eğer yakalarsak hemen sefaretlerinizin devreye gireceğini, ortalığı ayağa kaldıracaklarını bildiğiniz için, aylarca elinizi kolunuzu sallayarak ortalarda dolaştınız. Bütün planlarınızı herkesin gözü önünde fütursuzca uyguladınız. Çok muhtemeldir ki, Afrika sömürgelerinizden birinde zannettiniz kendinizi. Ama değilsiniz. Bunu burada, size anlatacak birileri, mutlaka olacaktır. O nedenle 'niçin konuşayım' sorunuza cevabım çok basit mösyö, konuşacaksınız, hem de bülbül gibi konuşacaksınız. Size bir fiske dahi vurmayacağım, hakaret bile etmeyeceğim. Sefaretiniz zaten size herhangi bir şey yapayım da, kıyamete başlasınlar diye kapıda bekliyor ve siz de bunu gayet iyi biliyorsunuz. Hatta belki kumpanyanız bile... Ama bütün bunlara rağmen, siz, ne sorarsak cevap vereceksiniz, hatta daha fazlasını şehvetle anlatacaksınız."

"Muazzam bir polis olmalısınız bayım," dedi Charles, alaycılığını sürdürerek, "ama nasıl olacak bu?"

En baştan beri bu anı bekliyordu Rüstem, en güçlü kozunu kullanacağı bu anı. "Hotel Excelsior'daki güzel günleri henüz unutmadınız, değil mi mösyö?" Bu cümleyi kurarken, avının üzerine atlayacağı en uygun anı seçmeye çalışan bir kedi gibi dikkatle Charles'a bakıyordu. İlk ödülü-

nü hemen aldı, derin bir yutkunma. Adem elmasını bütün boyutuyla ortaya çıkaran cinsten bir yutkunma.

"Ah," diye devam etti Rüstem, açtığı gedikten yüklenerek "Hani bir cumartesi akşamı eşiniz Anna'yı şampanyayla ıslatmıştınız. Nasıl da neşeyle gülüyordunuz! Hani şu uğursuz faytonu bir deli gibi sürmüştünüz de, eşiniz bebekler gibi ağlamaya başlamıştı. Siz ona sarılmış, onu öpe okşaya, yatıştırmıştınız. Cevabım bu Mösyö Jorris. Konuşacaksınız ve bu, eşiniz Madam Anna'nın hatırı için olacak. Biz burada kadınları asmayı sevmeyiz mösyö. Ama tabii bu durum farklı. Ortada yirmi altı şehit var. Belki yaralılardan bir o kadar daha olacak. En önemlisi de, hedefiniz padişah efendimizdi. Bu durumda size teminat veririm ki mösyö, siz asılmadan önce güzel eşinizin asılması bahtsızlığını tadacaksınız. O güzel ağızdan sarkan bir dil bile göreceksiniz ki, bu çok muhtemeldir. Elbette bunun bir çaresi var ve siz de onu biliyorsunuz mösyö.

Bülbül gibi konuşacaksınız ve eşiniz asılmayacak. Biz de böyle acıklı bir sahneyi seyretmekten kurtulmuş olacağız sayenizde."

Charles bir kez daha yutkundu. Evet, herifler her şeyi biliyordu. Ama Charles'ın bilmediği bir şey daha vardı, Yıldız Sarayı, zaten Anna'yı idam etmeyi aklına bile getirmemeye karar vermişti. Suçu her ne olursa olsun, Avrupalı genç ve güzel bir kadını asmak, Devlet-i Ali'ye zarardan başka bir şey getirmezdi. Arnavut Rüstem de bu kararı biliyordu "Evet mösyö," dedi, "cevabınızı henüz duyamadım. Yoksa dil bahsinden diliniz mi tutuldu?"

"Gözlerimi açabilir misiniz?" Belirgin bir sessizlikten sonraki ilk sesti bu. Rüstem sanki bunu bekliyormuş gibi, tuhaf gelebilecek bir çabukluk ve kararlılıkla isteği yerine getirdi. Charles'ın gözleri birden güneş ışığıyla kamaştı.

Bulundukları odaya ilişkin tüm tahminlerinin yanlış olduğunu da o anda anladı. Oda bir hücre değildi. Tipik bir *devlet dairesi* odasıydı. Büro masası, sandalyeleri, kalemlikler vesaire. Karşısında sarı saçlı, mavi gözlü, iri yarı denebilecek, şık giyimli, otuz yaşlarına herhalde yeni girmiş bir adam duruyordu. "Burası Belçika değil," dedi kendi kendisine bir kez daha. Kendisini bir an için, şövalyelerin katıldığı bir turnuvada üst sınıfların bir boy ölçüşmesi içinde hissetti. Avrupa'dan kalkıp buraya gelmiş olmakla bile bir üst sınıfa dahil oluverdiğini sık sık unutuyordu. "Ödül Dulcinea'nın hayatı yani," dedi içinden söylemeyi unutarak.

Onun bu fikrine katılmadı Rüstem. "Keşke Don Kişot olsaydınız mösyö," dedi hemen, "bizde de değirmen bulunurdu ve böylece belki parça parça ettiğiniz o zavallılar şimdi yaşıyor olurdu."

"İsminizi vermenin bir mahsuru var mıdır mösyö?" " Hayır," dedi Rüstem, "Rüstem, Rüstem Elbasani." Onu tekrar inceler gibi baktı Charles ve aynen şöyle dedi; "Bülbül gibi konuşacağım Mösyö Elbasani."

Üç saatten fazla bir süre konuştular. Sigara içtiler, hatta birer bardak çay bile getirtti Rüstem. Charles sözünde durdu, bildiği her şeyi anlattı, ayrıntılara kadar girdi.

Rüstem, Charles'ın doğruları anlattığını biliyordu. Ayrıntılara kadar girdiğini de.

Mesela şu Kallavi Sokak'ta, çığlık atıp elindeki tabancayla yere yayılan adam hikayesi, oldukça dikkat çekiciydi. Anlatılanlar içinde hafiye raporlarına girmemiş olan tek olay oluşu, onu daha bir dikkat çekici kılıyordu. Aslında bu sorgudaki küçük birkaç konu hariç tutulursa, yeni olan

tek şey bu olaydı. Bu olayın üzerine gitmenin de çok fazla bir anlamı olmayacaktı. Rüstem aklıyla olmasa da sezgileriyle, bu olaya derinleşmesinin yeni bir şey ortaya çıkarmayacağını, belki de işi çatallandıracağını anlamıştı.

Yine de şansını denedi. "Ya Jön Türkler?" diye sordu. "Bütün bu görüşmeler, takipler, hazırlıklar olup biterken, bir tane dahi Türk yok muydu ortada?" "Bu bana da tuhaf geldi Mösyö Elbasani, ama hayır, bir tane dahi yoktu." dedi Charles. "Size niçin tuhaf geldi bu mösyö?"

"Yani hedef alınan Türklerin sultanı. Ve bildiğim kadarıyla onun çok sayıda, üstelik teşkilatlı Türk muhalifi var. Bunların bu kadar ay sürmüş bu hazırlıklardan haberleri olmaması ve bir şekilde, şöyle ya da böyle, tavır takınmamaları, bana niçin tuhaf gelmesin? Sonuçta eğer imparatorlukta iktidar değişecekse önce onları ilgilendirir. Ama onlar hiç görünmediler ortalıkta. Sanki yoktular. Yani bana asıl tuhaf görünen, bu Ermeni komitacıların onlara duydukları güven. Biz başarılı olsak, muhtemelen bu adamlara iktidar yolunu açacaktık. Peki ortalıkta bile olmayan bu adamlara, komitacılar niçin bu kadar güveniyordu? Kafamı kurcalayan buydu mösyö."

"Ya şu Fransız yüzbaşı eskisi, mösyö? Onun sizlere bu kadar cömertçe bomba yapımını öğretmesi ve patlayıcı hammaddeleri temin etmesi hiç tuhaf değil mi?" Charles güldü, "Hayır mösyö," dedi, "siz onu tanımıyorsunuz. Onun için ispirto dışındaki bütün içkiler ziyafet demektir. Dolayısıyla ondan bütün aldıklarımızı oldukça ucuza getirdiğimiz söylenebilir."

"Yani sizce ben, bir berduş kılığında Belçika'daki teşkilatınıza sızamaz mıydım mösyö?" diye sordu Rüstem. "Yüzbaşı rütbesine gelmiş bir adamın böyle berduşlaşıp, kendisini anarşistlerin arasına bırakıp, onlara böyle 'fayda-

lı' bilgilerin öğretmenliğini yapması bu kadar kolay mı?" diyerek devam etti. "Ben kendimi şüpheci sanırdım, siz benden daha da şüphecisiniz." dedi Charles. "Bu sadece sizin iddia ettiğiniz gibi bütün polis numaralarını bilmediğinizi gösterir mösyö," dedi Rüstem.

"Bakın, işi şöyle düşünün. Benim açımdan düşünün. Padişah efendimizin bütün muhalifleri Fransa'yı mesken tutmuşlar. Her biri, en değersizi, en yüzüne bakılmazı bile, oralarda 'hürriyet kahramanı' pozlarında ve Fransız basını da öyleymişler gibi davranıyor. Bu sırada bir Fransız subay ki, siz ona subay eskisi diyorsunuz, sizin gibi tehlikesi bilinen bir adama, sadece Fransız ordusunda kullanılan bir patlayıcının bütün sırlarını öğretiyor. Ben bundan şüphe duymayacaksam, bu mesleği yapmamam gerekir. Sizin de anarşistlik mesleğini yapmamanız gerekir, eğer şüphe duymadan her önünüze çıkan berduşa inanıyorsanız mösyö."

Sustu Charles. Rüstem'in şüphesine bir an ortak olup, Henri'yi düşündü. Patlayıcı hammaddelerini nereden ve nasıl bulduğunu anlattığı sırada söylediklerini hatırlamaya çalıştı. Hatırlayamadı. Samimiyetleri arttığında, yani bu işleri paylaştıklarında, Henri'yi çok iyi tanıdığını düşünüyordu. "Altı ay," dedi kendi kendine. Bütün bu işlere girdiklerinde, Henri'yi tanıyalı, sadece altı ay olmuştu. Rüstem'e cevap vermemeyi tercih etti.

Üçüncü saatin sonuna doğru Rüstem, son sorusunu sordu. Şahsi olan tek soruydu bu. "Peki niçin mösyö? Niçin? Sizce iki bin beş yüz altın, bütün bu işlere girmiş olmanızı, ailenizi tehlikeye sokmanızı, ölüme gidecek olmanızı izah etmeye yeterli mi? Değilse niçin?"

"Sizin de hayatınız tehlikelere girmiyor mu? Üstelik eminim maaşınız da yüksek değildir," dedi Charles. "Bir

büyük fark var mösyö. Ben buralıyım, burası benim memleketim ve ben, padişah efendimizin tebaası için en iyi şeyi yapmaya çalıştığına inanıyorum. Padişah efendimiz burada nizamın kendisidir. Burada bin çeşit insan yaşar mösyö ve bu insanlar arasında çok tuhaf kimyevi terkiplerle kurulmuş, hassas bir denge mevcuttur. Bu dengeyi padişah efendimiz temsil eder, eğer o böyle ortadan kaldırılabiliyorsa, hiçbir şey sağlam değil demektir ve o zaman bütün Osmanlı milletleri kendi başlarının çaresine bakarlar. Bu ne demek olur sizce? Nizam ve intizamın sonu demek olur. Buna 'gücü, gücü yetene' derler buralarda. O zaman da kimse başına gelenlere ağlayacak zamanı bile bulamaz. Elbette bu söylediklerim 'conservatisme' mösyö. Ama ben, yeni olan her şeyin iyi olduğuna inananlardan değilim ki zaten. Ya siz, siz neye inanıyorsunuz?"

"Artık bilmiyorum. Belki ben, sizin intizam dediğiniz şeye inanmıyorum".

"O meydanı hatırlayın Mösyö Charles," dedi Rüstem. "O meydanda öldürdüğünüz insanlar ya da onları bırakın, kendi canınız, bu 'belki' ile ifade ettiğiniz inanmayışınıza değer miydi? Üstelik o insanları bir üvertür olarak öldürdünüz, gerisinin gelmesini isteyerek. Anlattıklarınızda her şey açık seçik. Ama bir tek bu, bu soru hayatım boyunca cevapsız kalacak mösyö. Niçin?"

Süngü takmış beş asker tarafından Bekirağa Bölüğü'ndeki hücresine fırlatıldığında, "İşte şimdi oldu," dedi Charles, "şimdi beklediğim dekora kavuştum."

Üç buçuk metre yüksekliğinde bir tavan, bu tavanın neredeyse tepesine yakın demir parmaklıklı bir pencere -ki buna mazgal demek daha doğru olurdu- köşede samanların şiltesinin dışına fırlamış ve artık rengi belli olmayan bir karyola, üzerinde tiftik tiftik olmuş bir battaniye, niçin ve neden ıslak olduğu belli olmayan ıslak taş zemin ve mazgalı açık duran demir kapının her iki yanında bekleyen,

süngülerini takmış iki asker. İşte Charles'ın yaptığı işin önemi nedeniyle beklediği dekor tam da buydu.

Karyolaya oturduğunda, aklına gelen ilk şey, "Anna nerede ve nasıl acaba?" sorusu oldu. Her nedense Rüstem'in bu konuda verdiği teminata güveniyordu. "Tamam asılmayacak ama şimdi nerede? Nasıl? Ona ne yaptılar? Ne düşünüyor? Henüz ondan ayrılalı yirmi dört saat bile olmamıştı ama, bu süre Charles'a yıllar gibi geliyordu. Bu durumu ikinci kez yaşıyorlardı. O zaman evli değillerdi. Şimdi evliydiler ve şu anda onu bir defa görebilmek için yarın sabah asılmaya razıydı. Hem böylece oturup asılmayı beklememiş olurdu. Onu görür, her yanına dikkat ve açlıkla bakar, ona gülümser, hafızasına nakşeder ve bu nakışla boğulur gider, hayat denilen bu yükten de kurtulmuş olurdu.

Rüstem'in sorusu geldi aklına, "Niçin?" Kendi biliyor muydu ki bu sorunun cevabını ona söyleyebilsin. Zihni sadece altınların etrafında dönüp duruyordu bu soru karşısında. Yani Anna'nın. Anna ile yaşamak dışında ne anlamı olabilirdi ki altınların?

Mide bulandıran kokular yayan şiltenin üzerine ceketini yastık yaparak sırt üstü uzandı. Peki asmayacaklardı Anna'yı, ama ne yapacaklardı? Serbest bırakacaklar mıydı? Anna ne yapacaktı? Herhalde Belçika'ya dönerdi. Binlerce kilometre ötesinde çürüyen bedenimi düşünür müydü? Düşünürdü. Anvers'teki ev hayalimizi? Onu da düşünürdü. Başka birini sevebilir miydi yeniden? Kesin cevap veriyordu bu sorusuna Charles. "Hayır! Kesinlikle mümkün değil!" İntihar? Kendisini öldürür müydü? En kuvvetli ihtimal buydu. Anna'nın bunu nasıl yapacağını bile tahmin edebiliyordu. Küvete girer, sıcak suların içinde hülyalı ve hüzünlü gözleriyle bakarak beyaz teninin altından görü-

nen mavi damarlarını seçer ve usturayı kararlılıkla kullanırdı. Ateşli sevişmelerimizin sabahlarında, yüzümü sabunlarla köpürtüp, öpe okşaya traş ederken kullandığı gibi bir kararlılıkla.

Ya sonra? İstanbul'da asılıp, İstanbul'da çürümüş bir cesetle, Anvers'te çürümüş bir kadının ruhları, acaba bir yerde birbirlerini bulurlar mıydı? Ruhları var mıydı? "Bir yer" var mıydı? Varsa eğer, orada bu "niçin" sorusu olacak mıydı? Şu ölen yirmi altı kişiden herhangi birinin de böyle bir aşk duymuş ya da duymakta olmaları ihtimali var mıydı? Kapıdaki nöbetçiler gibi zayıf ve esmerdiler muhtemelen. Hristofor ve Robina gibi kara kalın kaşlı ve kara gözlü. Onların da ruhları var mıydı?

Hep istediği gibi geleceksizdi artık. "Hiç" gibi bir şey. Şiltenin pis kokusuna dahi aldırmayacak kadar. Tavandaki örümcek ağları ve bastıran ama gebe olduğu rüyalarla ürkütücü uyku. Sıcak. Üç kere sıcak. Cehennemi uyku.

"Uyan ulan gavur oğlu gavur!" Üç ay boyunca Charles sabahları böyle uyandı. Aslında tüfeklerine süngüleri her an takılı durumda bekleyen nöbetçilerin aklından geçenler, zamanında serkomiser Cevat'ın aklından geçenlerden pek de farklı değildi. Bu adama ayrılan muhafızlara, tahsis edilen arabalara, sürücülere, koskoca baş müddeiumumi* ve müddeiumumilere akıl sır erdiremiyorlar, en çok da bu herif için onca dosya ve kağıt israfına, sandık sandık taşı-

* Savcı.

nan bu evraka bakarak hayıflanıyorlardı. "Padişah efendimizin canına kast eden bu herifi bize teslim etseler de, şuracıkta parçalasak," Bekirağa Bölüğü'nde en çok kullanılan cümle haline gelmişti.

Charles da bunalmış, saçı sakalı birbirine girmişti. Durmadan bir yerlere götürülüyor, getiriliyordu. Görüşmeye gelen Belçika Sefiri, varılacak sonu ona açıkça söylemişti; "Avrupa'da böyle bir suç işlesen ne gibi bir sonuçla karşılaşırdın? Burada da aynısı olacak. Ne bekliyorsun?" Çıktığı duruşmalarda nafile gözlerle Anna'yı arıyor, büyük zorlukla toplayabildiği dikkatini sonuna kadar zorluyor, mahkeme giriş ve çıkışlarını gözleriyle adeta deliyor, her Avrupalı kadın seçişinde yüreği hopluyor, ama kısa sürede onun da Anna olmadığını anlıyordu.

Tahkikat Komisyonu'nda kaç kişiyle yüzleştirildiğini artık unutmuştu. Anna'nın Fransızca öğrencileri, Singer'e gelip giden müşterileri, arabacılar, kayıkçılar, Latifet, Latifet'in kocası, Sütçü Toma'nın garsonları, otel görevlileri, yüzlerce tutuklu ve tutuksuz insanla yüzleştirilmişti. Bütün bu işler büyük bir ciddiyetle yerine getiriliyor, her ayrıntı kayıtlara geçiriliyor ve her bir duruşmada komisyonun masasının üzerindeki dosyalar küme küme çoğalıyordu.

Havalar artık soğumaya başlamıştı. Hücresinde kokusu daha da ağırlaşan şiltesinin üzerinde, muhtemel tüm asalakları barındıran battaniyesine sarılıyor, artık yavaşlamaya başlayan düşünceleriyle, bin birinci kez tüm ihtimalleri gözden geçiriyor, uykuya dalmıyor, ancak teslim oluyordu.

Nihayet beklediği karar çıktı. Türkler buna 'idam' diyorlardı. Okunan, uzun uzun okunan karardan, bir tek bu kelimeyi açıkça anlamıştı. İdam. Başka ne olabilirdi ki zaten?

"Ayol Fitnatçığım, bir de ecnebi sergüzeştimiz olsun bu ölümlü dünyada dedik, gördün mü başımıza gelenleri?"

Yakınma mı, övünme mi, tam anlayamadığı bu kıvraklığı belli belirsiz kınayan Fitnat Hanım, "Görmez miyim cancağızım, sadece ben değil, bütün alem gördü. Avrupa gazeteleri bile yazdı senin ne kaltak olduğunu," deyiverdi. Latifet kızardı. Bu kızarmanın utanmaktan mı, yoksa yaşananları hatırlamaktan mı olduğunu merak etti Fitnat.

"Peki hayatım, adam bu kadar tehlikeli, cani ruhlu biriydi de, nasıl oldu anlayamadın? Hani hiç mi sezmedin?" diye sordu.

"Yani düşünsene hayatım, biz Müslüman kadınların dünyadan kâm almaya hiç mi hiç hakkımız yok. En gizlisinden bir sergüzeşt dedik, tuttuk tuhaf, dalıp dalıp giden, uysal bir adam bulduk, bizimkilerden olsa sünepenin biri derdin vallahi. Bu ecnebilerin erkeklerini anlamak da mümkün değil. Hem nesinden sezecektim cancağızım, adam benim yanımda kuzu gibi bir adamdı işte. Sezsem, sezebilsem, bütün bu işlerin başıma geleceğini bilsem, yapar mıydım bunu?"

"Sen yine yapardın," diyecekti ama çenesini tuttu Fitnat. "Günahına girmeyeyim belki de yapmazdı" diye düşündü sonra. "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordu bütün düşündüklerini kendine saklayarak. "Yani Refik Bey de seni boşadı" diye ilave etti. "Ne bileyim hayatım, beni kim alır bundan sonra," dedi Latifet, bir an düşünür gibi durdu, "gerçi meraklım arttı da, azalmadı" diye ekledi. "Nasıl yani?" diye sordu Fitnat hafif bir şaşkınlık edasıyla. "Vallahi Fitnatçığım inanmayacaksın ama, bu adamı bir kahraman gibi görenler varmış meğerse. Eee düşünsene ben de bu durumda kahramanın yavuklusu oluyorum yani. Şan şöhret meselesi anlayacağın. Bir de şunu anladım bu erkekler hafif esrarengiz kadınlardan çok hoşlanıyorlar. Eh ben de hayli esrarengiz sayılırım artık. Ama hele dur bakalım, şu iş bir nihayete ersin de..."

"Nihayet?" dedi Fitnat dehşet dolu gözlerle Latifet'e bakarak. "Haa anladım, nihayet!" dedi sonra.

Bütün o kelime kalabalığı içinden "idam" kelimesini seçişinden tam bir hafta sonrasıydı ki Charles, ilk kez tanıdık bir sesle uyandı. Arnavut Rüstem'in sesiydi bu. "Uyanın Mösyö Jorris! Ne hale gelmişsiniz böyle? Uyanınız lütfen."

Battaniyenin altından yüzünü çıkardı, zar zor açtığı gözleriyle, kendisine belirgin bir tiksintiyle bakan Rüstem'i gördü Charles. Karyoladan doğrulmadan, "Başka bir şey mi bekliyordunuz Mösyö Elbasani?" diye sordu. Hemen ekledi, "sigaranız var mı?" Rüstem yelek cebinden tabakasını çıkardı, içinden özenle aldığı bir sigarayı, Charles'ın titreyen parmaklarına uzattı. Yaktı. Yattığı yerde iki

nefes çekti Charles. Ciğerlerinin bütün gücüyle çekti ve aynı güçle üfledi. Sonra yavaşça doğruldu ve yatağında oturdu.

Rüstem onu bir kez daha baştan ayağa süzdü. "Yok," dedi "böyle olmaz, bu halde olmaz." "Böyle olmayacak olan nedir, mösyö?" diye sordu Charles yarı uykulu bir sesle.

"Gideceğimiz yere böyle gidemezsiniz, böyle götüremem sizi." dedi Rüstem gizemli bir tavırla. "Asker!" diye bağırdı sonra buyurgan bir sesle. Kapıdaki nöbetçiler, aynı anda açık kapıdan içeri dönerek bağırdılar "Emret kumandanım!" "Bu beyi alın, bölük hamamına götürün. Bekleyin iyice yıkansın, sonra güzel bir traş ettirin, çamaşırlarını, elbiselerini alın, bir varilde yakın. Sonra peştamallarıyla komutan beyin odasına getirin," dedi. "Emredersin kumandanım!" Rüstem ekledi, "Tırnaklarını da kesmeyi unutmayın, tertemiz olmadan getirmeyin sakın!" "Emredersin kumandanım!"

Bir buçuk saat sonra, beline sarılı bir peştamal ve ayağında takunyalarla hapishane komutanının odasındaydı Charles. "Evet mösyö," dedi Rüstem gülerek, "şimdi insana benzediniz. Neydi o haliniz öyle? Size temiz çamaşır aldırdım ve elbise getirdim. Üzerinize uyar, çünkü zaten sizin. Lütfen hızla giyininiz, sizi götüreceğim, bizi bekliyorlar."

Denildiği gibi yaptı Charles. Hızla giyindi. Rüstem melon şapkasını bile getirmişti. En son onu başına geçirdiğinde, içini tuhaf bir duygu kapladı. Onu idama götürmüyordu Rüstem bu belliydi. Ama nereye götürüyordu? Ne olmuştu da tekrar insan hüviyetine girmesini istemişler, buna karar vermişlerdi?

Kumandan beyin aynasında üstünü başını bir kez daha gözden geçirdi. Birkaç kilo vermiş olmalıydı. Elbisesi biraz bollaşmış, avurtları çökmüştü. "Nereye gidiyoruz mösyö?" "Şimdi söyleyemem, nasılsa birazdan anlayacaksınız," dedi Rüstem.

Nasıl geldiğini bile hatırlamadığı Bekirağa Bölüğü'nün koridorunda, şimdi yanında Rüstem, peşlerinde iki askerle hızla yürüyorlardı. Avluya açılan kapıya geldiklerinde, Gedikpaşa'da yakalandıkları gün bindirildiği arabanın aynısını gördü Charles. Arabanın yanında atlı polisler vardı. Arabanın açılan arka kapısını gösterdi ve "Buyurun mösyö," dedi Rüstem, kendisi sürücünün yanına yönelirken.

Bu mahkum arabaları öyle yapılmıştı ki, içinde oturanların dışarıyı görmesi mümkün değildi. Şehrin içinden geçtikleri ise gelen seslerden belliydi. Araba sesleri, satıcıların bağırışlarına karışıyor, büyük şehrin uğultusu her yönden arabanın içine nüfuz ediyordu. Yarım saat kadar böyle gittikten sonra sesler azalmaya başladı. Daha sakin bir yere gidiyor olmalıydılar. Deniz kokusu getiren bir rüzgar Charles'ı üşüttü. Rüstem paltosunu getirmemişti. Yolculukları başlayalı yaklaşık kırk-kırkbeş dakika olmuştu ki, araba durdu. Dışarıdan konuşmalar geldi.

Ağır demir bir kapının açılırken çıkaracağı tarzda büyük bir gıcırtı sesi duyuldu, sonra arabanın atları yeniden hareketlendi. İki üç dakika kadar yavaşça yol aldılar. Sonra tekrar durdular.

Kapıyı Rüstem açtı. "İniniz mösyö, geleceğimiz yere geldik," dedi. Bol ve büyük ağaçlı, göz alabildiğine yayılan bir bahçe gördü önce Charles. Her yönden kuş cıvıltıları geliyor, serin ve temiz bir hava, insanı hemen sarmalıyordu. Bahçenin içine dağılmış binalar da küme halinde,

yahut tek tek seçiliyorlardı. Yüksekçe bir yerdeydiler. Aşağıda deniz görülüyor, Kızkulesi bile seçiliyordu. Hafif sis olmasa Üsküdar görünecekti. Bir subay, -kordonlu ve gururlu bir subay- eliyle, Charles'a, arabanın önünde durduğu küçük köşkün giriş kapısını gösterdi. Charles Rüstem'e baktı gayri ihtiyari. "Gidiniz mösyö," dedi Rüstem, "ben buraya kadar gelebilirim."

Charles'ın ensesinden kuyruk sokumuna kadar, hızla bir ürperti indi. Rüstem'in bu ülkede gidemeyeceği bir yere kendisinin de gitmek istemediğini hissetti. Kordonlu subay bir kez daha ve bu kez biraz sabırsızlık edasıyla kapıyı işaret etti. Ağır adımlarla yürüdü Charles. Süslü kapıdan girdi. Tertemiz kırmızı yolluk halısının üzerinde birkaç adım attı ve yine subayın gösterdiği sağdaki ilk kapıdan içeri girdi.

"Paşam emredilen şahıs getirildi," dedi subay saygılı bir sesle. Küçük, ama özenle süslenmiş bir masanın arkasında oturan orta yaşlı adam, "Tamam, siz gidebilirsiniz Rıza Bey," dedi. Charles masanın arkasında oturan Başkatip Tahsin Paşa'nın gözleriyle karşılaştı, onun kim olduğunu bilmeden. "Bir Türk paşası," diye düşündü. "Bir Türk paşasının karşısındayım." Paşa masanın önündeki kadife döşeli iskemleyi işaret etti aniden: "Oturunuz mösyö," dedi. "Oturunuz, bekleyeceksiniz çünkü." Neyi bekleyeceklerdi? Uysalca ve hatta ezilerek oturdu Charles, göz ucuyla paşa'ya bakarak. Paşa ise önündeki evraklara dalmıştı bile. Aslında o da, Charles'a göz ucu ve merakla bakmayı sürdürüyordu. Yarım saat, her bir dakikası bir yıl gibi geçerek doldu. Tek bir kelime dahi kullanılmadan.

Sonra, merdivenlerden ve üst kattan hızlı ayak sesleri duyuldu. Çizmelerden çıktığı belli olan seslerdi bunlar.

Bir çift çizme, bulundukları odaya doğru geldi. Kapı açıldı, bu kez yine kordonlu başka bir subay belirdi. "Paşam, zat-ı şahaneleri şahsı kabul edecekler," dedi. Tahsin Paşa hızla ayağa kalktı, "Kalkınız mösyö, beni takip ediniz," dedi ve kapıya yöneldi.

Charles bir ceset gibi onu izledi.

Ahşap basamakların küçük çıtırtılarıyla, önde Tahsin Paşa, arkada Charles, köşkün ikinci katına çıktılar. Merdivenin hemen karşısına gelen oda kapısına yöneldiler. Kapıya gelince paşa durdu. "Zat-ı şahaneleri sizinle yalnız görüşecek mösyö," dedi ve kapıyı gösterdi. Charles'ın şaşkınlık ve tereddütten titreyen eli, sarsakça kapı tokmağına gitti, tokmağı çevirdi ve kapıyı açtı. Avrupa'da olsa bir "burjuva salonu" denebilecek büyüklükte olan odaya ilk girdiğinde kimseyi göremedi. Sade fakat özenli döşendiği belliydi. Küçük boy çalışma masasının üzeri kitap ve dosyaların işgaline uğramıştı. Kapı ağzında adeta mıhlanmış gibi kalmıştı Charles.

"Giriniz Mösyö Jorris, giriniz," dedi keskin bir ses. O zaman sesin geldiği yere dönerek, pencerenin perdesiyle adeta gizlenmiş, koruyu seyreden orta boylu yaşlıca adamı gördü. Sonra adam Charles'a yüzünü dönerek, eliyle odanın ortasını işaret etti ve tekrarladı: "Giriniz." Bu adam oydu. Onu Yıldız'da görmüştü, ama çok uzaklardan. Buna görmek denilemezdi. Aslında sadece fotoğraf ve portrelerinden tanıyordu. Portrelerindeki haline göre epeyce yaşlanmıştı ama kesinlikle oydu.

"Niçin bu kadar şaşkın görünüyorsunuz mösyö?" diye sordu, ağdalı bir şivesi vardı Türkçesinin ve Charles zorlukla anlıyordu. Sustu Charles. Ne diyebilirdi ki? "Size tarif edildiği gibi görünmüyor muyum yoksa? Yani ağzından kan damlayan bir vahşi. Yoksa kızıl saç ve sakallara bürünmüş tam bir 'kızıl sultan' mı hayal etmiştiniz?" Zorlukla, "Hayır, hayır ekselansları, daha önce fotoğraf ve portrelerinizi görmüştüm," diyebildi Charles. Elini kolunu koyacak yer bulamıyor, muhatabına nasıl hitap edeceğini bilemiyordu. Bu "ekselansları" kelimesini bulduğuna şükretti.

"Siz Belçika'dan ayrılalı ne kadar oldu, mösyö? Türkçenize bakılırsa hayli zaman olmuş olmalı." Gerçekten tuhaf bir soru diye düşündü Charles. "Dört buçuk yıla yaklaşıyor ekselansları." "Bu süreyi İstanbul'da mı geçirdiniz?" "Evet ekselansları." "Niçin İstanbul mösyö?" "Singer kumpanyası, İstanbul'da çalıştıracak teknisyen arıyordu ekselansları." "Belçika'da işsiz miydiniz?" "Evet ekselansları, Belçika'da iş bulmam imkansız hale gelmişti." "Anarşist olmanızın bu durumda bir hissesi var mıydı mösyö?"

Charles birden büyük bir utanca kapıldı. Bu utancın aralarındaki konuşmanın seyriyle ilgisi yoktu. Önce onu o kadar rahatlatan 'ekselansları' kelimesiydi şimdi utandıran. Doğru kelime değildi bu. "Anarşist olmam? Evet majeste-

leri, muhtemelen büyük hissesi vardı." Doğru kelime buydu, evet, "majesteleri." Zaten sultanın yüzündeki küçük bir gülümseme bunu doğruluyordu. "Yani mösyö yanlış anladıysam düzeltiniz, Belçika'da anarşist olduğunuz için size iş vermeyenler, benim memleketimde iş vermekte bir mahsur görmediler, öyle mi?" "Evet majesteleri, böyle de görülebilir bu durum." "Tuhaf," dedi Abdülhamit, sakalını hafifçe kaşıyıp, çalışma masasının arkasındaki sandalyeye otururken. Charles odanın ortasında ve ayakta duruyordu.

"Sizce de tuhaf değil mi mösyö?" "Anlayamadım, af buyurunuz majesteleri." "Yani kendi ülkenizde iş verilmeyecek, açlığa mahkum edilecek kadar tehlikeli birisiniz, ama iş bizim ülkemize gelince, bu tehlikeniz birden ortadan kalkıyor, sizce de tuhaf değil mi bu?" "Böyle düşünmemiştim ama, haklısınız majesteleri, evet, tuhaf bir durum bu. Belki de uzakta olmam istendiği içindir." "Burada cüretkarca ortaya koyduğunuz tehlikenizin demek ki, onlar için bir mahsuru yoktu mösyö. Yani Belçika'da tehlikeli biri olan bir anarşist, Osmanlı başkentinde belki faydalı olarak bile telakki edilebilir miydi?" Sustu Charles. "Faydalı bir davranışta bulunduğunuzu düşünüyor musunuz mösyö?" "Hayır," dedi Charles, "bunu hiç düşünmedim majesteleri." "Yani zararlı bir iş yaptığınızı bilerek yaptınız, öyle mi mösyö?" "Bunu komitacılara da, Tahkikat Komisyonu'na da söyledim majesteleri. Bu benim samimi düşüncemdi." "Ama yine de yaptınız." "Evet majesteleri, yine de yaptım."

"Otuz yıldır bu devleti yönetiyorum mösyö. Eğer ben bir meydanda yirmi altı kişiyi herkesin gözü önünde parça parça etseydim, inanınız çoktan yeni bir Haçlı Seferi başlamış, ordular sınırlarımıza dayanmış, donanmalar liman-

larımızı abluka etmiş olurdu. Sizin için neler diyorlar biliyor musunuz?" Ne cevap vereceğini bilemedi Charles. İçindense hayli sinirlendi ve kendini bir kedi-fare oyununun tam ortasında hissetti. "Bildiğiniz gibi Bekirağa Bölüğü'nde tutukluyum ve bilmiyorum majesteleri." Sultan eline aldığı bir kalemi sanki eli yanmış gibi hemen masanın üzerine attı, onun asabileştiğini gösteren tek hareket de buydu. "Sizin için 'heykeli dikilecek kahraman' diyorlar. 'Zavallı mazlum Osmanlı tebaasının kurtarıcısı' diyorlar mösyö. Sizce bu söyledikleri doğru mu? Yani siz bir kahraman mısınız?" "Hayır majesteleri, değilim." "Bunu herhalde, bu işi para karşılığında yaptığınız için söylüyorsunuz mösyö." "Evet majesteleri."

Bir süre sustu Abdülhamit. Gözleri zaman zaman koruya, zaman zaman Charles'a dönerek uzun bir es verdi. "Bir de şöyle düşünelim mösyö, farz edin ki bu işi para almadan yapsaydınız ve başarılı olsaydınız, sizce Osmanlı tebaasını kurtarmış olacak mıydınız? Yani dolayısıyla bir kahraman mı olacaktınız?

"Hayır majesteleri." "Niçin mösyö?" "Şunun için, eğer siz o patlamada ölseydiniz, büyük bir kargaşa doğacaktı ve kargaşadan da en çok bana para ödeyenler zararlı çıkacaktı. Bunu kendilerine söylemiştim. Sizin yerinize Jön Türklerin yönettiği bir sultan gelse durum değişmeyecek, belki de daha kötü olacaktı." "Bu sonuca nereden varıyorsunuz mösyö?" "Otuz yıldır sultan sizsiniz majesteleri. Otuz yıl, hükümdarlara yapabilecekleri şeyler kadar yapamayacaklarını da öğretir. Ama yeni iktidar sahipleri böyle olmazlar. Onlar her şeyi yapabileceklerini zanneder ve bu zan tehlikeli bir zandır majesteleri." Bu sözlerden hoşnut bir çehreyle gülümsedi Abdülhamit, sağ elini ileri doğru uzatıp açarak sordu; "Ama size kalsa hiç hükümdar olmaması da-

ha iyi değil mi Mösyö Jorris?" "Bir zamanlar böyle düşünürdüm majesteleri" "Niçin değiştirdiniz bu fikrinizi mösyö?" "Şunun için, gördüm ki bin tane hükümdarı dahi ortadan kaldırsanız, halk kendisine yeni bin tane bulup başına geçirecektir." "İki bin beş yüz altın için Belçika Kralı'na karşı, şu yaptığınız gibi bir işi yapar mıydınız peki?" "Hayır majesteleri." "Niçin peki?" "Çünkü o durumda bu parayı harcayacak bir yer bulamazdım. Dünyanın neresine kaçsam beni bulur, yakalarlardı. Bu akıllıca olmazdı majesteleri."

"Fakat bombayla ölen biz olsaydık Avrupa'da pek çok yerde kahraman gibi yaşayabilirdiniz, değil mi mösyö?" "Muhtemelen majesteleri." "Mahşeri bir kalabalığın ortasında yüz kiloluk bir bomba patlatan siz, mazlumların kurtarıcısı olurdunuz." "Muhtemelen majesteleri." "Biz sizin iadenizi istesek bütün Avrupa ayağa kalkar ve kahramanın iadesini imkansız hale getirirdi değil mi?" "Muhtemelen majesteleri." "Hatta bu iş için aldığınız para, sonradan kazanacaklarınızın yanında önemsiz bile kalırdı. Büyük gazeteler sizden yazılar ister, Avrupa'nın her yerine konferanslara çağırılırdınız." "Bunları hiç düşünmemiştim majesteleri."

"Düşünemezdiniz, çünkü siz bir amatörsünüz mösyö. Bakınız mösyö, tuhaf olduğunu kabul ettiğinizi gördüğüm bu durumla ben, otuz senedir, her saat, her dakika, her saniye karşı karşıyayım. Bir Nuh'un gemisini suyun üzerinde tutmaya çalışıyorum. Ama bakıyorum, eşek ambarda yangın çıkartmış, fil geminin ahşaplarını dişliyor. Benden başka herkes bu mazlum tebaanın kurtarıcısı olmaya hazır. Bense, gemiyi suyun üzerinde tutarak 'zalim' oluyorum. 'Bırak batsın, gemi eskidi zaten' diyorlar. Ya içindekiler ne olacak mösyö? Limana bu içindekileri tahli-

ye edecek gıcır gıcır bir gemi yanaştı da, biz mi görmüyoruz? Hayır mösyö, olacak olanı size söyleyeyim, suya düştüklerinde birbirlerini boğazlayacaklar. Yeterince boğazladıklarında, ama öyle hemen değil, gelen herkesi kurtarıcı belleyecek kadar perişan hale geldiklerinde, herkes birini kurtarmaya gelecek. Ruslar, Fransızlar, İngilizler, hatta Almanlar. İki bin beş yüz altın ne küçük bir bedel öyle değil mi mösyö?"

"Bütün olacaklar olup bittikten sonra, siz bile masum kalacaksınız mösyö. Samanlığa kibriti atan kişi olduğunuz bile unutulacak. Hatta inanınız şöyle denilecektir; 'O bir zalimi öldürmüştü ama, bu olacakları tahmin edemezdi. Olup bitenler birbirlerini boğazlayanların kabahatidir.' Gençsiniz mösyö, bir gün bunları göreceksiniz."

Bu son cümle, Charles'a bir tokat gibi, belki bir kova soğuk suyun aniden yüzüne fırlatılması gibi geldi. "Nasıl majesteleri?" sorusu, tümüyle istem dışı bir şekilde dudaklarından sıyrıldı ve utangaç bir halde odanın içerisinde dolaşıverdi.

"Bakın mösyö, siz hesap kitap yapacak bir olgunluk çağına gelmişsiniz. Ama ortada ki, iyi bir pazarlıkçı değilsiniz. Şimdi size benim açımdan bir hesap yapalım. Sizi idam ettirmemin bize ne faydası olacaktır? Allah'a şükür, herkes hâlâ böyle bir gücümüz olduğunu bilir. Ama genç bir adamı astırıp niçin herkesin, bu genç adamın bu caniyane işi para için yaptığını unutmasını sağlayayım? Sizi niçin mazlum bir kahraman haline getireyim? Niçin Avrupa gazetelerinin eline kızıl boya vereyim?"

Charles durduğu yerde sallandığını hissetti. Hayır, oda ve eşyalar sallanmıyordu. Sallanan kendisiydi.

"Biz meraklı bir şahsiyete sahibiz, Mösyö Jorris. Böyle olmasaydık, bu gemiyi otuz senedir yüzdüremezdik. Siz

ise bu küçük dünyada yer bulamamış birisiniz. Biz merak ederiz. Sosyalizm nedir? Sosyalistler kimlerdir? Anarşizm nedir? Anarşistler kimlerdir? Bunlar Düvel-i Muazzama'yı nasıl etkiler? Bu muazzam devletler hep böyle muazzam mı kalacaklardır? Eğer böyle kalacaklarsa dünyanın daha çok çekeceği var demektir. Kalmayacaksa nasıl olacaktır? Bizde bir söz vardır, 'ağacın kurdu kendi özündendir' diye. Siz acaba bu ağacın kurdu musunuz mösyö? Şahsınızı kastetmiyorum, anarşistleri, sosyalistleri soruyorum. Gördüğüm kadarıyla zeki birisiniz, size yeni bir hayat bahşedeceğim. Zevcenizle birlikte sizi Belçika'ya göndereceğim. Size maaş bağlatacağım. Giderken de Tahsin Paşa bir miktar harçlık verecek. Siz de bunun karşılığında bana olan minnetinizi 'ağacın kurtları' hakkında düzenli yollayacağınız raporlarla ödeyeceksiniz, tabii eğer bu ağaçta gerçekten kurt barınıyorsa. Bir husus da İrlanda hadisesi. O konuda da sizden raporlar bekleyeceğim. Ne dersiniz Mösyö Jorris? Komitacılarla yaptığınız anlaşmadan daha adil değil mi bu?"

Charles sultanı elbette dinlemişti, dinlemişti ama şimdi cevap veremiyordu. Beyninden karnına doğru, sanki bir ateş topu inmiş, inerken de sönmüştü. Şimdi bu top içinin derinliklerinde yol alıyor, onu da kendisiyle birlikte aşağılara doğru çekiyordu. "İçi çekilmek" denen şey bu olmalıydı. Kol ve bacakları bir yana, dilini kıpırdatacak hali kalmamıştı. Dışarıdan bakıldığında ise, sapsarı ve ter içinde kalmış, her an düşebilecek bir adam olarak görünüyordu.

Sultan ona ortadaki sehpayı ve onun üzerinde duran bir sürahiyi gösterdi. "Biraz su içiniz mösyö ve bunu hemen yapınız. Burada bayılmanız rezalet olur. Evet evet, yarım bırakmayın, bir bardak daha içiniz."

Öylece odanın ortasında, ayakta, yavaş yavaş kendine

geldi Charles. Sultan, karşıdan, inceler gibi onu izlemişti. "Böyle bir teklif beklemiyordunuz galiba mösyö?" "Ben bütün hesaplarımı idama göre yapmıştım majesteleri." Birden gülmeye başladı Abdülhamit, üstelik sinirleri boşalmış gibi coşkunca gülüyordu. "Öldükten sonra hangi mezarda yatacağınızı mı hesaplıyordunuz mösyö? Hiç güleceği olmayan birini güldürürsünüz bu sözle. Ölümün hesabı olmaz, sadece ölüverirsiniz. Bitti. O kadar." Sultanın muzip ve oyunbaz bir yanı da olduğunu o zaman fark etti Charles.

"Yani bir gelecek ihtimali yoktu, onu söylemek istemiştim majesteleri."

"Çıkmamış candan ümit kesmeyeceksiniz mösyö. Ama hâlâ soruma cevap vermiş değilsiniz. Bizim teklifimiz daha adil değil mi?"

"Hiç şüphesiz, majesteleri!"

Tekraren, hafızasına işlermiş gibi Jorris'i süzdü sultan. Sonra aniden verilmiş bir karar gibi, masanın üzerindeki küçük çıngırağa uzandı, sertçe silkeledi. Kapıyı hızla açan subayın, çıngırağı, henüz silkelenmeden önce duymuş olması gerekirdi.

"Buyurunuz zat-ı şahaneleri!"

"Mösyöye yol gösterin Rıza Bey. Önce Tahsin Paşa'ya uğrasınlar, sonra Rüstem Bey'e emanet ediniz." "Emredersiniz zat-ı şahaneleri!"

Charles şimdi, şu anda ne yapacağını artık kestiremiyordu. Tuhaf bir şekilde eğildi, selamla reverans karışımı komik bir hareket yaptı. Sonra duyduğu bir şeyi uyguladı; odadan geri geri, sırtını sultana dönmeden çıktı.

"Oturunuz mösyö" dedi Tahsin Paşa Charles'a, odasına girer girmez. "Sapsarı olmuşsunuz, sanki kanınız çekilmiş. Oturunuz bir müddet. Rıza Bey, bize birer çay getirsinler. Lütfen söyleyiniz, bol şekerli olsun."

"Şimdi mösyö, halletmemiz gereken birkaç ayrıntı kaldı. Zat-ı şahaneleri, size yol harçlığı ve Belçika'da yeni bir hayat kurmak üzere beş yüz altın ihsan etti. " Eğildi, masanın alt çekmecesinden küçük bir sandığa benzeyen bir kutu çıkardı. "İşte, bu tamam." Sonra bir makbuz uzattı ve kağıdın üzerinde bir noktayı göstererek, "Lütfen burayı imzalayınız." dedi. Charles söyleneni yaptı. Sonra masasının üst çekmecesinden, içindekilerin daha önce hazırlan-

mış olduğu belli olan bir zarf çıkardı. "Bu zarfi size veriyorum mösyö," dedi zarfi uzatırken, "içinde raporlarınızı nereye göndereceğiniz ve sizden istenilen ilk beş rapor konusu yazılıdır. Ayrıca kalıcı adresinizi ve banka hesap numaranızı da orada yazılı adrese kısa sürede bildirmeniz gerekmektedir. Bundan sonraki ayrıntılarla Rüstem Bey ilgilenecektir. Size tavsiyem, devletimizin sınırlarını terk edene kadar, Rüstem Bey'in talimatlarına harfiyen uymanız ve dışarıda görünmemenizdir."

Şekerli çay, Charles üzerinde adeta bir serum etkisi yaratmıştı. Paşayla birlikte o da hızla ayağa kalktı ve paşanın kendisine uzattığı elini sıktı. Küçük sandığını koltuk altına sıkıştırırken, sarı zarfi özenle ceketinin iç cebine yerleştirdi. Tahsin Paşa kapıya ve kapıda beliren Rıza Bey'e doğru bir adım attı, durdu ve "Allah selamet versin Mösyö Joris," dedi.

Rüstem, bu kez arabanın sürücü mahalline yönelmedi. Sürücüye; "Pera Palas oteline gidiyoruz," dedikten sonra, arkaya, mahkum bölmesine yöneldi ve girip Charles'ın karşısına oturdu.

"Şimdi Mösyö Jorris, bugün günlerden Çarşamba. Cumartesi günü sizi Sirkeci'den trene bindireceğiz. Paris'ten Belçika'ya artık siz geçeceksiniz. Biletleriniz hazırlandı. Cumartesi gününe, yani biz sizi almaya gelene kadar odanızdan çıkmayacaksınız. Zat-ı şahaneleri size büyük bir alicenaplık gösterdiler, umarım ki siz, en azından bundan sonra, bu davranışa layık olduğunuzu gösterirsiniz."

Charles tam bir şey söyleyecekti ki, araba herhalde bir

taşın üzerinden geçti ve sıçradı. Ağzından tuhaf sesler çıktı. "Anlayamadım mösyö?" dedi Rüstem. "Anna, Anna, dedim Mösyö Elbasani. Eşim. Anna nerede?"

"Geçtiğimiz aylar onun için de çok zor oldu mösyö. Merak etmeyiniz, sağlığı gayet iyidir ve şu anda Pera Palas otelinin bir odasında sizi beklemektedir.

"Yani, yani şimdi gerçekten orada mı?" diye sordu Charles, kulaklarına inanamaz bir halde. "Mösyö size hiç yalan söyledim mi?" dedi Rüstem yapmacık bir alınganlık tavrıyla.

Araba Pera Palas'ın önüne yaklaştığında, Charles heyecandan ölecek gibiydi. Herhalde tutuklu arabasıyla bu otele gelen ilk müşteri olduğundan, pek çok meraklı gözün bakışları altında, Rüstem'le birlikte arabadan indi. Rüstem'in sözünü ettiği iki memur, hemen yanlarında belirdi ve onları merdivenlere yönelttiler. Geniş merdivenlerden ağır adımlarla çıkan Rüstem'i izlemek zorunda olan Charles, çıldıracak gibiydi. Merdivenleri üçer beşer koşarak çıkmak, gidecekleri odayı bilmediği için koridorlarda "Anna!" diye bağırarak koşmak istiyordu. Hatta belki de şimdiden bağırmalıydı. "Sakin olunuz mösyö," dedi Rüstem, "sekte-i kalbin yaşı olmaz ve herkesin başına gelebilir. Az kaldı. Hiç olmayacak şeye az kaldı."

İkinci kata çıktılar. 211 numaralı odanın önüne geldiler ve durdular. Rüstem kapıyı vurmak için elini kaldırdı ve birden vazgeçerek durdu. "Bunu söylemeden edemeyeceğim mösyö, ama hiç unutmamanızı istiyorum. O meydanda parçaladıklarınızın da eşleri vardı. Onlar artık hiç kavuşamayacak." Charles'ın bir şey söylemesine fırsat vermedi ve zaten bir şey söylemesini de beklemiyordu. İki kere kapıya vurdu sertçe ve yumuşak bir sesle, "Madam Jorris, açınız lütfen, ben Rüstem," dedi.

Oda geniş, çok geniş bir otel odasıydı. İki *berger*den oluşan oturma grubunun hemen arasına sanat eseri denilebilecek bir çini soba yerleştirilmişti.

Soba yanıyordu. Üzerinde sobaya yakışır büyüklükte bir çaydanlık duruyordu. *Berger*lerde karşılıklı oturuyorlardı. Konuşmuyorlardı. Konuşamıyorlardı. Anna, kırk, kırk beş dakika arayla kalkıyor, usulen Charles'a "Sen de ister misin?" diye soruyor, iki büyük su bardağına yarıya kadar konyak koyup, üzerini çayla tamamlıyor, servis yapıyor, sonra yine koltuğuna dönüyordu. İçkilerini içiyor, birbirlerini seyrediyor, tavana, perdelere, Haliç manzarasına ve bilumum eşyaya dalıp gidiyor, sadece bakıyorlardı.

Saatler sadece böyle geçti. Bazen biri ötekinin gözünde bir damla gözyaşı görüyor, bedeni buna aynen cevap veriyordu. Sonra gözyaşları artıyor, sessiz, duyulması çok zor hıçkırıklarla karşılıklı bir ağlaşmaya dönüşüyordu. Ağlaşma sona erdiğinde, ancak dikkatli bir gözün yakalayabileceği kısalıkta bir gülümseme, bir anlığına yüzlerinden geçiyordu.

Gecenin kaçıydı ikisi de bilmiyordu artık. Konyak şişesi ve çay bitmişti. Anna oturduğu koltuktan zorlukla doğruldu ve "Yatalım artık Charles," dedi. Öteki bu cümleyi algıladığını gösteren bir kalkma çabasıyla karşılık verdi. Kalkar gibi oldu ve koltuğun önüne yüzü koyun bir kütük gibi devrildi. Anna şaşkın ve sarhoş ona baktı. Hıçkırdı. Bir deli gülümsemesi geçti yüzünden. Bir şaşkınlık edasıyla elini ağzına götürdü. Hafif hafif iki yana sallanarak ne yapması gerektiğini hatırlamaya çalıştı. Sonra bu duruma bir çözüm bulamadı. Gitti, Charles'ın yanına yere uzandı. Başını onun beline koydu. Yastığını bulmasıyla uyuması bir oldu.

Önce bir ezan sesiyle hafifçe kıpırdadılar. Sonra bir Haliç vapuru, sabahın sisini delerek kulaklarına ulaştı. Üşümüşlerdi. Vücutları tutulmuştu. Başları şiddetle ağrıyordu. Gözleri kan çanağıydı. O gözlerle birbirlerine tekrar baktılar. O gözlerle anlaştılar, birbirlerine tutunarak ayağa kalktılar. Güçlükle birbirlerini soydular. Bir parça giysi birinden, bir parça ötekinden. Sarsak adımlarla, beş kişiyi rahatça içine alabilecek büyüklükteki yatağa ilerlediler. Sanki kutuplar için hazırlanmış kalınlıktaki yorganı örtüsünden zorlukla kurtararak açtılar ve içine girip büzüşerek birbirlerine sarıldılar. Dipsiz bir kuyunun dibine doğru birlikte yol aldılar.

Anvers'de davul çalıyordu Charles. On yaşındaydı. Kesin olarak biliyordu, çünkü yarın yaş günüydü. İlkokulda, okul bandosundaydı. Davulu çalmak için iki oğlanla dö-

vüşmesi gerekmişti ve o kazanmıştı. Okula kral gelecekti. Kral onların okuluna gelecek ve onu Charles'ın davulunu gümlettiği bando karşılayacaktı. "Güm, güm de güm güm! Güm! Güm! Güm! Açınız şu kapıyı Mösyö Charles! Güm! Güm!" Charles gözlerini açtı. Şimdi soru şuydu, bunların hangisi rüya? İri bedenini hissettiği anda cevabı buldu. Yorganı araladı. Altında uzun paçalı yünden bir don vardı. Rüstem bunu mevsime uygun bulmuş olmalıydı. Güm! Güm! "Açınız mösyö!" Ağır ve sarsak adımlarla kapıya yürüdü. Aynı anda korkunç bir açlık hissetti. Kapıyı araladı. Rüstem'in yüzünü gördü. "Mösyö ters bir şey olduğunu sandık. Bu kadar da olur mu?" "Ne? Ne ne kadar?" diye sayıkladı Charles. "Mösyö farkında değilsiniz herhalde ama ben sizi buraya getireli tam yirmi dört saat oldu." dedi Rüstem. "Sahiden mi?" dedi Charles aynı sarsaklıkla. "Evet. Sahiden," dedi Rüstem sinirle. "Madam da iyi mi?" diye devam etti. Dönüp yatağa baktı Charles, yorganın düzenli nefes alıp vermelerle kalkıp indiğini gördü. "Evet" dedi Rüstem'e, "Madam da iyi, özür dileriz sizi korkuttuğumuz için." "Pekala," dedi Rüstem, "o zaman yarın akşama kadar Allah rahatlık versin!" kapıyı hızla dışarıdan çekip kapattı.

Kapı kapanır kapanmaz korkunç açlığı yeniden hissetti Charles. Otuz altı saattir hiç bir şey yememiş olduğunu fark etti. Banyoya gitti. Yüzünü avuç avuç suyla yıkadı. Kuruladı. Yatağa yürüdü. "Anna, Anna!" Uykulu bir "Efendim," geldi yorganın altından. "Anna ben çok açım." "Ben de." "Ne yapalım?" "Kapının yanında bir zil kordonu var, onu çek Charles. Otel görevlisi gelir, kahvaltı söylersin iki kişilik." Bir makine gibi söylenenleri yaptı Charles. Döndüğünde Anna çırılçıplak yatakta oturuyordu. Bu çıplaklık onda, sadece o bedene sarılıp ağlama hissi uyandırdı.

Hayvani bir iştahla tükettiler kahvaltılarını. "Sigara olsaydı keşke," dedi Charles. "Var," dedi Anna, "valizin hemen ön gözünde duruyor tabakan. Revolver ve altınlar dışında her şeyi iade ettiler."

Oturdu tekrar Charles. Tabakasını açtı. Kurumuş sigaralardan birini çıkardı ve yaktı. Kibritin elini yakmasını bekledi söndürmek için. Sonra kül tablasına atıp eliyle söndürdü. Yanan parmağını ağzına götürüp ıslattı. "Nedir bu?" dedi, Anna'ya mı yoksa kendine mi sorduğu pek belli olmayan bir şekilde. "Ne nedir?" dedi Anna. "Bu. Bu işte. Yani düşünsene Anna. Yani bu yaptığımız gibi bir şeyi, bırak bunu, bunun yarısını yapıp sağ kalan herhangi bir kimseyi duydun mu?"

"Seni beklediğim yirmi dört saatin her dakikası bunu düşündüm Charles. Buna siyaset diyorlar. Siyaset çılgınlarla buluşuyor. Senin, benim gibi delirmişlerle. Birbirlerine değiyorlar. Sonra siyasetin hesabına delilerin yaşaması uygun geliyor. Niçinini, nedenini bilemem, bilemeyiz. Çok çeşitli nedenleri olabilir. Onda birini bile görebildiğimizi zannetmiyorum. 'Bırak yaşasınlar' deyiveriyor. Eski Romalıların bir sözü var, bilir misin? 'Yenilmiş, ezilmiş bir düşmanı, katledilmekten çok, ezikliğine terk edilmek yaralayacaktır.' Siyaset bunu hesaplayıp yapmıyor tabii ki. Bizi yaralamaktan alacağı bir zevk yok onun. O kadar önemimiz yok elbette. O yolunda yürüyor."

"Yapma Anna. Her yerde siyaset var ve her yerde idam. Niçin burada ve bu şekilde yaşamamıza izin verdiler? Mesele bu?"

"Kendisiyle görüştün, ben görüşmedim. Hâlâ çözemedin mi? Jön Türklere yaptıklarını bilmiyor musun? Sivrilenlerini makamla, unvanla, parayla kendi yanına çekip diğerlerine, 'İşte sizin dava dediğiniz şeyin değeri bu kadar' demekten hoşlandığını, bu yöntemin bütün idamlardan daha etkili olduğunu bilmiyor musun? Kaldı ki bize! Bizim istediğimiz zaten para değil miydi? İki bin beş yüz yerine beş yüz. Yanında da bir hayat. Biraz tarih oku Charles. Tarih oku. Burası Frankların başkenti değil, burası Doğu Roma. Şartlar eskisi gibi olsaydı, seni Centurion'ların başı bile yapardı. İşte bu kadar. Bunun için hayattayız. Ya da benim aklım bu kadarına eriyor. Gerisini niçin düşüneyim? Bütün bir hayatı bununla geçirmek istemem Charles."

"Nasıl geçirmek istersin Anna?" "Bana inan çoğu geçti bile Charles. Biz artık yaşlandık. Şöminenin başında yün örerek, kitap okuyarak, uyuyarak, mutfakta turşu kurarak,

çocuk yaparak. Bir de Doğu Roma'ya uzun ömürler dileyerek Charles."

"İşte Anna!" dedi Charles, neredeyse bağırarak. "Anna'dan uzun ve her zaman olduğu gibi yine haklı bir tirad dinlediniz. Bir barbar tiradı. Yalnız deliliği biraz eksikti. Barbar Anna. Ya bu barbar madam, bu odada hapis olduğumuz iki günü nasıl geçirmek ister?"

Bir vahşi kedi gibi gülümsedi Anna. "Yaşadığımı anlamak isterim Charles" dedi, "yatakta elbette, yatakta."

1906 yılının Haziran ayıydı. Anna ve Charles Anvers'te küçük ama geniş bahçeli evlerindeydiler artık.

Serkomiser Cevat, Manyas'ta göle karşı sigarasını tüttürüyordu. Artık olayı anlatan gazete haberlerini Fikriye Hanım'a okumayı da terk etmişti. Ordu için yetiştirdiği birbirinden güzel atlarıyla övünüyordu.

Arnavut Rüstem, Paris'e geçmiş, Jön Türkleri izliyordu.

Pomak Necmi serkomiser olmuş, Cevat'la ilgili vicdan azabından henüz kurtulamamıştı.

Muallim Teğmen Ahmet Refik Bey, Boğaziçi'nde faytonla yol almaktaydı. Elinde özenle paketlenmiş hassas bir Çin vazosu vardı. Küçüktü müçüktü ama bir muallim teğ-

men maaşı için hatırı sayılırdı. Kırılmasın diye üzerine titriyordu. "Üstat"a ev hediyesi götürüyordu.

Bu, eve ilk gidişiydi Ahmet Refik Bey'in. Zaten ev de yeni bitmişti. 'Üstat' çok özenmişti bu eve. Oturmuş, aylarca ev resimleri incelemişti. Kendisi en az yedi sekiz tane ayrıntılı model çizmişti. Boğaz'a karşı ağaçlar arasında adeta bir Çin biblosu gibi olmasını istemişti. Zarif ve kırılgan. Bir "kuş yuvası". Bir "aşiyan". Bu nedenle de bu eve bir hediye arayan Ahmet Refik Bey hiç zorlanmamıştı. Zarif ve kırılgan, biblo boyutlarında bir Çin vazosundan daha uygun bir hediye olabilir miydi? İşte şimdi fayton sallandıkça, kırılmasın diye hop hop hopladığı vazoyu bu yeni eve sağ salim yetiştirme telaşındaydı.

Kayalar Köyü sahilinde faytondan indi Ahmet Refik Bey, Kayalar Mezarlığı boyunca yürüyecek, ciğerlerine bol oksijen çekecek, hamlamış genç bacaklarına da biraz idman yaptırmış olacaktı. Aslında enikonu heyecanlıydı. Üstada hayrandı, ama üstadın sağı solu pek belli olmazdı. Bazen kırk yıllık dostu yahut kardeşi gibi karşılar, bazense, neredeyse "Sizinle tanışmış mıydık?" demesi eksik kalırdı. Tabiidir ki bu da, genç bir hayranın ruhunda, inişli çıkışlı duygular yaratırdı. Üstadın tersine çattığı böyle günlerden sonra, Ahmet Refik Bey, "Bir daha kapısını çalmayacağına" yeminler eder, sonra yeminini yine kendisi bozardı. Bu kez gider, sıcak, sımsıcak karşılanır, utanır, "Adamın günahını aldım, kim bilir zihni nelerle meşguldü geçen sefer," der, bu böyle sürüp giderdi.

Kayalar Mezarlığı'nın Arnavut kaldırımı yokuşunu çıkarken, bir yandan bu gün nasıl karşılanacağı üzerine kendisiyle bahse tutuşuyor, bir yandan da arada bir durup denize dönüyor, nefeslenip seyrediyordu.

Nihayet o kadar tartışılan, o kadar araştırılıp sonuca varılan, o kadar özenilen, mobilyaları Viyana üslubuna göre yaptırılan, yaptırılamayanı getirtilen evle, yokuşun bir kıvrımını döner dönmez karşılaştı.

"Hakiki bir kuş yuvası," dedi gıptayla. Üstada da bu yakışırdı. "Nevi şahsına münhasır olanlara nevi şahsına münhasır ev lazım," dedi ve bu cümleyi bulmakla övünerek birkaç kez tekrarladı. Üstada da söylemeye karar verdi.

Robert Koleji tatildeydi. Bu nedenle üstadın evde olması gerekirdi. Kapının tokmağını kırılacak bir bibloymuş gibi hassasiyetle tuttu ve yavaşça tıklattı. Kapıyı hizmetçi kızın açmasını bekliyordu. Üstat kendisi açıverdi. Üzerine usta tulumuna benzer bir şey giymişti. Belli ki evin işleriyle uğraşıyordu. "Ooo Ahmet Refik Bey, ne güzel sürpriz bu!" Derin bir nefes aldı Ahmet Refik. "Rahatsızlık vermedim inşallah üstadım," dedi. "Aman beyefendi, nasıl kelime o! Sanki yabancı evine geliyorsunuz. Bir daha duymayayım sakın," diye tatlı tatlı azarladı üstat.

Vakit kaybetmeden evi övmeye girişti Ahmet Refik. Üstadın zarafetinin aynası olduğunu, burada yuva yapacak kuşun olsa olsa bülbül olabileceğini, baykuşların bu evi görüp ders alması gerektiğini bir çırpıda sıraladı. Sonra ezile büzüle, bu eve ve üstada layık olmasa da "çam sakızı çoban armağanı", naçizane küçük hediyesini takdim etti. Üstat özenle hediyenin ambalajını açtı. "Aman aman," dedi, "ne gerek vardı Ahmet Refik Bey? Beni mahcup ettiniz. Bu ne isabetli seçim! Ne ince bir düşünce! Gerçekten beni fazlasıyla mahcup ettiniz!"

"Müsaadenizle siz şöyle salona buyurunuz, ben üzerimi değiştirip geleyim. Lütfen rahatınıza bakınız. Hanım çocuğu alıp halasına gitti. Hizmetçi kız da izinli. Bekârım anlayacağınız. Lütfen rahatınıza bakınız."

Üstat hızla üst kat merdivenlerine yöneldi ve gözden kayboldu. Geniş salonda ortalığı derin bir sessizlik sardı. Üst kattan gelen döşeme çıtırtıları da olmasa, adeta bir mezar sessizliği. Ahmet Refik oturduğu koltuktan salonu incelemeye daldı. Duvarlardaki tabloları, hat eserlerini, şirin şömineyi. "Allah her münevvere bir aşiyan nasip etsin" diyerek her ayrıntıyı tek tek inceledi. Kalktı dolaştı, yakından baktı. Sonra merdivende üstadın ayak seslerini duyunca, biraz da telaşla koltuğuna döndü, oturdu.

"Kusura bakmayınız beyefendi," dedi üstat, "biraz marangozluk yapmaya kalkıştım da, üstüm başım ona göreydi." Ahmet Refik güldü, şakanın tam yeriydi, "Üstadım, sultani merak* size de mi bulaştı?" dedi. Üstat somurttu, "Allah bizi o herife benzemekten korusun kardeşim. Sadece biraz rende işi işte bizimkisi."

"Ne ikram edeyim size kuzum? Kahve mi tercih edersiniz, şerbet mi?"

"Aman efendim, ne zahmet, ne lüzum var?" "Yok, yok. Hiç olur mu? Şöyle karşılıklı birer kahve içelim. Orta içerdiniz değil mi?"

"Zahmet olacak efendim." "Yahu kardeşim, bu kadar yol geliyorsun, zahmete giriyorsun, sonra bir kahvemize zahmet mi diyorsun?"

Kahvelerini yudumlarken, önce en bariz konu, yani ev üzerine konuştular. Üstat bütün övgülere "Allah size daha iyilerini nasip etsin," cümlesiyle cevap verdi. Boğazın, mezarlığın ve korunun verdiği ilhamdan söz etti. Özellikle sabahın sisinin tahrik ediciliğinden.

"Sis bir gün kalkacak inşallah" dedi Ahmet Refik. "Şüphe mi var?" dedi üstat.

---

* Sultan II. Abdülhamit marangozluğa meraklıydı.

"Kalkacak ve o gün bu mazlum memleket bayram yapacak." Karşılıklı derin bir iç çekişle sustular. Sessizliği yine üstat bozdu.

"Aslında biliyor musunuz genç kardeşim?" dedi. "O geçen sene ki hadiseyi tertip edenler, her biri heykeli dikilecek birer kahramandı. Özellikle de o Belçika'lı olan. Neydi adı? Charles..." "Edouard Jorris" diye tamamladı Ahmet Refik. "Evet o işte. O adam bir kahramandı. Sen kalk, binlerce kilometre öteden gel, burada yapması gerekenler yapmazken, çık ortaya, kur bombanı. Heyhat! Başaramadı ne yazık ki!"

"Aslında," diye sözü aldı Ahmet Refik, "şeyhülislam kurtarmış hayatını iblisin. Bir anlık bir şey..."

"İlahi!" diye heyecanla bağırdı üstat, "ilahi benden çok yaşayacaksınız. Bir anlık bir şey dediniz ya, onun için. Yazdığım ama daha bitirmediğim şiirimin adını buyurdunuz. İnşallah o muhteşem hadisenin yıldönümüne yetiştireceğim ki herkesin elinde dolaşsın, hadisenin önemi iyice anlaşılsın. Anlamayanlara ibret olsun"

"Sahiden şiir mi yazdınız üstadım?" dedi Ahmet Refik, "Bu konuda sizin yazdığınız bir şiir, en az bombanın kendisi kadar etkili olacaktır."

"Yapmayınız beyefendi," dedi üstat, mütevazı görünmeye uğraşarak. Hakiki bombalar olmasa, edebi bombalar ne işe yarar. Biri hakikisi, diğeri sureti."

Sonra bir delikanlı atikliğiyle, sallanan koltuğundan fırladı. "Beni heyecanlandırdınız beyefendi," dedi, "adetim değildir, tamamlanmadan kimseye, hiç kimseye şiirlerimi okumam. Ama bu gün, bu saat, bu âdeti bozacağım. Bekleyiniz."

Çevik hareketlerle, çalışma odasının bulunduğu üst kata yöneldi. Heyecanlı adımlar, ahşap merdivenleri adeta inletti.

Biraz sonra, elinde bir takım kağıtlarla salona geri dönmüştü bile. "Bakınız Ahmet Refik Bey, size şiirimin bazı mısralarını okuyacağım. Tamamını inşallah bitince okuruz. Ama bu mısralar, bu olayın, nasıl yorumlanması gerektiğini, sanırım herkese açık seçik anlatacaktır. Demin ki sözünüzün tamamı aslında şiirimin adıdır. Bir Lahza-ı Teahhur. Şimdi dinleyiniz lütfen."

Ayakta, heyecandan yüzü kızarmış, bir elinde kağıtlar, öteki eli pantolonunun cebinde, Ahmet Refik Bey'in hayran bakışları altında okumaya başladı üstat;

"Ey şanlı avcı, damını beyhude kurmadın;
Attın... Fakat yazık ki, yazıklar ki vurmadın!"

"Harika," diye kesti Ahmet Refik, "herkes şanlı avcının kim olduğunu hemen anlar üstadım."

Öteki heyecandan kıpkırmızı, 'bekle' işareti yapar gibi ellerini kaldırdı. "Asıl burayı dinleyiniz Ahmet Refik bey, dikkat buyurunuz."

"Bir darbe...Bir duman...Ve bütün bir güruh-u sur,
Bir mahşer-i vazıı temaşa, haşin akur,
Tırnaklariyle bir yeddi kahrın, didik didik,
Yükseldi gavrı cevve bacak, kelle, kan, kemik..."

Tartışmalı konuların usta kalemi Reha Çamuroğlu b
kez de II. Abdülhamit'e düzenlenen suikastı ele alıyor.
Ermeni komitacılar, Belçika'lı bir anarşist, Türk casuslar
ve Kızıl Sultan'ın kendisi... Tarih 21 Temmuz 1905,
günlerden Cuma. Yıldız Sarayı çevresi, şiddetli bir
patlamayla sarsılır. Amaç Kızıl Sultan'ı ortadan
kaldırmaktır.

Reha Çamuroğlu'nun başarısızlığa uğramış bu girişim
üzerine yazdığı roman, bir imparatorluğun, Kızıl Sultan'ın
son günlerine ışık tuttuğu kadar, Osmanlı üzerine
oynanan oyunlara ve bu oyunların yurt içindeki
yankılarına da yakından bakıyor.

"Üstat" olarak kabul gören bir şairin şiirinden bir dizenin
arka planı: **Bir Anlık Gecikme**


Reha Çamuroğlu

"O mu?" dedi Charles isim ya da unvan zikretmekten
alıkoyan bir şey varmış gibi. "Evet, o!" dedi Hristofor
filan deyip gevelemeyin," dedi Konstantin nispeten yü
bir sesle. "Evet efendim, asıl hedef Zat-ı Şahaneleri
Sultan, II
bile, ne demeliyiz, devir, ister

§ EVER

Tartışmalı konuların usta kalemi Reha Çamuroğlu bu kez de II. Abdülhamit'e düzenlenen suikastı ele alıyor. Ermeni komitacılar, Belçika'lı bir anarşist, Türk casuslar ve Kızıl Sultan'ın kendisi... Tarih 21 Temmuz 1905, günlerden Cuma. Yıldız Sarayı çevresi, şiddetli bir patlamayla sarsılır. Amaç Kızıl Sultan'ı ortadan kaldırmaktır.

Reha Çamuroğlu'nun başarısızlığa uğramış bu girişim üzerine yazdığı roman, bir imparatorluğun, Kızıl Sultan'ın son günlerine ışık tuttuğu kadar, Osmanlı üzerine oynanan oyunlara ve bu oyunların yurt içindeki yankılarına da yakından bakıyor.

"Üstat" olarak kabul gören bir şairin şiirinden bir dizenin arka planı: **Bir Anlık Gecikme**



Reha Çamuroğlu

"O mu?" dedi Charles isim ya da unvan zikretmekten onu alıkoyan bir şey varmış gibi. "Evet, o!" dedi Hristofor. "O, filan deyip gevelemeyin," dedi Konstantin nispeten yüksek bir sesle. "Evet efendim, asıl hedef Zat-ı Şahaneleri, Kızıl Sultan, II. Abdülhamit, İblis, ne derseniz deyin, işte odur!"

EVEREST